

**BUSINESS
FINLAND**

RAPORTTI 1/2021

INNOVAATIOISTA KILPAILUKYKYÄ JA KESTÄVÄÄ KASVUA

BUSINESS FINLANDIN
TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Innovaatorahoituskeskus Tekes ja Finpro Oy yhdistyivät 1.1.2018. Tekes muuttui innovaatorahoituskeskus Business Finlandiksi ja Finpro Business Finland Oy:ksi. Rahoituskeskus ja yhtiö muodostavat Business Finland -toimijan: yhtenäisesti johdettavan toiminnallisen kokonaisuuden, joka koostuu valtion viranomaisesta (rahoituskeskus) ja asiakastoiminnoista vastaavasta yhtiöstä (Business Finland Oy). Jos arviointi on tehty ennen 1.1.2018, niin siihen viitataan joko Tekesin tai Finpron arviointina.

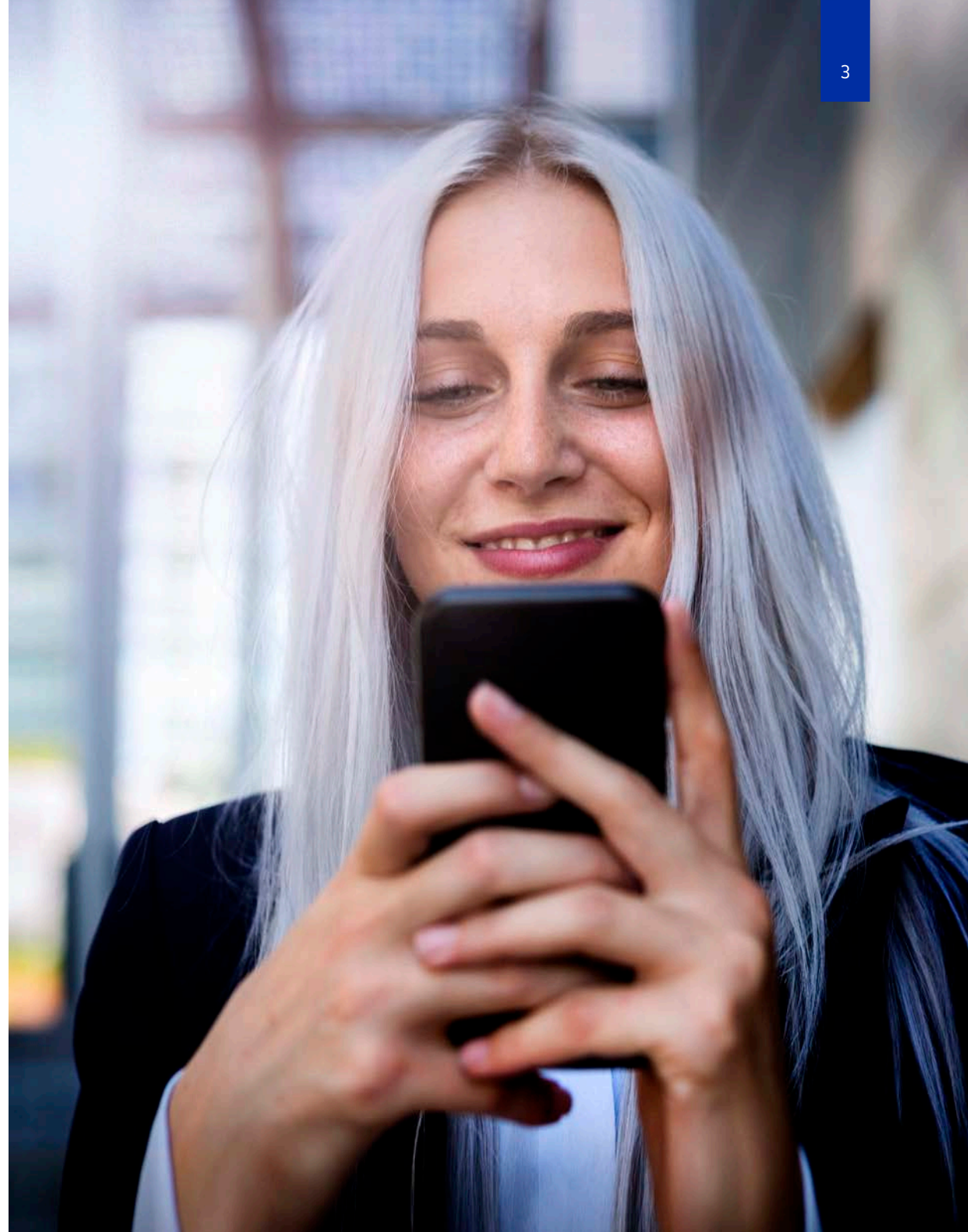
Raportin ovat laatineet Jari Hyvärinen, Annu Kotiranta, Ari Mikkeli ja Teppo Tuomikoski Business Finlandin vaikuttavuusarviointitiimistä. Invest in Finlandin tuloksista on vastannut Annabella Polo ja Visit Finlandin osalta Katarina Wakonen.

Business Finlandin vaikuttavuusarvioinnilla selvitetään julkisen t&k- ja innovaatorahoituksen sekä kansainvälistymis- ja invest-in palveluiden vaikuttavuutta yrityksille, toimialoille ja koko kansantaloudelle. Vaikuttavuusarviointi perustuu tutkimus- ja arviointituloksiin sekä luotettaviin tilastolähteisiin. Tavoitteena on välittää mahdollisimman objektiivinen näkemys arvioinnin kohteista.

SISÄLTÖ

Suomi menestyy globaaleilla markkinoilla uusilla ideoilla	4
Koronapandemia muuttaa Suomen innovaatioympäristöä merkittävästi	5
Suomen kannattaa panostaa innovaatio- ympäristöön myös korona-kriisin jälkeen	9
Business Finlandin vaikuttavuusarviointi perustuu tutkittuun tietoon	12
Talouden kasvu on perusedellytys yhteiskunnan hyvinvoinnille	14
Kestävä kehitys luo liiketoiminta- mahdollisuuksia	34
Kilpailukyky perustuu innovaatio- ympäristömme kyvykkyyksiin	40
Lähdeluettelo	75

SUOMI MENESTYY GLOBAALEILLA MARKKINOILLA **UUSILLA IDEOILLA**

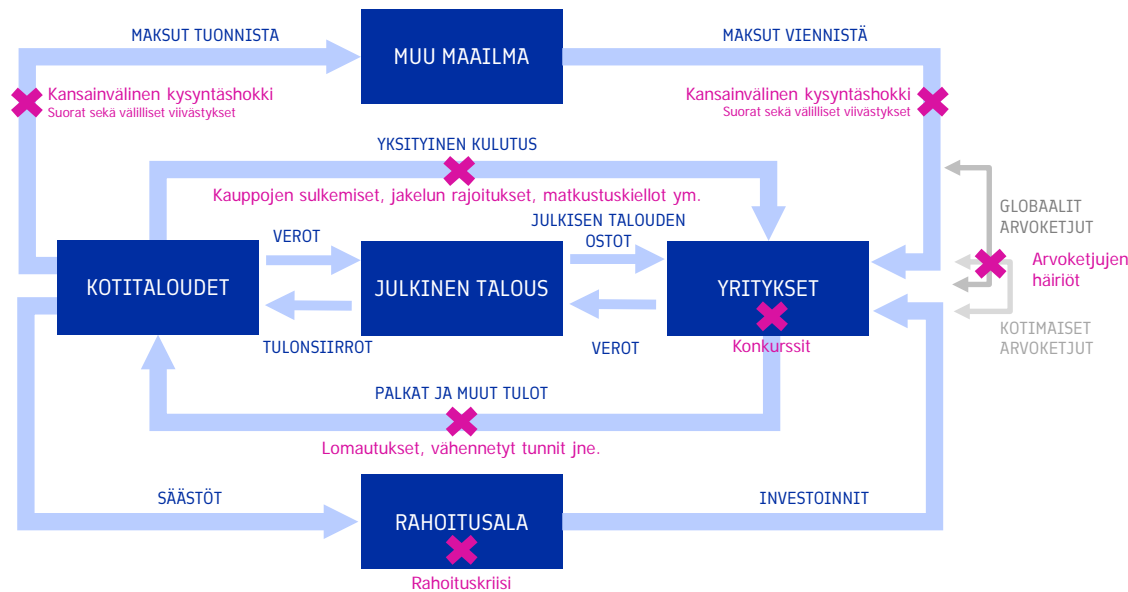
Suomalaisten hyvinvointi perustuu suomalaisyritysten globaaleilla markkinoilla menestymisen luomaan vaurauteen ja työpaikkoihin. Talouskasvu perustuu entistä enemmän uusien innovaatioiden aikaansaantiin sekä niiden mahdollistamien rakenteiden, toimintatapojen ja liiketoimintojen uudistumiseen. Ne maat, jotka sijoittavat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan ja uusien ideoiden kehittämiseen, ovat saavuttaneet korkeamman talouskasvun (Romer 1990, 2000).

Tutkimus- ja innovaationeuvoston vision mukaan Suomen hyvinvointi, kestävä kasvu ja kilpailukyky perustuvat korkeaan osaamiseen, sivistykseen, luovuuteen, avoimuuteen, luottamukseen, korkeaan tuottavuuteen, muuntautumiskykyyn ja ennakkoluulottomaan kokeiluja hyödyntävään uudistamiseen.

Suomen kaltaisen pienen avotalouden kannattaa jatkuvasti kehittää uusia ideoita, joista osa jalostuu innovaatioiksi globaaleilla markkinoilla. Siksi uutta luovaa t&k- ja innovaatiotoimintaa, yritysten kansainvälistymistä, tutkimuksen ja yritysten yhteistyötä sekä suoria sijoituksia tarvitaan, jotta Suomi pysyy globaalien tason tiennäyttäjänä myös jatkossa.

KORONAPANDEMIAN MUUTTAA SUOMEN INNOVAATIOYMPÄRISTÖÄ MERKITTÄVÄSTI

KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET KOTIMARKKINOILLE JA KANSAINVÄLISEEN TALOUTEEN

Lähde: Baldwin (2020b)

VAIKUTUKSET SUOMEN TALOUTEEN

Koronapandemian vaikutuksia Suomen toiminta- ja innovaatioympäristöön voidaan kuvata kansantalouden kiertokulun kaaviona. BKT muodostuu kansantalouden kokonaistuotannosta ja siitä muodostuvasta arvonlisästä. Kotitalouksien omistama pääoma ja yrityksille myyty työpanos kerryttää tuloja, jotka luovat kotimaista kysyntää. Yritysten tuotteet ja palvelut tarjotaan kotimarkkinoille tai vientiin, joka lisää kotimaista arvonlisää ja vientituloja. Nämä kiertokulut luovat talouskasvua. Kun jokin osa häiriintyy, niin koko kiertokulku hidastuu. Tällä hetkellä kierokulun häiriöitä on useita, kuten alla olevassa kuviossa on esitetty.

Globaaleilla markkinoilla toimivilla ja sinne pyrkivillä yrityksille haasteita tuovat kansainvälisen kysynnän pieneminen ja häiriöt globaaleissa arvoketjuissa. Ensiksi, kansainvälisen talouden hyytyminen vähentää vientituloja yrityksille (oikea yläkulma). Toiseksi, alentunut kysyntä ja/tai suorat tarjontashokit voivat johtaa häiriöihin kansainvälisissä ja kotimaan toimitus- ja arvoketjuissa. Molemmat johtavat edelleen tuotannon vähenemiseen – eritoten teollisuudessa. Etenkin investointitavaroiden hankintaa voidaan lykätä eteenpäin.

VAIKUTUKSET SUOMEN TOIMINTA- JA INNOVAATIOYMPÄRISTÖÖN

- Kansainvälinen talous: yritysten tavoitteena on globaali kasvu, joten kansainvälisen talouden hyytyessä kysyntä pienenee
- Kotimarkkinayritykset: ensi sijassa matkailu- ja ravintolayritykset ja lisäksi muut kotimaisesta kysynnästä riippuvaiset yritykset kärsivät kysynnän hiipumisesta
- Konkurssit: monet eritoten alkuvaiheessa olevat yritykset ovat vaarassa ajautua konkurssiin
- Investoinnit: kriisin pitkittyessä yritykset voivat vähentää tki-toimintaa ja suunnata varoja yrityksen selviytymiseen ainakin lyhyellä aikavälillä
- Rahoituskriisi: yrityksillä on keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä entistä vaikeampaa saada rahoitusta yksityiseltä sektorilta
- Arvoverkostot: globaalien arvoverkostojen toiminta voi lamaantua tai muuttaa radikaalisti muotoa siten, että yritykset hakevat varmempia toimintaketjuja lähialueilta ja naapurimaista

BUSINESS FINLANDIN TOIMET KORONAPANDEMIASSA

Business Finland lanseerasi kaksi uutta rahoituspalvelua, joilla pyritään lieventämään koronapandemian aiheuttamia talousvaikutuksia. Rahoituspalvelut on tarkoitettu Suomessa toimiville pk- ja midcap-yrityksille uuden liiketoiminnan selvittämiseen ja kehittämiseen poikkeusoloissa. Rahoitus on vaiheistettu kahdeksi palveluksi:

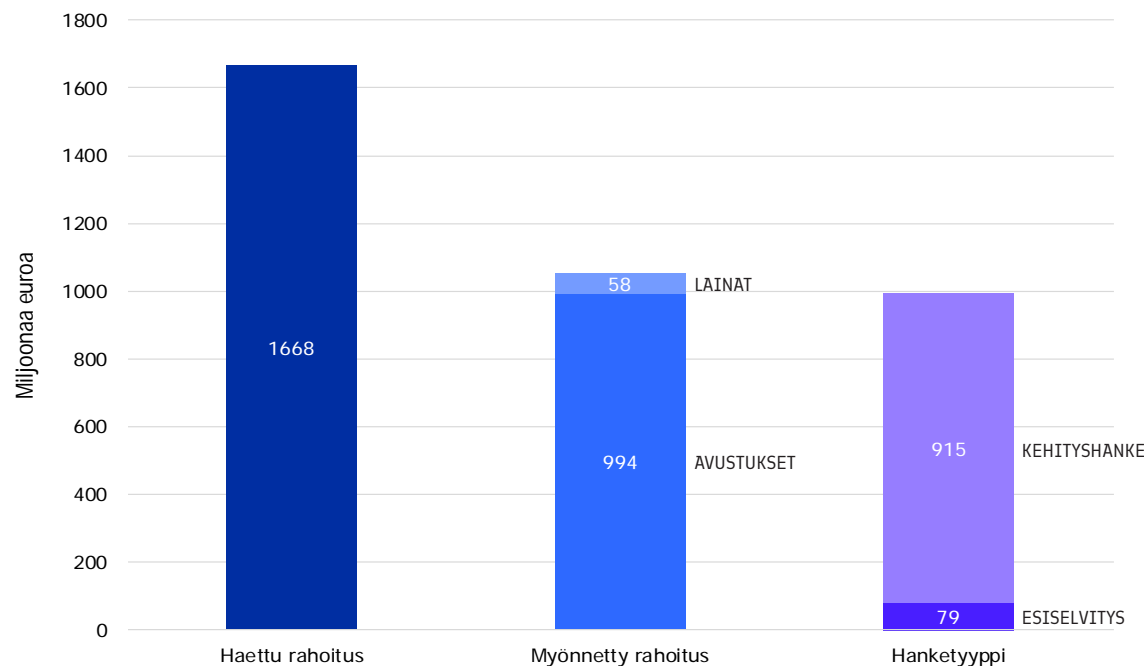
1. Esiselvitys liiketoiminnan häiriötilanteisiin

Rahoitus, jonka suuruus on enintään 10 000 euroa. Tällä rahoituksella yritys voi selvittää ja suunnitella itselleen uusia liiketoimintoja, korvaavia toimitusketjuja ja tuotannon sekä työn tekemisen tapojen organisoimista koronan aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen.

2. Kehitysrahoitus liiketoiminnan häiriötilanteisiin

Rahoitus, jonka suuruus voi olla enintään 100 000 euroa. Tällä rahoituksella yritys voi toteuttaa niitä kehittämistoimenpiteitä, joita se on tunnistanut esiselvityksessä tai muuten omana toimintanaan ja jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia koronan aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Toimenpiteiden tavoitteena tulee olla yritykselle uusia ratkaisuja tuotteisiin tai tuotantoon liittyen.

BUSINESS FINLANDIN HÄIRIÖTILANNERAHOITUKSEN JAKAANTUMINEN

Häiriötilannerahoitusta jaettiin yhteensä yli miljardi euroa

Kuten koko maailman, myös Business Finlandin vuotta 2020 väritti vahvasti koronapandemia. Business Finland osallistui Suomessa pandemiasta aiheutuneen talouden kriisin taltuttamiseen myöntämällä yrityksille häiriötilannerahoitusta. Häiriötilannerahoitusta myönnettiin avustuksena ja lainana yhteensä 1052,6 miljoonaa euroa kaikkiaan hieman yli 20 000 projektille. Myönnetystä häiriötilannerahoituksesta lainoja oli 58,2 milj. euroa ja avustusta 994,4 milj. euroa. Rahoitusta myönnettiin eniten kaupan alalle, teollisuuteen sekä matkailu- ja ravintola-alalle. Arviolta puolet yrityksistä kehitti häiriötilannerahoituksella digitaalisia ratkaisuja.

Useat häiriötilanneavustuksella rahoitetut kehitysprojektit maksatuksineen jatkuivat vuodelle 2021. Vuoden 2020 loppuun mennessä projekteista oli päättynyt noin kolmannes. Häiriötilannerahoituksen vaikuttavuuden tarkastelu käynnistetään vuonna 2021. Vaikuttavuutta tarkastellaan sekä asiakastytyväisyyssmittausten että tilastoanalyysin avulla. Lisäksi Valtiontalouden tarkastusvirastolla ja työ- ja elinkeinoministeriöllä on suunnitelmassa arvioinnin toteutus. Häiriötilannerahoituksella rahoitettiin yritysten kehitysprojekteja. Näin ollen on oletettavaa, että tuen täysimääräiset vaikutukset realisoituvat useamman vuoden aikajänteellä.

TUTKIMUSTULOKSIA INNOVATIIVISTEN YRITYSTEN KRIISISTÄ SELVIÄMISESTÄ

Tutkimuskirjallisuudessa on tarkasteltu, miten yritykset selviävät talouskriiseistä. Yleinen näkemys on, että yrityksillä, jotka ovat panostaneet tki-toimintaan ja muihin kyvykkyyksiin, on paremmat mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa muuttuneeseen taloustilanteeseen, sekä kriisin aikana että sen jälkeen.

- Laskusuhdanteen aikana yritysten kannustimet panostaa t&k&i-toimintaan vähenevät enemmän kuin olisi kansantaloudelle eduksi - siksi on järkevää lisätä yrityksille suunnattuja t&k&i-tukia kriisin aikana. Barvely, 2007
- Julkinen t&k-rahoitus ehkäisi finanssikriisiä ja siitä toivuttiin nopeammin (Saksa). Brautzsch et al. 2015.
- Julkinen rahoitus auttaa yrityksiä pitämään t&k-projektit käynnissä (Latalalaisen Amerikan maat finanssikriisin 2008 aikana). Paunov 2012.
- Innovatiiviset yritykset selviävät kriiseistä paremmin kuin ei-innovatiiviset yritykset (Eurooppa 2007-2012). Adcock et al.2014.

SUOMEN KANNATTAA **PANOSTAA INNOVAATIO- YMPÄRISTÖÖN** MYÖS KORONA-KRIISIN JÄLKEEN

Meillä on Suomessa hyvä innovaatioympäristö: vahva osaaminen, hyvä yhteistyö yritysten ja tutkimusmaailman välillä, monipuoliset verkostot ja toimiva infrastruktuuri. Vahva digialan osaamisemme on kansainvälisesti arvostettua.

Suomi on hyvä innovaatioympäristö osaamis pohjaiselle yrittäjyydelle. Globaalissa työnjaossa ja tuotannossa Suomen kannattaa erikoistua arvoketjun eniten lisäarvoa tuottaviin osiin, kuten tutkimus- ja innovaatiotoimintaan, markkinointiin ja brändiin. Startup- ja kasvuhakuisille yrityksille Suomi tarjoaa monipuoliset toimintaedellytykset.

Pelialan kipuaminen kansainväliseen kärkeen on yksi esimerkki innovaatiotoiminnan viime vuosien menestyksestä. Terveysteknologian vienti on nyt vahvassa kasvussa. Teollisuuteen ja palvelualoille on muodostumassa uusia kasvualoja kuten cleantech, digitaaliset palvelut ja teollinen internet.

Yksi syy Suomen pitkän aikavälin menestykseen on ollut modernit arvot ja asenteet oppia uusista ideoista, tuottaa ja ottaa käyttöön innovaatioita, sekä suhtautuminen kilpailun ja tuottavuuden lisääntymiseen. Tämä näkyy myös pitkän aikavälin tuottavuusvertailuissa. Ne maat, jotka ovat valmiita kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia ideoita ja innovaatioita, ovat myös tuottavuuskasvun kärjessä.

Innovaatioympäristömme kehittäminen kansainvälisesti houkuttelevaksi on keskeinen tavoite. Tähän tarvitaan laajemmin sääntelyn ja verotuksen uudelleentarkastelua ja asennemuutosta. Suomalaista toimintaympäristöä on muutettava yrittäjämönteiseen ja kasvu- ja kokeiluhaluiseen suuntaan.

SUOMEN SUOMEN INNOVAATIOITOIMINTA MENESTYY KANSAINVÄLISISSÄ VERTAILUISSA

Vertailut osoittavat, että Suomi kuuluu innovaatioitoiminnan edelläkävijämaihin. Suomi on kuitenkin 2010-luvulla menettänyt sijoitustaan WEF:n kilpailukykyvertailuissa, mutta parantanut asemiaan IMD:n kilpailukykyvertailuissa ja European Innovation Scoreboardissa.

- WEF:n kilpailukykyraportti 2019: Suomi on 11. kilpailukykyisin maa vuonna 2019, vertailun kärjessä olivat Singapore, Yhdysvallat ja Hong Kong. Suomen vahvuuksia olivat osaaminen, makrotalouden stabiilisuus ja instituutiot.
- WEF:n kilpailukykyraportti 2019: Liike-elämän dynamiikassa Suomi on sijalla 7. (Yhdysvallat 1.), yrittäjyyskulttuurissa sijalla 17 (Israel 1.) ja t&g:ssa 10. (Japani 1.)
- IMD:n kilpailukykyvertailu 2020: Suomi sijoittui sijalle 13. Singapore, Tanska ja Sveitsi olivat vertailun kärkimaat. Suomen vahvuuksia olivat koulutus ja osaava työvoima, poliittinen vakaus ja infrastruktuuri sekä vahva t&g-kulttuuri
- IMD:n digitaalisen kilpailukykyvertailuissa Suomi on seitsemäs. Vertailun kärjessä ovat Yhdysvallat, Singapore ja Ruotsi.
- European Innovation Scoreboard 2020: Suomi sijoittui vertailussa toiseksi Ruotsin jälkeen. Suomen vahvuuksia ovat innovaatiomyönteinen liiketoimintaympäristö ja osaavat ihmiset ja innovaattorit, heikkoutena työllisyys- ja myyntivaikutukset ja aiheeton pääoma.
- INSEAD:in innovaatiovertailu (Global Innovation Index 2020): Suomi sijoittui seitsemänneksi. Suomen vahvuudet olivat instituutioiden toimivuus, inhimillinen pääoma, tutkimus sekä liike-elämän kehittyneisyys, ja heikkoutena innovaatioiden taloudelliset tulokset.
- Bloombergin innovaatioindeksin (2021) mukaan Suomi on 8. innovatiivisin maa, kun vielä vuonna 2019 Suomi oli kolmas.
- Maailmanpankin Ease of Doing Business 2020 -vertailussa Suomen sijoitus oli 20. Kärkimaat olivat Uusi-Seelanti, Singapore ja Hong Kong.
- EY Nordic Attractiveness 2019 -raportin mukaan Suomi on onnistunut hankkimaan enemmän suoria ulkomaisia investointeja kuin muut Pohjoismaat.
- Suomen kestävä kilpailukyky on maailman neljänneksi paras Ruotsin, Tanskan ja Islannin jälkeen. (SolAbility, The Global Sustainable Competitiveness Index 2020)
- Suomi on Euroopan neljänneksi paras maa yritystoiminnalle. (European Chamber, Best European countries for business 2020)
- Business Insiderin mukaan Suomi on paras matkailumaa 2019
- Suomi on maailman onnellisin maa (The World Happiness Index 2021)

SUOMI KANSAINVÄLISISSÄ VERTAILUISSA

	WEF: THE GLOBAL COMPETITIVENESS	IMD: WORLD COMPETITIVENESS	THE WORLD BANK: EASE OF DOING BUSINESS	INSEAD: GLOBAL INNOVATION INDEX	WEF: INNOVATION	EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD
2020		13	20	7		2
2019	11	15	17	6	12	3
2018	11	16	13	7	10	4
2017	10	15	13	8	4	4
2016	10	20	10	5	3	4
2015	8	20	9	6	2	4
2014	4	18	12	4	1	5
2013	3	20	11	6	1	5
2012	3	17	11	4	2	
2011	4	15	13	5	3	5
2010	7	19	16	6	3	4

BUSINESS FINLANDIN VAIKUTTAVUUSARVIOINTI PERUSTUU **TUTKITTUUN TIETOO**N

Business Finland on innovaatiokentän pelinrakentaja. Strategiamme on luoda Suomeen elinvoimaista liiketoimintaa ja olla rakentamassa maailman parasta innovaatioympäristöä.

Innovaatiotoiminnan vaikutusten arvioinnilla ja mitaamisella selvitetään julkisen tutkimus-, kehitys ja innovaatorahoituksen hyötyjä yrityksille, toimialoille ja koko kansantaloudelle. Julkisen rahoituksen vaikutusten arviointi on tullut yhä tärkeämmäksi, kun julkisen rahoituksen tehokkuusvaatimukset ovat kasvaneet. Arviointituloksia ja ennakoivaa arviointia hyödynnetään myös aiempaa enemmän innovaatiopolitiikan suunnittelu- ja kehitystyössä.

Kansainvälisen vertailun mukaan Suomessa on OECD-maiden parhaat arviointikäytännöt (Jacob et al. 2015). Seuraavina olivat Sveitsi, Kanada, ja Yhdysvallat. Suomi on noussut vertailussa merkittävästi, sillä vuonna 2002 Suomi oli sijalla 12. Tekesillä ja Business Finlandilla on ollut merkittävä rooli arviointitoiminnan kehittämisessä Suomessa.

Business Finlandin toiminnan vaikutuksista on paljon tutkittua tietoa. Suurin osa maailmalla menestyneistä suomalaisista kasvuyrityksistä on Business Finlandin asiakkaita. Tämä osoittaa julkisen rahoituksen hyvää osumatarkkuutta: Business Finland on saanut aikaan suuren vaikutuksen pienellä panoksella.

2000-luvulla Tekesin ja Business Finlandin tuloksista ja vaikutuksista on tehty lähes sata arviointia. Näitä ovat ohjelma-arvioinnit, yhteiskunnalliset vaikuttavuuden arvioinnit päämääristä ja erityyppiset instrumenttien arvioinnit, kuten nuorten innovatiivisten yritysten rahoitus NIY ja kansainvälistymisen kasvupaketti.

Suomi paljastuuikin kansainvälisessä vertailussa julkisen t&k-rahoituksen tutkimuksen suurvallaksi (Ylhäinen et al. 2016). Vertaisarvioituissa tieteellisissä julkaisuissa Suomi on toisella sijalla Saksan jälkeen. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna Suomea koskevia julkaisuja on seitsemän kertaa enemmän. Lisäksi suomalainen tutkimus on laadukasta, koska tutkimukset on julkaistu kansainvälisesti korkealaatuisissa julkaisuissa.

Korkeaa tasoa selittää kolme seikkaa:

1. aiheeseen kohdistuva kansallinen mielenkiinto,
2. aineistojen hyvä laatu ja saavutettavuus erityisesti Tilastokeskuksen yritystukitietokannan ja tutkimuslaboratoriojärjestelyn kautta sekä
3. Tekesin ja työ- ja elinkeinoministeriön kautta kanavoitu rahoitus.

Vaikka tutkimusrahoitus on tapahtunut Tekesin ja TEM:n kautta, niin tutkimus näyttää tulosten valossa vähintään yhtä kriittiseltä ja riippumattomalta kuin muu kansainvälinen tutkimus.

TALOUDEN KASVU ON PERUSEDELLYTYS YHTEISKUNNAN HYVINVOINNILLE

Business Finlandin tavoitteena on, että Suomi on tuotava talous. Tämä perustuu suomalaisten tuotteiden ja palveluiden korkeaan nettoarvoon, positiiviseen vaihtotaseeseen ja korkeaan työllisyysasteeseen. Yhteiskunnan näkökulmasta tavoitteena on, että Business Finlandin rahoituksen ja palvelujen kautta syntyy uusia ideoita, jotka lisäävät suomalaisten tuotteiden ja palveluiden arvonlisäystä ja kokonaistuottavuus kasvaa. Tällöin syntyy uusia korkean lisäarvon aloja ja työpaikkoja, jotka lisäävät työn tuottavuutta (BKT/työtunti). Yksityisen sektorin arvonlisäyksen kasvattaminen parantaa Suomen talouden BKT:ta ja tämä positiivinen kierre lisää yksityisen sektorin osuutta Suomen BKT:sta.

Tukemalla asiakkaiden vientitulojen kasvua Business Finland edistää osaltaan positiivista vaihtotasetta kansallisella tasolla. Lisäämällä suomalaisten yritysten palkkojen kertymistä Business Finland auttaa parantamaan työllisyysastetta Suomessa. Yhteiskunnan tavoitteen asetannassa on syytä muistaa, että Business Finland on yksi toimija muiden joukossa ja muiden toimijoiden teot ja talouden mikro- ja makrotaloudelliset muutokset vaikuttavat näiden tavoitteiden toteutumiseen. Vaikutukset yhteiskunnalliseen muutokseen toteutuvat moninaisten

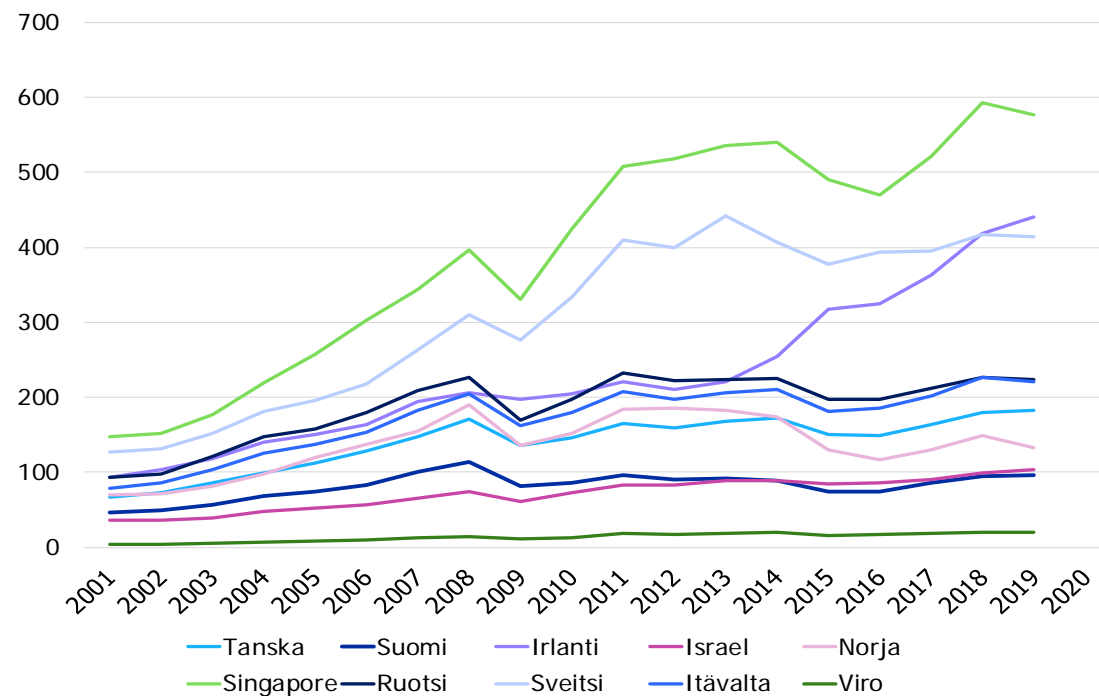
vaikuttavuuspolkujen kautta, jotka eivät ole suoraan todennettavissa.

KANNUSTEET VIENTIVETOISELLE KASVULLE ON LUOTAVA UUSIEN INNOVAATIOIDEN KAUTTA

Suomella on lukuisia haasteita 2020-luvulla. Pitkälle kehittynyt, mutta pieni ja syrjäinen markkina-alue tarvitsee uusia ratkaisuja, jotta vientimarkkinoilla menestytään. Suomi sopii testbedksi ja digitaalisuutta hyödyntäväksi alustaksi, mutta yritysten on haettava kasvua globaalisti markkinoilta. Siksi yritysten on ryhdyttävä vientitoimintaan aikaisessa vaiheessa kasvun turvaamiseksi.

Suomessa korkean teknologian viennin väheneminen, vientitoiminnan kapeus ja vientiyritysten vähäinen määrä asettavat uusia haasteita. Lisäksi niin sanottuja keskisuuria ”Mittelstand”-yrityksiä tarvittaisiin lisää Suomeen. Vaikeudet talouden monipuolistamisessa ovat tuttuja haasteita myös muissa pienissä avotalouksissa, mutta vienti näissä maissa on kasvanut Suomea ripeämmin.

VIENNIN KASVU SUOMESSA ON JÄÄNYT JÄLKEEN VERRATTUNA MUIHIN PIENIIN JA EDISTYNEISIIN AVOTALOUKSIIN

PIENTEN AVOTALOUKSIEN VIENTI, MRD. EUROA

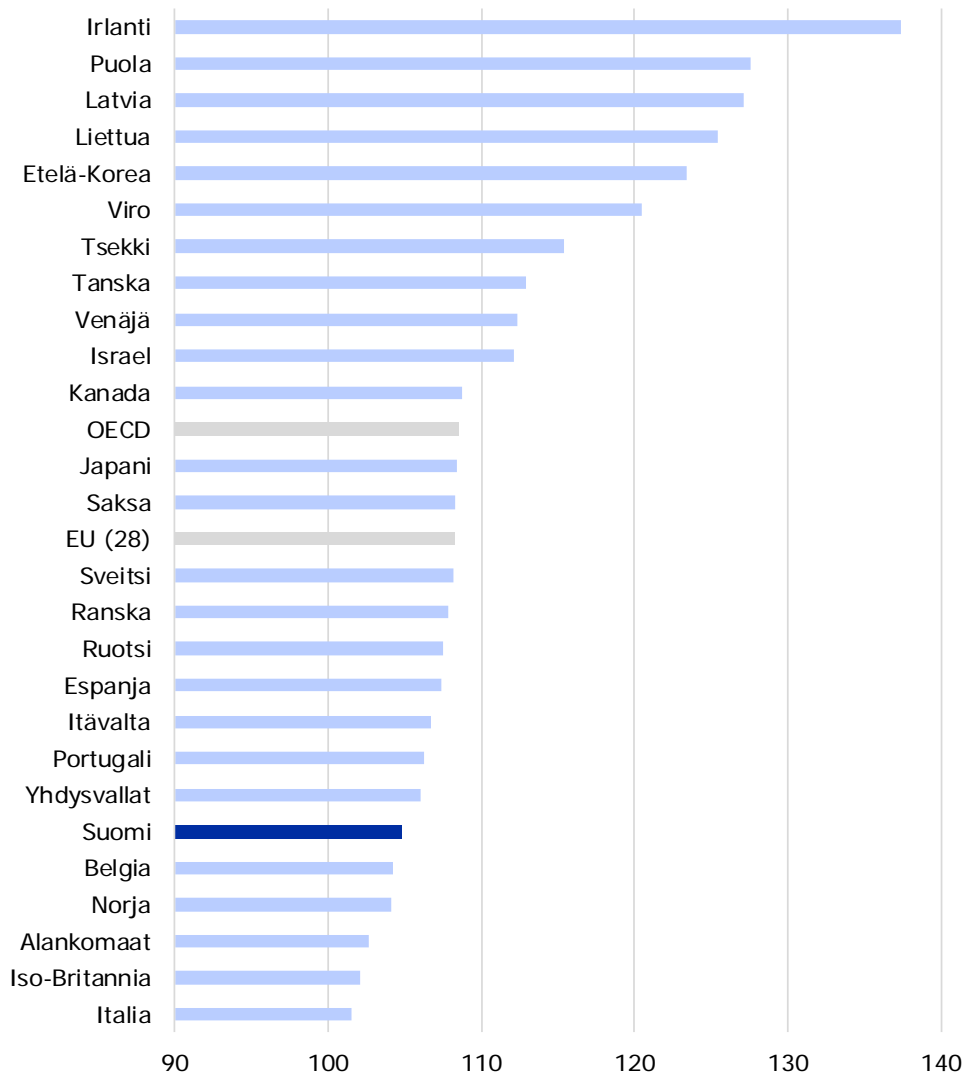
Lähde: World Bank 2021, Tavara ja palveluvienti, Vuoden 2019 USD/EUR valuuttakurssein, alkuperäinen aikasarja USD käyvin hinnoin.

Vientivetoisen kasvun aikaansaamiseksi tarvittaisiin lisää radikaaleja innovaatioita, jotta liiketoiminnan innovaatiot keskittyisivät enemmän suurten hyppyjen saavuttamiseen. Pienten ja keski suurten yritysten roolia kansainvälisessä t&k- ja innovaatiotoiminnassa tulisi myös parantaa, jolloin luotaisiin t&k-vetoisia ideoita hyödyntäviä globaaleja verkostoja. Siksi tutkimus- ja innovaationeuvoston tavoitteena onkin kasvattaa radikaalisti Suomen t&k- ja innovaatiotoimintaa vuoteen 2030 mennessä.

Hyvä vientikehitys lisää työllisyyttä niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla, joka perustuu yritysten tuottavuuden kasvuun. Kilpailukyvyen vahvistuminen lisää investointeja Suomeen ja takaa hyvinvointivaltiomme toimintakyvyn. Näin voimme pitää yllä laadukasta koulutusta, päivähoitoa, vanhuspalveluja ja luoda nuorille etenemisen mahdollisuuksia.

SUOMI TARVIKSEE UUSIA IDEOITA TUOTTAVUUDEN PARANTAMISEKSI

Nykyisen hallitusohjelman mukaan viennin kasvu luo tilaa kotimaisen kysynnän ja työllisyyden kestäväälle kasvulle. Hallituksen tavoitteena on reaalisen kilpailukyvyen ja kustannuskilpailukyvyen turvaaminen, päätöksenteon vakaus ja ennakoitavuus sekä viennin pohjan laajeneminen uusiin yrityksiin, toimialoille ja markkinoille ja jalostusarvon nostaminen.

TYÖN TUOTTAVUUDEN KASVU KANSANTALOUDESSA VUOSINA 2010-2018
(BKT PER TYÖTUNTI, KIINTEIN HINNOIN), 2010=100
Lähde: OECD Productivity Statistics, 2020

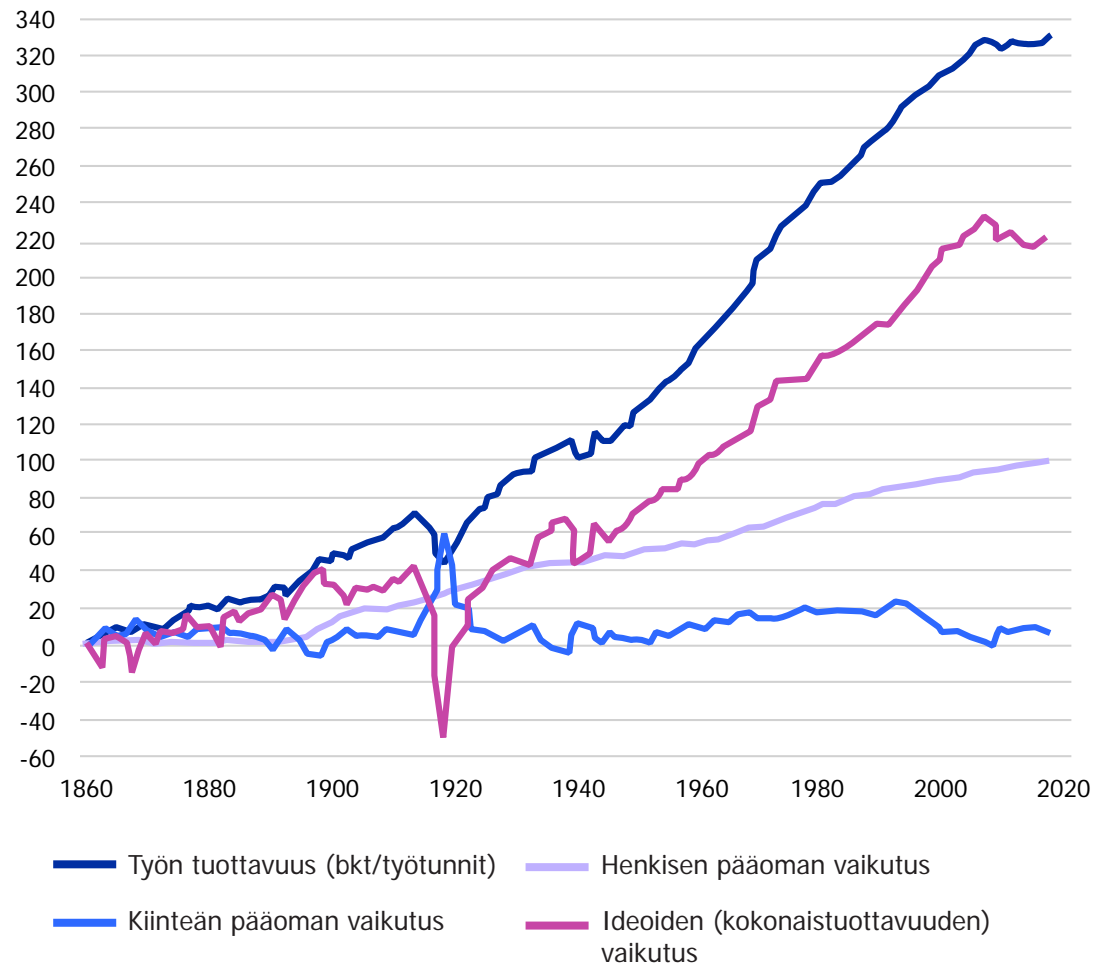
TUOTTAVUUDEN KASVU ON HYVINVOINTIMME PERUSTA

Kehittyneissä kansantalouksissa tuottavuuden kasvu perustuu entistä enemmän aineettomiin investointeihin, kuten osaamiseen, tietoon ja innovaatioihin. Hyvä tuottavuuden kasvu yksityisellä sektorilla on tuonut myös suomalaisille vaurautta ja kykyä rahoittaa hyvinvointipalvelujamme.

Suomessa tuottavuuden kasvu on jatkunut hitaana vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen, kun vastaavasti monissa muissa maissa, kuten Ruotsissa, Saksassa ja Yhdysvalloissa, tuottavuus on kasvanut. Yleinen näkemys on, että tämä johtuu elektroniikka- ja metsäalan haasteista, mutta myös muilla aloilla on tuottavuuden kasvu ollut hidasta.

Prof. Matti Pohjola kartoittaa raportissaan (2020) hitaata tuottavuuskasvun syytä Suomessa. Raportin mukaan Suomen kansantalouden suurin ongelma on kilpailijamaita alempi työn tuottavuus. Eritoten t&k-investointien väheneminen ja ICT-investointien kasvun hidastuminen ovat heikentäneet työn tuottavuuden kasvua Suomessa. Suomi ei ole siten pystynyt hyödyntämään kilpailijamaiden tavoin teknologian kehitystä ja ICT-investointeja. Esimerkiksi Ruotsin parempi tuottavuuden kasvu verrattuna Suomeen on syntynyt palvelualoilla - erityisesti tietointensiivisissä palveluissa. Raportissa korostetaan, että teknologian murros ja kansantalouden rakennemuutos antavat uuden mahdollisuuden, jossa innovaatiopolitiikkaa olisi vahvistettava.

IDEOIDEN KASVU ON PYSÄHTYNYT SUOMESSA

Pohjolan mukaan Suomeen tarvitaan tuottavuusohjelma, jotta ainakin seuraavat pääkohdat tulisi saada kuntoon:

1. Nostetaan Suomi takaisin teknologian kehityksen eturintamaan
2. Käännetään innovaatiopolitiikan suunta - lisätään t&k-panostuksia
3. Lisätään koulutetun työvoiman tarjontaa
4. Kartoitetaan ja toteutetaan tarvittavat infrastruktuuri-investoinnit (mm. t&k:hon ja koulutukseen)
5. Edistetään ihmisten ammatillista ja alueellista liikkuvuutta

Julkisen innovaatorahoituksen tavoitteena on vaikuttaa elinkeinoelämän pitkän aikavälin uudistumiseen ja rakennemuutokseen.

JULKINEN T&K- JA INNOVAATORAHOITUS TUKEE PITKÄN AIKAVÄLIN KASVUA

Pitkän aikavälin talouskasvu Suomessa turvataan siten, että elinkeinoelämässä panostetaan kasvukilpailukyvyyn parantamiseen. Tämä tarkoittaa elinkeinoelämän kykyä kasvaa kestävästi ja tuottaa yhä korkeampi elintaso tuottavuuden parantamisen kautta. Tuottavuutta parannetaan, kun panostetaan yritysten innovoinnin edellytyksiin ja kannustimiin (ETLA, 70 v. juhlaulkaisu). Julkinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitus on siten tärkeässä roolissa, koska se jakaa riskiä uusien teknologioiden kehittämiseksi ja käyttöönotossa. Lisäksi julkinen rahoitus on katsottu erityisen perustelluksi, koska yritykset eivät muuten panosta riittävästi t&k- ja innovaatiotoimintaan. Näistä syistä julkinen t&k- ja innovaatorahoitus vaikuttaa yritysten kyvykkyyksiin, kasvuun ja kansainvälistymiseen ja siten parantaa kasvukilpailukykyä.

Julkinen rahoituksen yhtenä päämääränä on vaikuttaa elinkeinoelämän pitkän aikavälin uudistumiseen ja rakennemuutokseen. Elinkeinoelämän uudistumisen tavoitteena on, että tutkimuksen ja kehitystyön sekä innovaatiotoiminnan avulla yritysten tuottavuus kasvaa. Tällöin yritykset voivat entistä paremmin kehittää laadukkaita ja menestyviä tuotteita sekä kotimaahan että globaaleille markkinoille.

Julkinen t&k- ja innovaatorahoituksen rooli Suomen innovaatiolähtöisessä uudistumisessa on ollut merkittävä. Tekes on ollut rahoittamassa yli 70 prosenttia Suomessa syntyneistä yleisesti tunnistetuista innovaatioista vuodesta 1985 alkaen.

KANNUSTEET JULKISELLE T&K- JA INNOVAATORAHOITUKSELLE

Tärkeimmät kannusteet julkiselle t&k- ja innovaatorahoitukselle ovat markkinapuute, ulkoisvaikutukset ja systeemipuute sekä uusien ideoiden tuottaminen.

1. Markkinapuute

- Rahoituksessa on olemassa selkeä markkinapuute aloittavien kasvuyritysten kohdalla. Ne eivät saa markkinaehtoista rahoitusta eivätkä yksityisiä pääomasijoituksia siemen- ja aloitusvaiheessa, koska riskit ovat liian korkeat ja tuotto-odotukset liian kaukana tulevaisuudessa.
- Markkinaehtoisesti toimivilla rahoittajilla ei ole lähtötietoja riskin arviointiin uusien yritysten, yrittäjien ja innovaatioiden suhteen. Silloin ne varmuuden vuoksi liioittelevat riskien suuruutta, jolloin myös kohtuullisen riskin projekteja jää rahoittamatta tai rahoitus hinnoitellaan kohtuuttoman kalliiksi.
- Kansainväliset vertailut osoittavat, että ne yritykset menestyvät parhaiten, jotka olivat saaneet kohtuullisesti julkista rahoitusta sekä merkittävästi yksityistä rahoitusta.

2. Ulkoisvaikutukset

Tuet on katsottu erityisen perustelluksi t&k- ja innovaatiotoiminnan mahdollisten positiivisten ulkoisvaikutusten johdosta. (Bloom, Schankerman ja Van Reenen 2013).

- Tutkimukseen, tuotekehitykseen ja osaamiseen panostavista yrityksistä yli puolet hyödyistä tulee yhteiskunnalle ja kansantaloudelle ulkoisvaikutuksina, kun syntyvä tieto siirtyy eri tavoilla muiden hyödyksi.
- Tieto leviää yhteiskunnassa työntekijöiden vaihtaessa työpaikkaa, yritysten tehdessä yhteistyötä innovaatiotoiminnassa, liiketoiminnan kumppanuus- ja arvoverkostoissa sekä yleisemmin uusien innovaatioiden rakentuessa kumulatiivisesti aiempien innovaatioiden varaan.
- Julkisella toimijalla on tässä tärkeä rooli, koska yrityksiä kannattaa aktivoida t&k- ja innovaatiotoimintaan yhteiskunnan kokonaishyötyjen näkökulmasta.

3. Järjestelmäpuute

Yhtä lailla tärkeä perustelu on innovaatiojärjestelmän kokonaisuuden tai ”ekosysteemin” pitkäjänteinen kehittäminen. Julkista rahoitusta motivoi myös kansakuntien väliseen kilpailuun liittyvä strateginen ajattelu - jos ja kun monikansallisesti toimivien yritysten toiminnoilla on lukuisia vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja, maat kilpailevat erityisesti työntensiivisistä ja korkeapalkkaisesta innovaatiotoiminnasta.

- Verkostoitumis- ja järjestelmäpuutteen näkökulmasta toimijat tarvitsevat tarpeeksi toimivan ja laajan verkoston, jotta sillä olisi vaikutusta kansantalouden kehittämiseen.
- Tämä pätee erityisesti pienissä avotalouksissa kuten Suomessa, jossa on pienet kotimarkkinat ja talouskasvu perustuu vientiin.
- Monet innovaatiot ovat luonteeltaan systeemisiä, ja vaativat tuekseen täydentäviä innovaatiota, infrastruktuuria tai tuotteita. Tämä edellyttää koordinoitua, joka onnistuu vain harvoin puhtaasti yksityisten toimijoiden yhteistyönä.

4. Talouskasvu ja uudet ideat

Taloustieteen nobelistin 2018 Paul M. Romerin mukaan uudet ideat ja innovaatiot määrittävät kansantalouden kasvuasteen (BKT)

- Markkinat toimivat puutteellisesti, koska markkinoilla syntyy liian vähän ideoita
- Julkisilla interventioilla voidaan tuottaa lisää ideoita - ne tulee olla kohdennettuja, jotta ne tehostavat markkinoita (markkinapuute, ulkoisvaikutukset) ja lisäävät talouskasvua (Romer, 2000)
- Valtion pitää tukea tutkimusta ja tuotekehitystä sekä kehittää eri instituutioiden välistä toimintaa (järjestelmäpuute) uusien ideoiden kehittämisen turvaamiseksi.

Julkisen innovaatorahoituksen keskeisenä päämääränä on vaikuttaa elinkeinoelämän pitkän aikavälin uudistumiseen ja rakennemuutokseen. Elinkeinoelämän uudistumisen tavoitteena on, että tutkimuksen ja kehitystyön sekä innovaatiotoiminnan avulla yritysten tuottavuus kasvaa.

KASVUYRITYKSILLÄ ON SELKEÄ RAHOITUKSEN MARKKINAPUUTE

Rahoituksessa on olemassa selkeä markkinapuute aloitettavien kasvuyritysten kohdalla. Ne eivät saa markkinaehtoista rahoitusta eivätkä yksityisiä pääomasijoituksia siemen- ja aloitusvaiheessa, koska riskit ovat liian korkeat ja tuotto-odotukset liian kaukana. Kansainväliset vertailut osoittavat, että ne yritykset menestyivät parhaiten, jotka olivat saaneet kohtuullisesti julkista rahoitusta sekä merkittävästi yksityistä rahoitusta.

Myös skaalautumisvaiheessa olevat yritykset tarvitsevat sekä julkista että yksityistä rahoitusta. Kasvuyrittäjän rahoituksen pullonkaulana ovat isommat hankkeet ja kasvu keskisuureksi yritykseksi.

Jotta skaalavaikutukset saadaan hyödynnettyä, tarvitaan myös vientipalveluja, joilla helpotetaan yritysten globaalia kasvua.

Lisäksi markkinaehtoisesti toimivilla rahoittajilla ei ole lähtötietoja riskin arviointiin uusien yritysten, yrittäjien ja innovaatioiden suhteen. Silloin ne varmuuden vuoksi liioittelevat riskien suuruutta, jolloin myös kohtuullisen riskin projekteja jää rahoittamatta tai rahoitus hinnoitellaan kohtuuttoman kalliiksi.

Yritykset saavat vieraan pääoman ehtoista investointirahoitusta silloin, kun kaksi ehtoa täyttyy samanaikaisesti: yritys on voitollinen ja yrityksen nettovarallisuus on kohtuullinen. Tämä on vastoin yleisesti julkisessa keskustelussa olevaa näkemystä siitä, että hyvät investointihankkeet saavat rahoitusta ja huonoja hankkeita ei pidä rahoittaa. Nykyisessä talustilanteessa noin kolmannes yrityksistä ei tee juurikaan voittoa. Myös näissä yrityksissä voisi syntyä tulevaisuudessa voittoa tuottavia innovaatioita ja investointihankkeita, jos yritykset saisivat rahoitusta. (Holm 2016)

TULOKSIA PK-YRITYSTEN RAHOITUSPUUTTEESTA

- Suomalaisten startup-yritysten kolme suurinta kasvun estettä ovat: 1) Rahoituksen puute (48 % startupeista); 2) Haastava kilpailuympäristö (29 % startupeista); 3) Asiantuntevien työntekijöiden löytäminen (29 % startupeista). Halme - Rouvinen et al. (2018a)
- Pk-yrityksen tulorahoitus ei riitä uudistumisvaiheessa. Julkisen rahoituksen tarve syntyy silloin, kun liiketoimintamallia lähdetään radikaalisti uudistamaan tai kokonaan muuttamaan. ”Innovaatiotoiminnan pullonkaulat” (2016)
- Tuote- ja palvelukehitys, jossa on teknologinen panostus on pääosassa, vaatii isoja investointia ja riskinottoa. ”Innovaatiotoiminnan pullonkaulat” (2016)
- Etenkin kasvuhakuisilla yrityksillä rahoituksen saatavuudessa on ollut ongelmia ja ne ovat lisääntyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana (vertailu 2005->2015) Lahtinen et al. (2016)
- Tärkeimmät syyt siihen, etteivät yritykset ole saaneet hakemaansa investointirahoitusta, ovat reaalityyppien puute ja yrityksen taloudellinen tilanne. Taloudellinen tilanne koostuu yrityksen vakavaraisuudesta, kannattavuudesta ja mahdollisesta luottoluokituksesta. Holm (2016)

**VUONNA 2020 PÄÄTTYNEIDEN BUSINESS FINLANDIN
RAHOITTAMIEN PROJEKTIEIEN TULOKSENA SYNTYI**

2044

uutta tai parannettua prosessia,
palvelua tuotetta tai sovellusta

657

patenttia tai patenttihakemusta

368

opinnäytettä

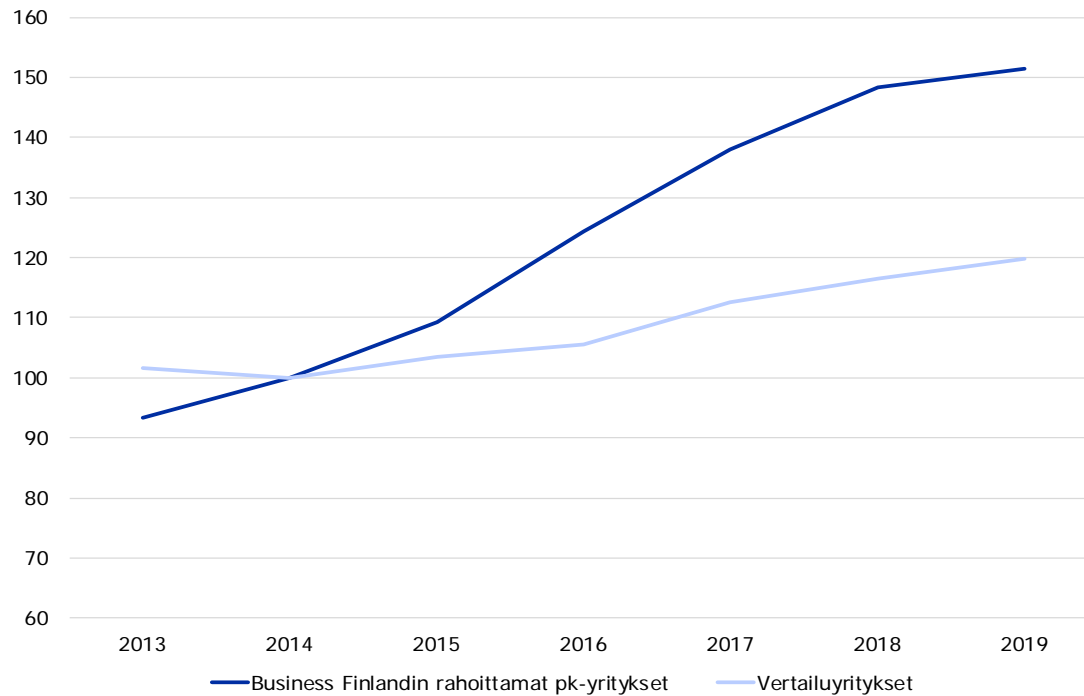
Luvut sisältävät sekä elinkeino- että
innovaatorahoituksella tuetut projektit.

**BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMAT YRITYK-
SET LISÄSIVÄT VIENTIÄ JA JALOSTUSARVOA**

Business Finland seuraa rahoittamiensa projektien tuloksia projektin päättymisvaiheessa ja kolme vuotta projektin päättymisen jälkeen. Tulokset osoittavat Tekesin onnistuneen valitsemaan kasvuhakuiset yritykset ja projektit rahoitettaviksi. Business Finlandin rahoittamien kansainvälistä kasvua hakevien pk-yritysten liikevaihto kasvoi 22 % kun muissa vastaavissa pk-yrityksissä liikevaihto kasvoi 14 % vuosina 2016-2019 (Vertailuyritykset: teollisuus, informaatio- ja liike-elämän palvelut). Jalostusarvo Business Finlandin rahoittamissa pk-yrityksissä lisääntyi 26 % kun vastaavissa pk-yrityksissä jalostusarvo kasvoi keskimäärin 14 %. Rahoitettujen pk-yritysten vienti kasvoi lähes miljardi euroa vuodesta 2016 vuoteen 2019. Tarkastelussa mukana olivat yritykset, joiden projektit päättyivät vuosina 2012-2016 ilman Supercelliä.

LIKEVAIHDON KEHITYS BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMISSA PK-YRITYKSISSÄ

Liikevaihdon kasvu 2014=100

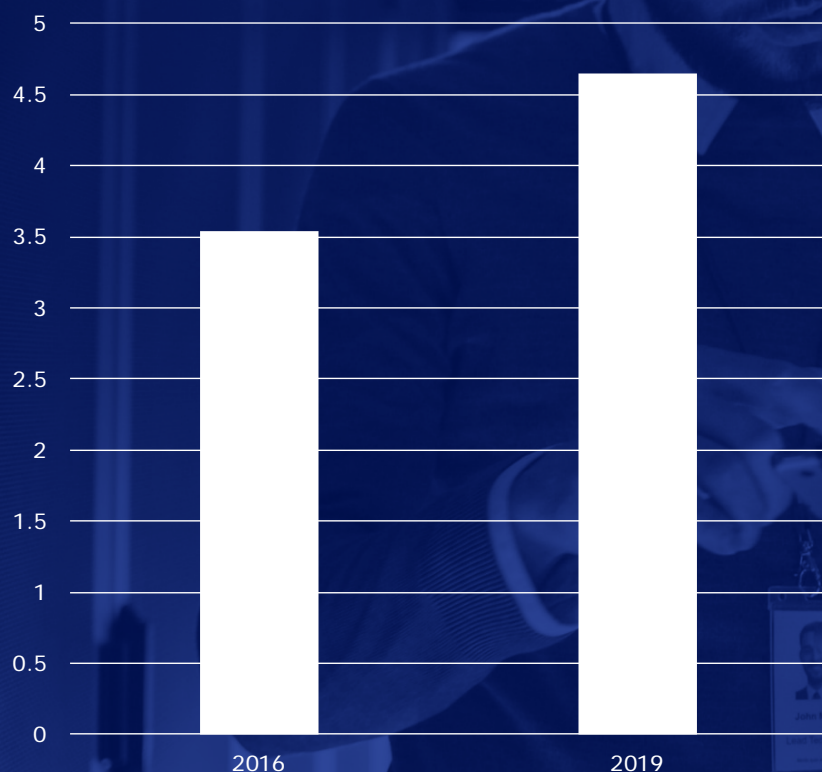

LIKEVAIHTO KASVOI TEKESIN RAHOITTAMISSA PK-YRITYKSISSÄ SELVÄSTI ENEMMÄN KUIN PK-YRITYKSISSÄ KESKIMÄÄRIN VUOSINA 2014-2019.

Business Finlandin rahoittamat pk-yritykset kolme vuotta projektin päättymisen jälkeen, yhteensä 2830 yritystä, joiden projekti päättyi vuosina 2012-2016, vertailuyritykset: teollisuus, informaatio- ja liike-elämän palvelut.

Aineistolähde: Business Finlandin oma analyysi,
Aineisto: Asiakastieto Oy ja Tilastokeskus

VIENNIN KEHITYS BUSINESS FINLANDIN RAHOITAMISSA PK-YRITYKSISSÄ

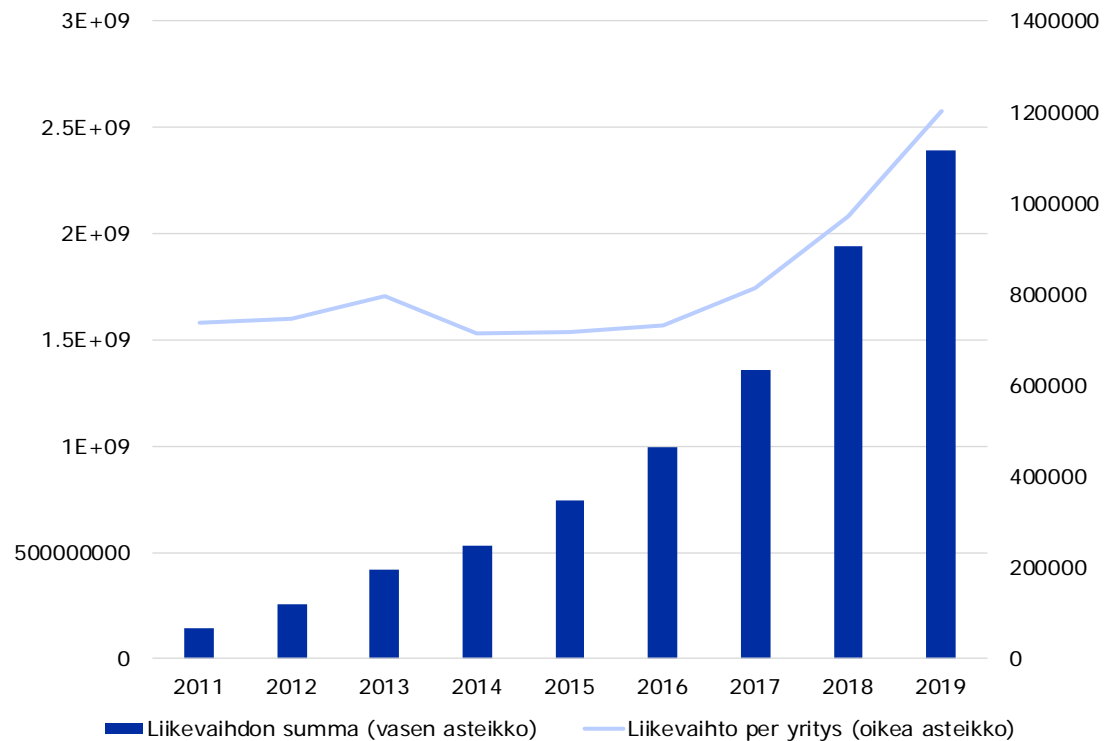
Liikevaihto kasvoi Business Finlandin rahoittamissa pk-yrityksissä **22 %**, kun muissa vastaavissa yrityksissä kasvua kertyi 14 % vuosina 2016-2019.

Jalostusarvo Business Finlandin rahoittamissa pk-yrityksissä lisääntyi **26 %** vuosina 2014-2017 kun, muissa vastaavissa yrityksissä kasvua kertyi 14 % vuosina 2016-2019.

BUSINESS FINLANDIN RAHOITAMAT PK-YRITYKSET KOLME VUOTTA PROJEKTIN PÄÄTTÄMISEN JÄLKEEN, YHTEENSÄ 2830 YRITYSTÄ, JOIDEN PROJEKTI PÄÄTTYI VUOSINA 2012-2016, MILJARDIA EUROA.

Aineisto: Business Finlandin oma analyysi, lähde: Asiakastieto Oy

BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMIEN STARTUPIEN LIIKEVAIHDON KASVU ON OLLUT NOPEAA

STARTUPIT, JOITA BUSINESS FINLAND ON RAHOITTANUT VUODESTA 2010 ALKAEN (ILMAN SUPERCELLIÄ), KESKIARVO.

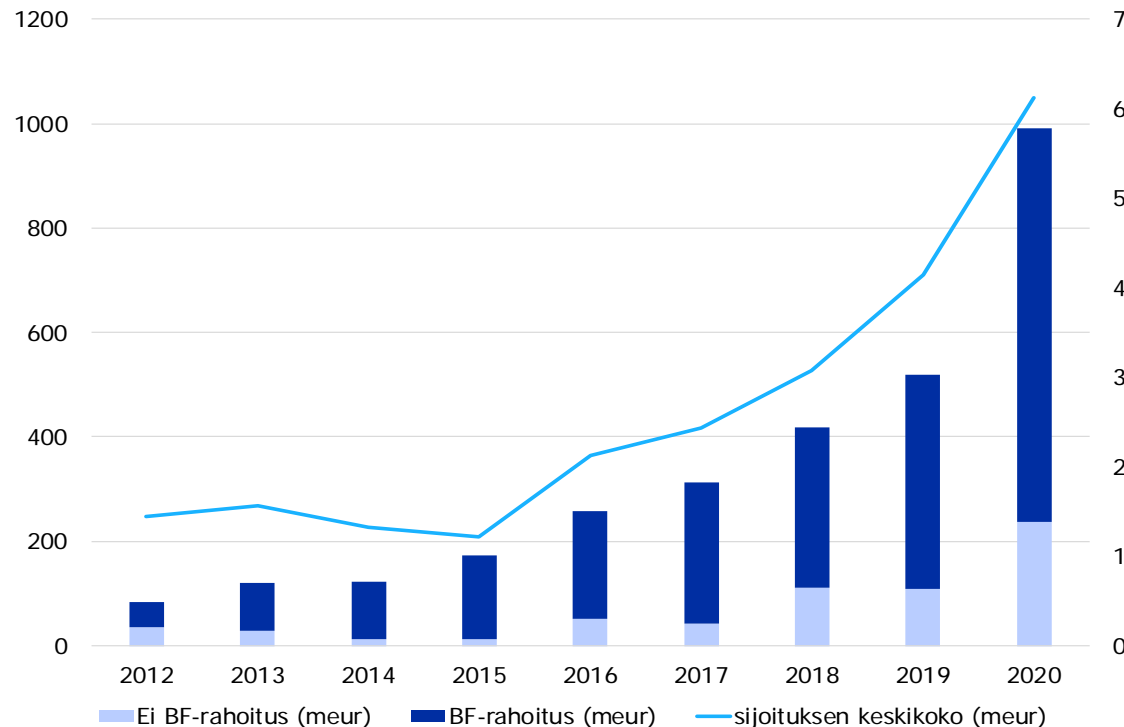
Lähde: Business Finlandin oma analyysi, Aineisto: Asiakastieto Oy

NUORET KASVUYRITYKSET LUOVAT UUTTA DYNAMIIKKAA

Viime vuosina Business Finland on lisännyt rahoitustaan nuorille kasvuyrityksille. Näiden yritysten kasvuluvut ja hyvä menestys yksityisten sijoittajien keskuudessa osoittavat, että Business Finland on onnistunut valitsemaan laajasta tarjonnasta hyvät yritykset ja projektit rahoitettaviksi.

Business Finlandin rahoittamien startup-yritysten sijoitukset lähes tuplaantuivat vuonna 2020

BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMAT STARTUPIT OVAT SAANEET SELVÄSTI ENEMMÄN YKSITYISIÄ SIJOITUKSIA KUIN MUUT STARTUPIT

SAADUT SIJOITUKSET VUOSINA 2012-2020. BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMAT JA EI-ASIAKKAANA OLLIET (SUMMA, MILJ. EUROA) VASEN ASTEIKKO, YKSITTÄISEN SIJOITUKSEN KESKIKOKO (MILJ. EUROA) OIKEA ASTEIKKO.

Lähde: Talouselämä

BUSINESS FINLANDIN RAHOITTAMAT STARTUPIT MENESTYIVÄT HYVIN SIJOITUSKOhteina

Business Finlandin rahoittamat startupit ovat menestyneet hyvin yksityisten sijoittajien kohteina. Tämä kuvaa Business Finlandin merkitystä Suomessa alkuvaiheen yritysten rahoittajana.

TUTKIMUSTULOKSIA NUORISTA KASVUYRITYKSISTÄ

ETLA:n startup-tutkimuksen mukaan Tekesin rahoitus ei syrjäytä yksityistä VC-rahoitusta startup-yrityksissä. Lisäksi startupit kasvavat selvästi nopeammin kuin startupit, jotka eivät saaneet Tekesin rahoitusta (Koski et al. 2017). Tekesin ja pääomasijoittajien välillä havaittiin toimiva yhteistyö, sillä ensimmäisen kerran yksityistä VC-rahoitusta saaneista yrityksistä 39 % oli saanut aikaisemmin Tekesin rahoitusta. Kaiken kaikkiaan lähes kolme neljäsosaa Venture Capital -vaiheen ensisijoituksen saaneista yrityksistä on saanut myös Tekesin innovaati-orahoitusta (Halme - Rouvinen. et al. 2018b).

NIY-YRITYKSET TUOTTAVAT TERVEYTTÄ JA TIETOA

Nuorista innovatiivista yrityksistä (NIY) laadittiin vuonna 2020 nettovaikuttavuusanalyysi. NIY-portfolion kokonaisarvosana analyysissä on reippaasti plussan puolella. Yritykset tuottavat erityisen paljon positiivisia terveysvaikutuksia ja luovat runsaasti uutta tietoa. Nettovaikuttavuusanalyysissä arvioidaan yritysten tuotteiden ja toiminnan kokonaisvaikutuksia neljässä eri kategoriassa jotka ovat yhteiskunta, tieto, terveys ja ympäristö.

NIY-yritysten yhteiskunnalliset vaikutukset ovat vahvasti positiiviset, sillä yritykset luovat runsaasti työpaikkoja ja verotuloja. Sen sijaan vaikutuksia tasa-arvoon tai yhteiskunnan vakauteen näillä yrityksillä ei juurikaan ole.

Tieto-kategoriassa kokonaisvaikutukset ovat negatiiviset. Käytännössä tämä johtuu siitä, että analysoidut yritykset käyttävät suuret määrät niukkaa osaamispääomaa, eli koulutettua ja haluttua työvoimaa. Tärkeä kysymys onkin, onko niukka osaamispääoma valjastettu tekemään oikeita asioita? Tieto-kategorian plussapuolella yritykset myös tuottavat tietoa ja levittävät sitä. Esimerkeiksi voidaan nostaa Targovax (ent. Oncos Therapeutics) tiedon tuottajana ja Verto Analytics kyselytyökaluineen tiedon levittäjänä.

NIY-yritysten yhteenlasketut terveysvaikutukset ovat positiiviset. Joukossa on lukuisia yrityksiä, jotka pyrkivät tuottamaan käyttäjilleen parempaa terveyttä ja elämänlaatua, kuten Blueprint Genetics ja älysormusyritys Oura. Myös negatiivisia vaikutuksia terveyteen on; esimerkiksi mobiilipeleistä johtuva fyysisen aktiivisuuden väheneminen leikkaa analyysissä ryhmän positiivisia terveysvaikutuksia.

Ympäristökategoriassa vaikutukset ovat verrattain pieniä, mutta kokonaisuudessaan negatiivisia. Negatiivisia vaikutuksia synnyttävät erityisesti lähetti- ja kuljetusalalla toimivat yritykset. Yrityksillä on myös positiivisia ympäristövaikutuksia. Esimerkiksi ZenRoboticsin vaikutukset ympäristöön ovat nettopositiiviset. Yrityksen bisnes perustuu jätteenkäsittelyrobotteihin.

NIY-portfolion kokonaisarvosana on reippaasti positiivinen, 35. Toisin sanoen, yritysryhmän negatiiviset vaikutukset ovat 35 prosenttia pienemmät kuin sen positiiviset vaikutukset. Vertailun vuoksi, pohjoismaiden 200 suurimman yrityksen vastaava yhteisarvosana on -6, Nasdaq Helsingin 10 ja S&P 500 yrityksen ESG indeksin 21. Kun analyysissä huomioidaan NIY-yritysten elinkaaren vaihe, voidaan ryhmän nettovaikuttavuuden odottaa paranevan entisestään. Niukan osaamispääoman suhteellisen käytön vähentyessä odotettu arvosa- na kipuaa 50:een.

Nuorista innovatiivista yrityksistä (NIY) laadittiin vuonna 2020 nettovaikuttavuusanalyysi. Analyysin toteutti suomalainen startup-yritys UpRight. UpRight hyödyntää analyysissään tekstirelaatioita ymmärtävää tekoälyä, joka toteuttaa analyysin avoimen tutkimusdatan perusteella. Analyysissä oli mukana 50 eniten Business Finlandin rahoitusta saanutta NIY-yritystä.

STARTUP-RAHOITUS LISÄÄ UUSIA IDEOITA SUOMEEN

Tekesin rahoittamista start-up-yrityksistä ja kiihdyttämöistä teetettiin arviointi (Halme - Rouvinen 2018b). Samalla tarkasteltiin Suomen roolia ns. start-up ekosysteeminä. Seuraavat tulokset perustuvat kansainvälisten vertailujen analyysiin ja asiantuntijahaastatteluihin:

1. Suomi ja erityisesti Helsinki on alkanut kiinnostaa kansainvälisesti. Vuonna 2017 Helsinki nostettiin ensimmäisen kerran Global Startup Ecosystem Ranking -julkaisuun mukaan;
2. Yrittäjyys on lisännyt suosiota yhtenä uravaihtoehtona;
3. Pääomasijoitukset alkaviin yrityksiin (early stage VC investment) ovat kasvaneet. Rahoitusvaihtoehtoja, esim. joukkorahoitusta ja enkelisijoituksia on enemmän saatavilla. Suomi on silti jäljessä myöhäisemmän vaiheen sijoituksissa;
4. Suomeen on syntynyt paljon uusia yrityskiihdyttämöitä ja startupeille on erilaista tukea rahoituksesta monenlaisiin ohjelmiin;
5. Isot yritykset ovat lähteneet mukaan startup-yhteistyöhön.

Lisäksi Tekesin rahoittamia start-up-yrityksiä verrattiin saman tyyppisiin verrokkiyrityksiin, jotka eivät olleet saaneet julkista tukea. Ekonometristen analyysien perusteella Tekesin rahoituksella on ollut selvä positiivinen vaikutus startup-yritysten kasvuun.

Tämä vaikutus ei perustu vain siihen, että Tekes valitsi parempia yrityksiä rahoituksen piiriin, vaan myös rahoituksen kausaaliseen vaikutukseen startup-yritysten kasvuun. Toisin sanoen Tekesin rahoittamien startupien toteutunut menestys vaihtelee vertailuryhmän yrityksiä enemmän, mikä viittaa oikeasuuntaiseen riskinottoon rahoitettavien hankkeiden valinnassa.

Arvioinnin mukaan rahoitus on täydentänyt VC-rahoitusta, sillä Tekes on rahoittanut startup-yrityksiä jo ennen kuin pääomasijoittajat ovat kiinnostuneita yrityksestä. Palveluiden osalta yritykset, jotka ovat hyödyntäneet rahoituksen lisäksi muuta apua (verkotot & mentorointi) arvioivat vaikutukset suurimmiksi. Suurin osa yrityksistä on kuitenkin hyödyntänyt tällaista apua vielä melko vähän. Lopuksi Nuoret innovatiiviset yritykset (NIY) -rahoitus on joustava ja toimiva rahoitus liiketoiminnan skaalaukseen.

Arvioinnin mukaan Business Finlandin rahoittamat startup-yritykset kasvoivat selvästi enemmän kuin muut vastaavat yritykset.

Julkiset viennedistämisen palvelut tuottavat tietoa pk-yrityksille globaaleista mahdollisuuksista

**JULKISTEN VIENTIPALVELUJEN
INTERVENTIO-PERUSTELUT:**

- Rajoittunut rationaliteetti: Yrityksillä ei ole riittävästi tietoa kansainvälisistä markkinoista eikä riittävästi varoja kerätä sitä itse
- Markkinapuute: yksityinen sektori ei panosta kansantalouden kannalta riittävästi sellaisiin palveluihin, jotka tukevat yritysten kansainvälistymistä

**VIENNINEDISTÄMISEN PALVELUT AVAAVAT
UUSIA MAHDOLLISUUKSIA GLOBAALEILLA
MARKKINOILLA**

Suomen talouskasvu perustuu suurelta osin tavaroiden ja palveluiden vientiin. Yritysten menestyminen kansainvälisillä markkinoilla perustuu jatkuvaan uudistumiseen tuotteiden ja palveluiden arvonnäkökulmaa parantamalla. Menestyneissä yrityksissä tuottavuus on korkea ja ne työllistävät ja samalla niiden kasvu perustuu vientiin. Viennin kasvu perustuukin siihen, että yritykset ovat panostaneet uusimpiin liiketoimintamalleihin ja teknologioihin, jolla päästään mukaan arvoverkostoihin panostamalla myös t&E-toimintaan, markkinointiin ja brändiin.

Viennin edistämiseen julkisena interventiona on seuraavat perustelut. Vientipalvelu-intervention tavoitteena on kasvattaa vientituloja Suomeen parantamalla vientituotteiden ja -palveluiden pääsyä markkinoille sekä tietämystä vientimarkkinoista.

GAP ON HELPOTTANUT YRITYSTEN PÄÄSYÄ YHDYSVALTOJEN MARKKINOILLE

Yli 20 vuoden ajan Global Access Program GAP on auttanut suomalaisia yrityksiä, jotka ovat kiinnostuneita integroitumaan Yhdysvaltojen markkinoille.

GAP-ohjelmaan osallistuneille tehtiin kysely yrityksille. Syksyn 2019 aikana arvioimme GAP- ja Team Finland -palveluiden vaikutusta yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen. Erityisesti halusimme tietää, mitä on tapahtunut ohjelman jälkeen, ovatko yritykset tehneet muutoksia GAP:n suositusten perusteella ja ovatko ne päässeet Yhdysvaltojen markkinoille suunnitellusti.

Tulosten mukaan 68 % yrityksistä on onnistuneesti vakiinnuttanut asemansa tai odottaa vakiintumistaan Yhdysvalloissa ja 70 % katsoo, että GAP:lla on ollut vaikutusta integroitumiseen USA:n markkinoille. Tärkeimmät kokemukset ovat paikallinen läsnäolo, oikeiden kumppaneiden ja referenssien löytäminen Yhdysvalloissa sekä sijoittaminen markkinatutkimukseen ja oikeaan strategiaan.

Puolet yrityksistä on ollut yhteydessä Team Finland USA:an ohjelman aikana tai sen jälkeen, mikä on auttanut merkittävästi kykyyn päästä Yhdysvaltojen markkinoille. Tämä viittaa siihen, että osallistujien vahvempi kytkeminen Team Finland-verkostoon voisi lisätä GAP-osallistumisen arvoa ja vaikutusta.

Tarvittavien resurssien, verkostojen ja yhteyksien puute sekä paikallisen lainsäädännön, verotuksen, logistiikan ja rekrytoinnin haasteet olivat suurimmat haasteet ja esteet markkinoille pääsulle. Vastauksen perusteella Team Finland voisi auttaa yrityksiä etenkin verkottumismahdollisuuksien luomisessa sekä vertaistuen ja mentoroinnin järjestämisessä, mutta myös tarjoamalla tietoa markkinoiden mahdollisuuksista ja tarjoamalla rahoituspalveluja.

Vientipalveluissa painopiste on ollut yritysryhmien auttamisessa kasvuohjelmien kautta. Parhaimmillaan ohjelmissa on kehitetty uusia toimintatapoja ja kokonaisen toimialan kansainvälistymistä kokonaisuutena sekä avattu uusia markkinoita.

Yksittäisten yritysten neuvonnan pohjatyöksi on Team Finland -yhteistyön myötä muodostunut Team Finland -palveluehdotus, jossa ehdotetaan Team Finland -toimijoiden palveluita ja ratkaisuja kokonaisuutena yrityksen kasvun tueksi. Asiakaspalautteen mukaan palvelukokonaisuuksia saaneet yritykset olivat selkeästi tyytyväisempiä kuin yksittäisiä palveluita saaneet yritykset eli yritykset arvostavat Team Finland -toimijoiden yhdessä tarjoamia laajempia palvelukokonaisuuksia.

Business Finlandin asiantuntijat työstävät erilaisia ulkomaisilta markkinoilta löytyviä liiketoimintamahdollisuuksia yritysten arvioitavaksi. Esimerkiksi lainsäädännön muutos tai julkinen keskustelu eri maissa voi nostaa tarvetta osaamiselle, jota löytyy suomalaisilta yrityksiltä.

YRITYSTEN GLOBAALIIN KASVUUN TARVITAAN LAAJA YMMÄRRYS MARKKINOILLEPÄÄSYN VAATIMUKSISTA

Business Finland tilasi vuonna 2019 kasvuyrityksiin liittyvän päämääräarvioinnin (Koski et al 2020b), jossa tutkittiin ekonometrisin menetelmin Business Finlandin (Finpron palvelut sekä viennin edistämiseen liittyvät Tekesin t&k-rahoitusinstrumentit) vienninedistämispalveluiden käytön vaikutuksia pk-yrityksiin vuosina 2009-2017.

Päätulos oli, että Finpron vienninedistämispalveluita käyttäneiden yritysten liikevaihto kasvoi muita yrityksiä enemmän. Arvioinnin mukaan vaikuttavuutta viennin kasvuun tulisi parantaa. Lisäksi Finpron palveluiden käyttö pienensi yrityksen todennäköisyyttä siirtyä alhaisen kasvun yritysten joukkoon liikevaihdon ja työllisyyden osalta. Arvioinnissa havaittiin, että yhtäaikainen t&k-tukien saaminen ja vienninedistämispalveluiden käyttö lisäsivät yrityksen todennäköisyyttä siirtyä eniten liikevaihtoa kasvattaneiden yritysten joukkoon.

Lisäksi arvioitiin kehittyneille Euroopan ja USA:n markkinoille menevien yritysten markkinoillepääsyä. Suomalaisen pk-yritysten suurimmaksi kansainvälisen kasvun esteeksi Business Finlandin työntekijät näkivät yritysten osaamiseen ja paikallisia markkinoita koskevaan tietoon liittyvät puutteet.

Kansainvälisille markkinoille tähtäävillä suomalaisyrityksille tarvitaan monipuolisempaa ymmärrystä paikallisten markkinoiden toiminnasta. Sääntelyyn ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin tuotteille ja palveluille tulisi perehtyä paremmin, samoin kuin ketkä ovat keskeisiä kilpailijoita ja potentiaalisia asiakkaita. Yrityksillä ei useinkaan ole realistista kuvaa siitä, kuinka merkittäviä investointeja ja suuria ponnistuksia tarvitaan onnistuneeseen markkinoille tuloon ja kuinka kovaa on kilpailu eritoten USA:ssa.

Hyviksi suomalaisten yritysten kansainvälistymistä tukeviksi toimiksi on koettu muun muassa tietyillä toimialoilla toteutettu markkinakohtainen sparraus ryhmille sekä pohjoismainen yhteistyö yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi. Yhteispohjoismainen verkosto järjestää muun muassa kiihdytinohjelmia startup-yrityksille, ja sillä on yhteinen ohjelma, joka edistää tutkimuksen muuntamista yritystoiminnaksi sekä lyhyempiä osaamisohjelmia esimerkiksi terveysteknologian osalta.

OHJELMILLA LAAJA-ALAISILLA VAIKUTUKSIA KANSAINVÄLISTYMISEEN JA LIIKETOIMINTAAN

Vuonna 2020 valmistui ohjelma-arviointeja, jotka liittyivät elintarvikkeiden vientiin, ihmislähtöisyyteen, uusiin arvonluonnin tapoihin, asiakaskokemukseen ja luoviin aloihin. Arvioidut ohjelmat olivat

- Food from Finland (2014-)
- Sapuska (2009-2012)
- Fiilis (2012-2018)
- Liideri (2012-2018)
- Luovimo (2010-2016)
- Lifestyle (2015-2018)

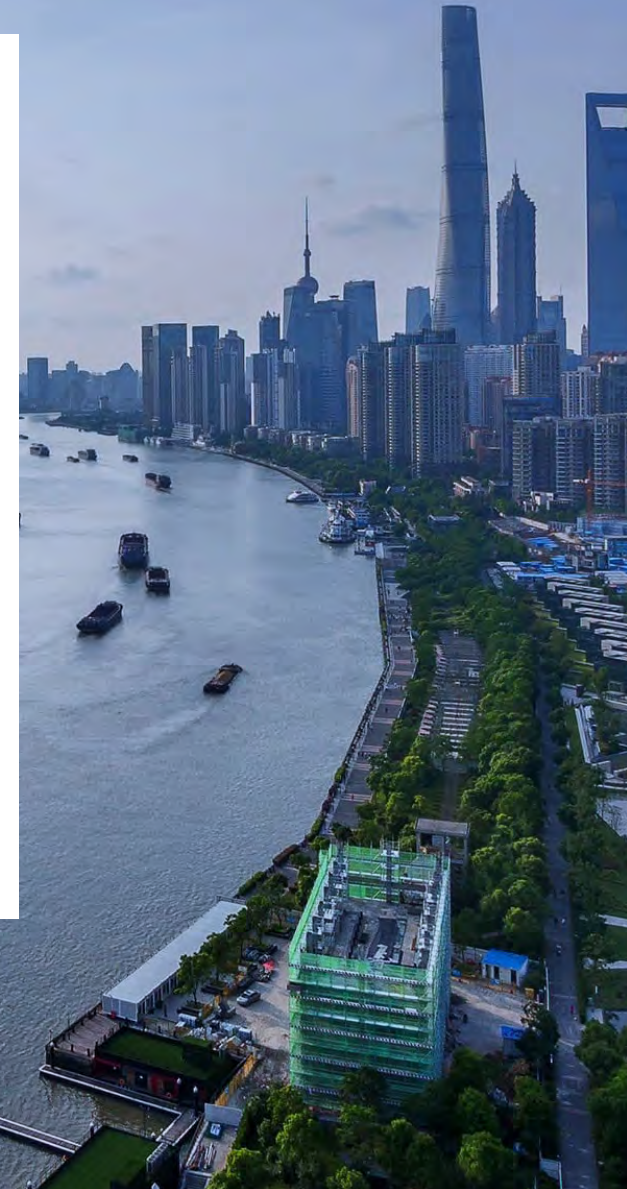
Elintarvike-ohjelmien arvioinnin mukaan elintarvikeviennin ohjelmat vastasivat tärkeään tarpeeseen, joka on alan liiketoiminnan kasvattaminen vientiä lisäämällä. Voitiin myös havaita, että osallistuneiden pk-yritysten liikevaihto oli kasvanut alan yleistä vauhtia nopeammin. Samoin oli havaittavissa, että osallistujien liikevaihdon kasvusta merkittävä osa selittyi juuri viennin kasvulla. Osallistujat myös kokivat saaneensa ohjelmasta merkittävästi apua viennin kasvuun ja uusien asiakkaiden löytämiseen.

Kehittämisenäkökulmaksi arviointi tunnisti muun muassa sen, että vienninedistämisen ja innovaatiotoiminnan saumaton yhdistäminen ohjelmatoiminnassa vaatii edelleen töitä. Ohjelman alkuperäisenä tavoitteena on ollut viennin kasvun lisääminen 3 mrd. euroon. Tämä tavoite arviointiin ylisuureksi tavoitteeksi yhdelle ohjelmalle ja kuvaavan paremminkin kansallista tavoitetilaa, johon ohjelmalla oli tärkeä merkitys (Härmälä et al. 2020).

Ihmislähtöisten ohjelmien arvioinnin mukaan ohjelmat olivat nostaneet tietoisuutta ei-tekniisten innovaatioiden liiketoimintamahdollisuuksista ja tuoneet uusia asiakkauksia sekä innovaatorahoituksen että vienninedistämisen piiriin. Lisäksi ohjelmissa on nopeutettu innovaatioiden syntymistä, kansainvälistymistä ja yritysten kasvua. Fiilis- ja Liideri -ohjelmien osalta havaittiin, että ohjelmaosallistumisella oli ollut tilastollisesti merkittävä vaikutus osallistujayritysten liikevaihdon ja työntekijämäärän kasvuun (Oosi et al. 2020).

TKI-RAHOITUKSEN JA VIENTIPALVELUIDEN TUTKIMUSTULOKSIA

- Yhden prosentin kasvu t&k-tukieuroissa nosti otoksen yritysten t&k-intensiteettiä noin 2,5 % ja kesto oli 8 vuotta. Tuottavuuden kasvu ei poikennut vertailuyrityksistä. Koski et al. (2020a)
- Viennedistämispalveluja käyttäneiden yritysten liikevaihto kasvoi, mutta viennin kasvu ei poikennut vertailuyrityksistä. Koski et al. (2020b)
- Finpron asiakkaat (pk-yritykset) ovat lisänneet työllisyyttä ja liikevaihtoa Suomessa sekä vientiä, Tekesin asiakkaat ovat lisänneet työllisyyttä Suomessa sekä vientiä. Halme - Rouvinen et al. (2018b)
- Tekesin rahoituksella on kausaalinen vaikutus startup-yritysten kasvuun. Lisäksi Tekesin rahoittamien startupien toteutunut menestys vaihtelee vertailuryhmän yrityksiä enemmän, mikä viittaa oikeasuuntaiseen riskinottoon rahoitettavien hankkeiden valinnassa. Halme - Rouvinen et al. (2018a)
- Tutkimustulosten kaupallistamisen kuolemanlaakson ylittämiseen on julkista rahoitusta vähän verrattuna siihen, kuinka paljon esimerkiksi perustutkimukseen satsataan (TUTL). Valtakari et al. (2018)
- NIY-rahoitus tuplasi siihen osallistuneiden yritysten kasvun suhteessa vertailuryhmään. Autio - Rannikko (2016)
- Työllisyyden, kiinteiden investointien ja myynnin osalta Tekesin rahoitus lisää kasvua lyhyellä aikavälillä. Einiö (2014)
- Avustukset vs. lainat-analyysi: Avustus: suurimmat vaikutukset yritysten innovaatiotoimintaan sekä yhteistyösuhteisiin ja verkostoitumiseen. Laina: liiketoiminnan käynnistäminen ja kaupallistaminen. Heikoin tulos onnistumiseen oli pelkällä lainalla. Valtakari (2015)

KESTÄVÄ KEHITYS LUO LIIKETOIMINTA-MAHDOLLISUUKSIA

Business Finlandin tavoitteena on lisätä kestävyyttä taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn edellytyksenä pitkällä aikavälillä. Tämä on erityisen merkityksellistä, kun otetaan huomioon talouskasvun irrottaminen resurssien käytöstä. Kestävä kehitys tarjoaa myös merkittäviä markkinapotentiaalia asiakkaillemme ja koko Suomen taloudelle: ihmiskunnan suurten haasteiden ratkaiseminen tarjoaa elinkelpoisia ja merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia.

Business Finlandin tehtävät kestävän kehityksen edistämässä on ensiksi varmistaa ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen vastuu asiakkaiden toiminnassa lieventämällä asiakkaiden mahdollisia kielteisiä vaikutuksia, ja toiseksi tukea suomalaisyrityksiä sellaisten ratkaisujen kehittämisessä, joilla on myönteinen vaikutus kestäväan kehitykseen ja joilla edistetään YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita (STG:t). Vaikutukset syntyvät luonnollisena seurauksena kestävästä liiketoiminnasta, ja niihin sisältyvät muun muassa työpaikkojen luominen, ilmastomuutoksen hillitseminen, tasa-arvon edistäminen ja uuden teknologian vienti kohdemarkkinoille.

ILMASTONMUUTOS ON IHMISKUNNAN SUURIN HAASTE

Vuoden 2018 taloustieteen nobelisti W. Nordhausin mukaan ”markkinat toimivat puutteellisesti, koska ilma-kehään päästetään liikaa hiilidioksidia”. Markkinoiden toimintaa tulee tehostaa, jotta ilmaston lämpenemistä voidaan hillitä. Valtio voi hidastaa ilmastomuutosta lainsäädännöllä ja lisäämällä ratkaisuita t&k- ja innovaatiotoiminnan avulla, jotka kannustavat markkinoita vähentämään hiilidioksidipäästöjä.

Globaalit megatrendit, kuten ilmastomuutos, luonnonvarojen hupeneminen ja kaupungistuminen luovat monia muita aloja nopeammin ja varmemmin kasvavat kansainväliset markkinat cleantech-tuotteille. Kasvavat markkinat ovat suomalaisille cleantech-alan yrityksille iso mahdollisuus. Menestyksen yksi vauhdittaja on digitalisaatio, eli digitaalisten sulautettujen ratkaisujen tuominen osaksi cleantech-tuotteita ja -palveluja, sekä uusien ratkaisujen ketterä jalkautus tuotekehityksestä markkinoille.

Suomi on ollut kansainvälisesti yksi cleantechin edelläkävijöistä ja Suomessa on arviolta yli 3000 cleantech-ratkaisuja tarjoavaa yritystä. Suomalaisia vahvuusalueita tällä hetkellä ovat muun muassa energiatehokkuusratkaisut, joustavat ja älykkäät energiajärjestelmät (nk. smart grid) sekä liikenteen vähähiilisyys ja älykkyyteen liittyvät ratkaisut.

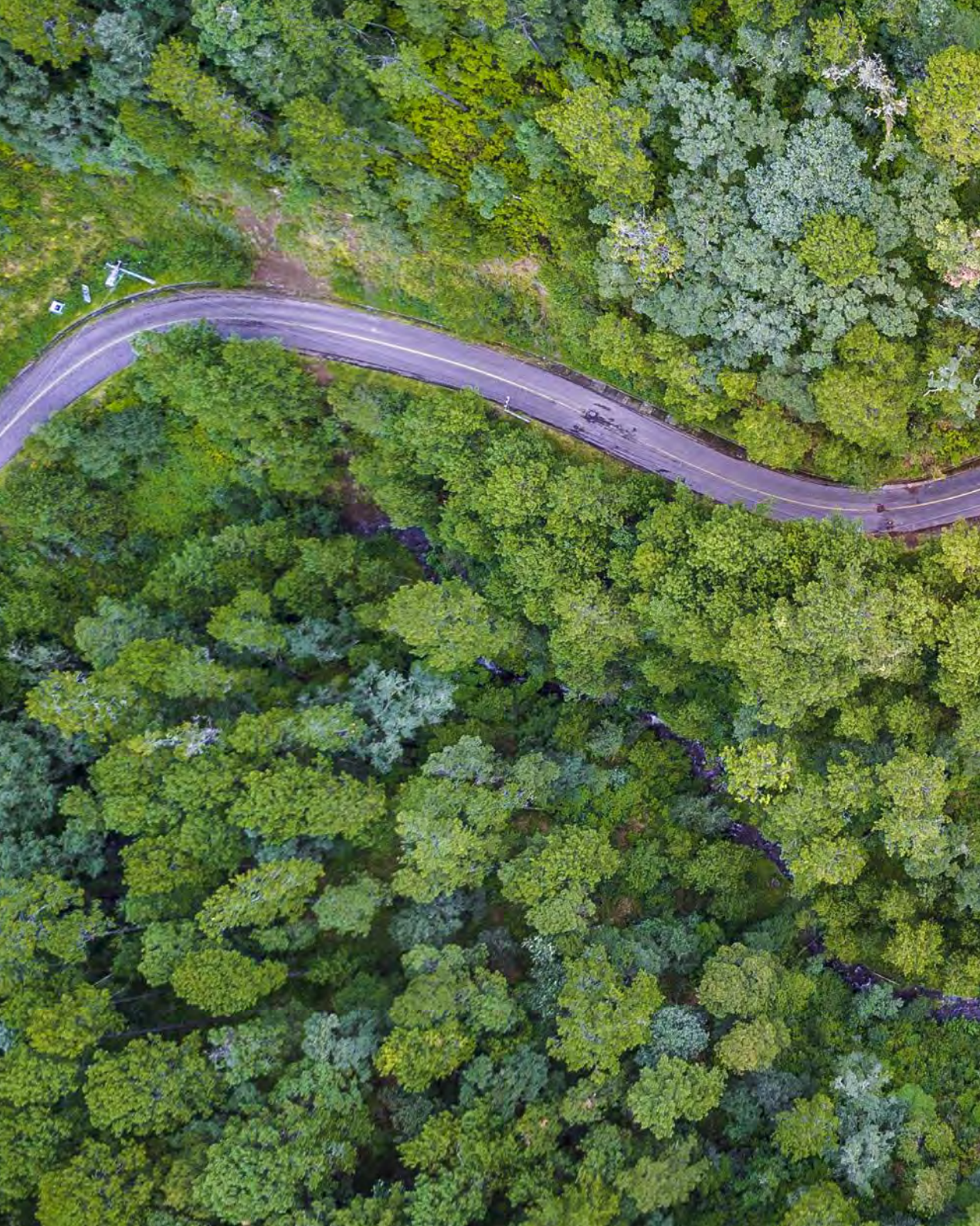
HYVINVOINTIA JA KESTÄVÄÄ KASVUA UUSILLA KYVYKKYYKSILLÄ

Suomi tarvitsee siis laajempaa kyvykkyyksien pohjaa, jotta t&k- ja innovaatiotoimintaa lisäämällä ja osaamista monipuolistamalla päästään takaisin kestäväen kasvun uralle. Ala-Pietilän työryhmän raportti (TEM, 2021) nostaa esille, että hyvinvointimme kasvu on yhdistettävissä ympäristön kestävyys ja siihen, että kansalaiset laajasti pääsevät osallisiksi hyvinvoinnista. Tämä tarkoittaa kuitenkin nopeampaa talouden ja työllisyyden kasvua kestävyys huomioiden. Raportin mukaan hallituksen tavoite nostaa talouden t&k-menot 4 prosenttiin suhteessa BKT:een vuoteen 2030 mennessä on välttämätön edellytys paremman tuottavuuskehityksen vaatimalle innovaa-

tiotoiminnan vahvistumiselle. Raportin mukaan tämä on mahdollista, jos julkinen T&K rahoitus nousee 1,2 prosenttiin BKT:sta. T&k- ja innovaatiopanostuksen lisäämisen ohella tarvitaan selvästi parempaa kykyä jalostaa ja skaalata innovaatioita korkean arvonlisän tuotannoksi Suomessa.

Innovaatioiden skaalaamisen pullonkaloiksi työryhmä on nostanut

1. innovaatiojärjestelmän hajanaisuuden ja heikkoudet korkean tuottavuuden ekosysteemien kehittämisessä,
2. kasvavan osaajien vajeen, sekä
3. riskinottoon kykenevän ”osaavan pääoman” vähäisyyden. Valtio voi tukea ekosysteemien vahvistumista ennen kaikkea pitkäjänteisen julkisen t&k- ja innovaatorahoituksen tehokkaalla kohdentamisella avainekosysteemeihin sekä kannustavalla sääntelyllä ja innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla. Lisäksi suositellaan, että EU:n elpymispaketti kohdennetaan riittävän suuriin kasvua palveleviin kokonaisuuksiin.

EU:N ELPYMISPAKETTI TUKEE VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ

Koronapandemian johdosta muodostettu EU:n elpymispaketti edistää juuri kasvukilpailukykyä kestäväen kehityksen keinoin. Suomen kestäväen kasvun ohjelmalla tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kasvua (VNK, 2021). Ohjelma vauhdittaa kilpailukykyä, investointeja, osaamistason nousua sekä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita. Business Finlandin näkökulmasta keskeisiä panostusalueita ovat 1) TKI, tutkimusinfrastrukturi ja pilotointi, jossa investoidaan vihreää siirtymää tukevaan t&k- ja innovaatiotoimintaan. Tähän kuuluvat muun muassa veturihankkeet, avainalojen vauhdittaminen ja kasvuyritysten innovaatiotuki sekä tutkimusinfrastrukturiin ja kokeilu- ja testiympäristöjen uudistaminen ja kehittäminen, sekä 2) panostukset koronapandemiasta kärsineille aloille ja kansainvälisen kasvun kärkiin eli investointeja muun muassa kulttuurin ja luovien alojen rakennetukeen, matkailun kestäväen kasvuun ja uudistamiseen sekä pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseen.

VÄHÄHIILISYYTEEN PANOSTAMINEN TUO YRITYKSILLE KILPAILUETUA

Vähähiilisyys kuuluu tämän päivän keskeiseen sanastoon. Business Finland on toiminut alueella jo pitkään. Esimerkiksi jo 2000-luvun alkuvuosina toteutetussa Climbus-ohjelmassa edistettiin ratkaisuja hiilijalanjäljen pienentämiseen ja ilmastonmuutokseen. Vuonna 2017 toteutetussa arvioinnissa todettiin ohjelman olleen oikea-aikainen tai jopa aikaansa edellä, herättämällä yrityksiä muutoksen mukanaan tuomiin liiketoimintamahdollisuuksiin ja verkottamalla toimijoita toisiinsa. Nykypäivän vähähiilisyteen myötävaikuttavista yrityksistä monet olivat Climbus-ohjelman asiakkaita, kuten esimerkiksi biopolttoaineita kehittäneet Neste ja St1. Ohjelmalla tuettiin myös kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan kehitystä.

Business Finlandin tilaamassa arvioinnissa (Hjelt et. al. 2020) tuotettiin vaikuttavuuskatsaus, jossa tarkasteltiin mitä vaikutuksia Business Finlandin (ja entisen Tekesin) TKI-rahoituksella on ollut vähähiilisyden saralla. Aineistona käytettiin vuosina 2000-2019 Tekesistä/Business Finlandista ympäristö- ja energia-alalle suunnattua rahoitusta, vähähiilisyteen liittyviä arviointiraportteja, sekä 17 tapaustutkimusyrityksen tarkempaa haastattelua ja analyysiä. Pitkäjärteisen panostuksen tulokset näkyvät: on luotu suomalaisille yrityksille liiketoimintaa, vahvistettu edelläkävijyyttä ja vähennetty päästöjä.

Suomalaisia ydinalueita ovat muun muassa:

1. Metsäteollisuus - energiatehokkuus, läheisyys raaka-aineisiin ja kiristynvä kilpailu ovat olleet ajureita urauurtaville ratkaisuille, kuten fossiilisia polttoaineita sisältävät tehtaat ja biopohjaiset materiaalit;
1. Biopolttoaineet - sääntelykysyntään vastaaminen ja uusien raaka-aineiden tutkimukseen perustuva hyödyntäminen;
1. Digitaaliset ratkaisut - Pohjoismaat ovat olleet muita edellä ja digitaalisten ratkaisujen rakentamisen perusta on ollut vahva erityisesti energiatehokkuuden edistämiseksi (Smart Grids, IoT)

Arvioinnin mukaan Business Finlandin pitkäjärteistä panostusta tarvitaan ja arvostetaan, jotta korkeamman riskin ja pitkän aikajärteiden aiheet (tulevaisuusteemat) pysyvät TKI-agendalla. Lisäksi on vaikuttavaa tukea veturiyrityksiä, joiden kautta päästöjen vähentyminen leviää arvoverkostossa. Erityispiirteenä todettiin, että vähähiilisyden kohdalla julkista panostusta tarvitaan vaikuttamaan markkinoiden muokkaantumiseen ja systeemimuutoksen vaatimien yhteistyörakenteiden kehittämiseen.

Hiilineutraalisuus on ollut keskeisesti esillä Tekesin ohjelmissa. Vuonna 2017 toteutettu cleantech-ohjelmien arviointi on siksi ajankohtainen edelleen. Työssä arviointiin kuusi Tekesin 2000-luvulla rahoittamaa Cleantech-alan ohjelmaa (Luoma et al. 2017), jotka olivat ilmastonmuutokseen liittyvä ”Climbus”, hajautettujen energiajärjestelmien ”Densy”, uusiutuvien luonnonvarojen energiaohjelma ”Groove”, kestävän kehityksen ”Green Growth”, sähköisten ajoneuvojen ”EVE”, ja kaivosteollisuuden ”Green Mining”. Ohjelmilla on keskeisesti edistetty myös hiilineutraalisuuden tavoitetta.

- Ohjelmiin oli osallistunut 20 % alan yrityksistä, joten ne tavoittivat asiakaskuntansa laajasti. Tilastoanalyysin mukaan pk-sektorin liikevaihto ja vienti kasvoivat.
- Ohjelmissa tuettiin kestävän talouden potentiaalisia kasvuyrityksiä ja kasvatettiin luottamusta suomalaisten cleantech-yritysten kykyyn kehittää ja kaupallistaa kansainvälistä potentiaalia omavia cleantech-ratkaisuja, koottiin yrityksiä yhteen, panostettiin uusiutuvaan energiaan ja kehitettiin uusia liiketoimintamalleja, kumppanuuksia ja kokeylu ympäristöjä.

- Densyssä kehitettiin varhaisessa vaiheessa mm. tuulivoima-alaa ja energia-alan digitalisaatiota, jotka ovat sittemmin kasvaneet voimakkaasti. Samoin Climbuksessa panostettiin jo varhaisessa vaiheessa ilmastonmuutoksen hillintään, minkä ansiosta monet suomalaisyritykset ovat saaneet energiatehokkuudessa ja ilmastonmuutoksen hillinnässä vahvan strategisen aseman. Ohjelmat olivat osaltaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa suunnannäyttäjiä ympäristöystävällisten energiaratkaisujen saralla.

Kaiken kaikkiaan arvioidut ohjelmat ovat yhdessä Tekesin muiden toimien kanssa olleet merkittävässä roolissa suomalaisen cleantech-kentän kehittymisessä, nostaten esiin tulevaisuuden mahdollisuuksia.

BIOTALOUDEN INNOVAATIOTOIMINNALLA UUSIA RATKAISUJA KIERTOTALOUTEEN

Biotalousen innovaatiotoiminnan tukemisella on ollut merkittävä rooli Tekesin toiminnassa. Biotalousesta tilattiin vaikuttavuuspolkuanalyysi, joka arvioi Tekesin merkitystä Suomen biotalouden uudistumiselle (Luoma et al. 2018). Tarkastelun painopiste oli metsäbiotalouden ekosysteemeissä ja näiden siirtymisessä laajemman raaka-ainepohjan omaavan biotalouden ja siihen liittyvän kemianteollisuuden kehityskaareen. Tulosten mukaan Tekesin vaikuttavuus biotalouden uudistumiseen näkyy erityisesti olemassa olevien kumppanuuksien, arvoketjujen ja ekosysteemien vahvistumisena sekä evolutiivisina kehittämisspanostuksina. Tekes on mahdollistanut teknologia-, raaka-aine-, ja konseptivaihtoehtojen kehittämisen ja vertailun erityisesti biomassojen prosessointiin ja jalostamiseen liittyen. Erityisesti Tekes on kasvattanut tutkimuksellista ymmärrystä korkean lisäarvon biomateriaalien ja biokemikaalien ominaisuuksista, prosessoinnista ja käyttömahdollisuuksista. Tekes yhdessä markkinatekijöiden kanssa on vaikuttanut liikenteen biopolttoaineisiin perustuvan liiketoiminnan kasvuun.

KILPAILUKYKY PERUSTUU INNOVAATIO- YMPÄRISTÖMME KYVYKKYYKSIIN

JULKINEN INNOVAATORAHOITUS LISÄÄ OSAAMISTA JA KYVYKKYYKSIÄ

Pitkällä aikavälillä julkisen innovaatorahoituksen tulee tuottaa uutta tietoa ja osaamista, jotka hyödyttävät koko yhteiskuntaa eli niin sanottuja ulkoisvaikutuksia. Julkisella rahoituksella luotu osaaminen siirtyy työntekijöiden vaihtaessa työpaikkaa, yritysten tehdessä yhteistyötä muiden yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa ja uusien innovaatioiden rakentuessa aiempien innovaatioiden pohjalle.

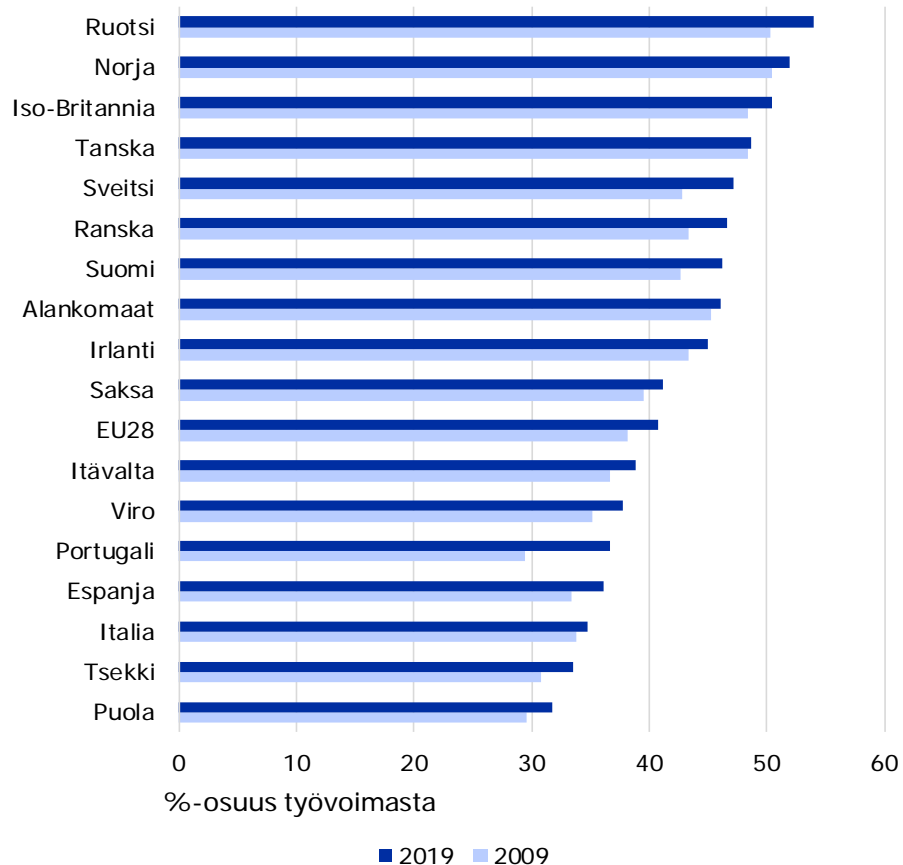
HALLITUSOHJELMAN TYÖLLISYYSTAVOITTEES- SA TÄRKEÄÄ ON OSAAMISEN HUOMIOIMINEN

Hallitusohjelman mukaan julkisen talouden kestävyyden turvaaminen väestön ikääntyessä edellyttää nykyistä korkeampaa työllisyyttä 2020-luvulla ja sen jälkeen. Hallitus on vahvasti sitoutunut 75 prosentin työllisyydestavoitteeseen normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa. VM:n uusimman (talvi 2020) ennusteen mukaan pandemia vähentää etenkin palvelujen kysyntää sekä tarjontaa.

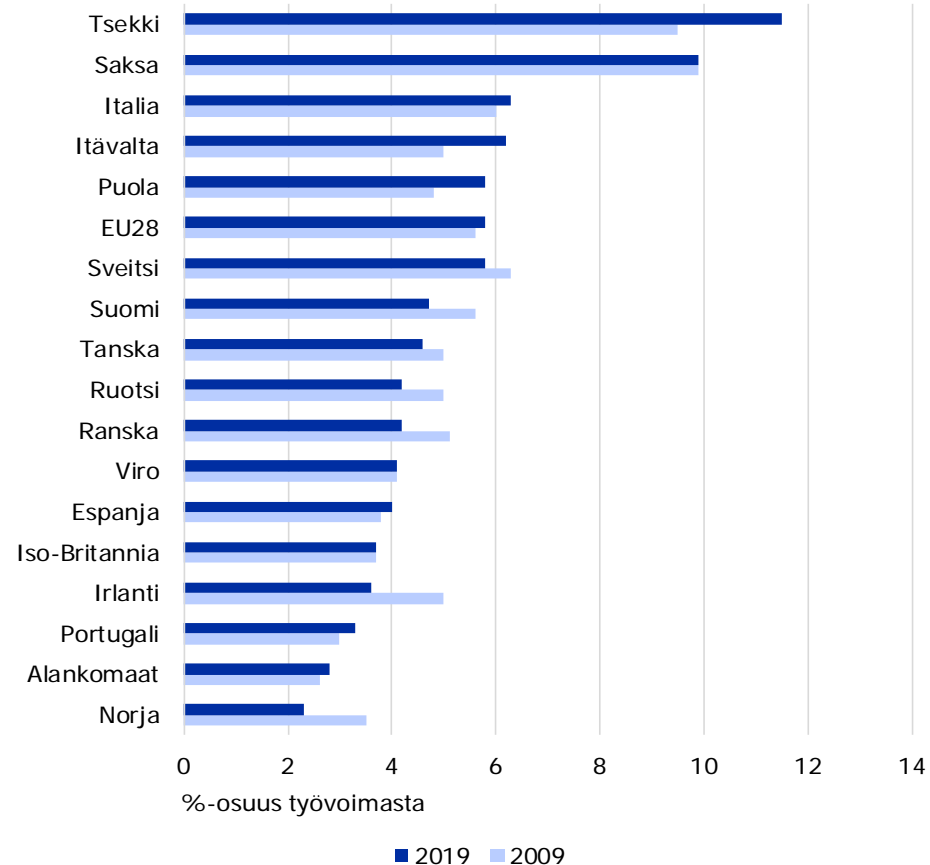
Vuonna 2020 työllisyys supistui keskimäärin 1,5 % ja työllisyysaste laski noin 71,5 prosenttiin. Työllisten määrä saavuttaa vuoden 2019 tason vasta vuoden 2023 aikana ja työllisyysaste nousee n. 73 prosenttiin v. 2023.

Pandemian jälkeen työllisyys tulee saada kasvuun ripeästi. Kansainvälisten vertailujen mukaan työllisyys on kasvanut innovaatiotoiminnan ansiosta eritoten korkean osaamisen aloilla 2010-luvulla. Yksityinen palvelusektori ja erityisesti osaamisintensiiviset palvelut lisäävät työvoimaansa tulevaisuudessa. Sen sijaan keskitason tai korkean tason osaamisen työpaikat ovat suhteellisesti vähentyneet esimerkiksi Sveitsissä, Irlannissa ja kaikissa Pohjoismaissa. Vahva teollisuus on edellytys myös palvelusektorin kehittymiselle. Innovaatiotoiminnan näkökulmasta teollisuuden tulisi myös kasvaa ja työllistää erityisesti korkean jalostusarvon tuotteisiin integroitujen palvelujen lisääntyessä ja globaalien ekosysteemien osana. Myös pandemian jälkeen innovaatiotoiminnan työpaikat ovat tärkeässä roolissa talouden kasvun näkökulmasta.

Osaamisintensiivisten palveluiden työpaikat

Korkean ja korkean keskitason teknologian työpaikat

VIIMEISTEN KYMMENEN VUODEN AIKANA TYÖPAIKAT OVAT LISÄÄNTYNEET ENITEN OSAAMISINTENSIIVISISSÄ PALVELUISSA. INNOVAATIOPOLITIIKAN YDINKYSYMYS ON KORKEAN OSAAMISEN TYÖPAIKKOJEN KEHITYS SUOMESSA OSANA GLOBAALEJA EKOSYSTEEMEJÄ.

Lähde: Eurostat 2021

JULKINEN INNOVAATORAHOITUS LISÄÄ TYÖPAIKKOJA

Tekesin projektien synnyttämiä työpaikkoja on arvioitu aineistolla, jossa tarkastellaan pk-yrityksiä, joiden tki-projekti päättyi vuosina 2012-2016. Kaikkiaan yrityksiä oli 2830 kpl ja niiden projekteissa yrityksille maksettiin avustuksia yhteensä 387 miljoonaa euroa. Työpaikkojen määrä palkkasummalla mitattuna kasvoi yhteensä 12 730 henkilöllä vuosina 2016-2019. Näin arvioituna t&k-rahoituksen kustannus yhtä uutta työpaikkaa kohden on 30 445 euroa. Kun tähän lisätään sisällöllisesti uudistuvat ja säilyttävät työpaikat ja huomioidaan, että kaikki työllisyysvaikutukset eivät ole vielä realisoituneet, on työllisyysvaikutus merkittävä. Lisäksi laskelmissa ei ole huomioitu ulkoisvaikutuksia, eli työpaikkojen syntymistä yritysten verkostoissa. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että kerroinvaikutus on merkittävä. Lisäksi Euroopan komission tilaaman arvioinnin (Koski et al. 2020a) mukaan julkinen t&k-rahoitus lisäsi yritysten t&k-työntekijöiden määrää keskimäärin 16 % ja kesto oli 6 vuotta.

TALENT BOOSTILLA KANSAINVÄLISIÄ OSAAJIA SUOMEEN

Talent Boost on Suomen hallituksen käynnistämä toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on kasvattaa Suomen mainetta kannattavana ja innovatiivisena paikkana niin työntekijöille kuin työnantajillekin. Ohjelma yhdistää yritykset ja ammattilaiset tarjoamalla tapahtumia, materiaaleja ja rahoitusta sekä koordinoimalla resursseja yhteisten palveluiden luomiseksi. Arvioinnissa Business Finlandin Talent Boost -toiminta jäsennetään viiteen osakokonaisuuteen:

1. Kansainvälinen maakuva ja viestintä

Sisältäen mm. kansainvälisten osajien houkuttelun, kumppanityön ja rekrytointitapahtumat tärkeimmissä kohdemaissa.

2. Yrityksille suunnatut palvelut

Sisältäen mm. yritysten kansainvälistymistä edistävien osajien palkkaamiseen tarkoitetun Talent Explorer -avustuksen.

3. Kansainvälisten startup-yritysten perustajien houkuttelu.

Sisältäen mm. Startup Permit -lupakäytännön lanseeraamisen ja vakiinnuttamisen yhdessä Migrin kanssa.

4. Kansallisten Talent Boost -palveluiden yhteensovittaminen ja koordinointi

Sisältää koordinoinnin lisäksi alueiden Talent Hub -toiminnalle sekä muille kansainvälistä rekrytointia edistäville toimijoille tuotettavat yhteiset kansalliset toimintamallit.

5. Toiminta Business Finlandin sisällä.

Sisältää käytännössä Talent Boost -toimenpideohjelman palveluiden yhdistämisen Business Finlandin muuhun palvelu- ja rahoitustoimintaan.

Talent Boostin ennakoivan arvioinnin malli valmistui vuonna 2020

Business Finlandin Talent Boost -kokonaisuutta arvioitiin ennakoivan arvioinnin mallilla (Owal Group 2020a). Arviointityössä Talent Boostin Business Finlandin osakokonaisuudelle luotiin vaikuttavuuslogiikan kuvaus ja siihen pohjautuva jatkuvan arvioinnin kehikko mittaristoineen. Toimeksiannon päätteeksi arviointi toteutti aineistonkeruukierroksen, jonka perusteella pystyttiin sekä testaamaan luotua kehikkoa, että antamaan suosituksia Talent Boostin kehittämiseksi.

Arvioinnin tulosten mukaan Business Finlandin Talent -toiminnan käynnistymisvaihe vuosina 2018-2020 on onnistunut monelta osin hyvin. Arvioinnin mukaan kaikissa Business Finlandille asetetuissa tehtävissä on edistytty ja kyetty näin luomaan rakenteita Talent -toiminnan vakiinnuttamiselle ja laajentamiselle. Tämän suuntauksen vahvistamiseksi arviointi tarjosi myös useita suosituksia liittyen Talent Boostin kehittämiseksi sekä Business Finlandin ja Talent Boost -toiminnon entistä paremmaksi yhteensovittamiseksi. Arviointi suositti muun muassa Business Finlandin omistajuutta tulisi vahvistaa Talent -toiminnassa, palveluja tulisi kehittää laajemmin kaikille yrityksille. Lisäksi Business Finlandin koordinoivasta roolista tulisi käydä rakentava keskustelu kaikkien Talent Boost -verkoston toimijoiden kesken.

Seurannan ja arvioinnin edelleen kehittämiseksi arviointi suositti, että Talent -toiminnan tavoitteeksi tulisi tiedolla johtaminen, systemaattinen PR-työ sekä seurannan indikaattorit, menetelmät ja tietolähteet. Lisäksi kansainvälistä toimintaa tulee seurata ja arvioida nykyistä yksityiskohtaisemmin ja systemaattisemmin.

Yhtä Business Finlandin sijoittamaa euroa kohti yritykset lisäävät tutkimus- ja kehityspanostaan **2 eurolla**

Tekes on ollut rahoittamassa **yli 70 %** Suomessa syntyneistä yleisesti tunnistetuista innovaatioista vuosina 1983-2018

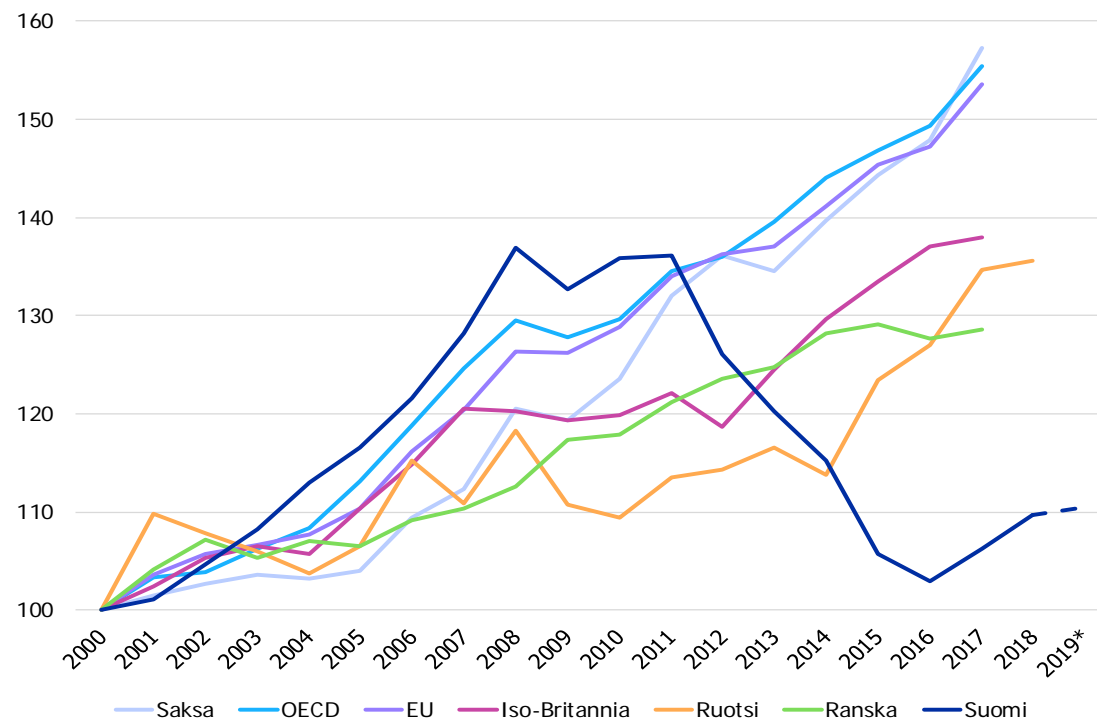
Suomen kannattaa tuottaa itse ideoita ja innovaatiota, mutta myös hyödyntää muualla tuotettua tietoa. Suomen innovaatioympäristön ei kuitenkaan kannata perustaa osaamistaan vain muualla tuotettuun tietoon, vaan kehittää jatkuvasti uutta, jotta meillä on sellaista osaamista ja kyvykkyyttä, että pystymme soveltamaan uutta tietoa. Näkemykset, joissa on kyseenalaistettu Suomen oma innovaatorahoitus ja -kyvykkyys jättävät huomiomatta sen, että tarvitaan niin sanottua absorptiokykyä, jotta uusia tuotteita ja palveluja voidaan kehittää niin kotimaassa kuin muualla synnytetystä tiedosta. Ilman osaamista ei pystytä hyödyntämään uutta tietoa (Aghion – Jaravel 2015).

JULKISEN INNOVAATORAHOITUKSEN TULEE LISÄTÄ YKSITYISTÄ RAHOITUSTA

Asiakkaamme ovat elinkeinoelämän rohkeita uudistajia yrityksissä ja tutkimusorganisaatioissa. Tärkein kohderyhmämme ovat kansainvälistymällä kasvua hakevat pk-yritykset. Vuosien varrella kertyneet tuhannet esimerkit osoittavat, että uudistavalla yritysrahoituksella on merkittävä vaikutus yritysten kasvuun ja menestykseen.

Kun Business Finland rahoittaa yrityksiä on tärkeää, että yritys lisää omaa panostustaan t&k-toimintaan. Tutkimusten mukaan näin onkin tapahtunut – julkinen t&k-rahoitus on lisännyt myös yritysten omaa panostusta (Einiö 2014). Lisäksi on havaittu, että Tekesin rahoitus on ollut mukana 71 %:ssa Suomessa syntyneistä innovaatioista vuosina 1983–2018 (Van Der Have, 2020)

SUOMI ON MENETTÄNYT ASEMANSA INNOVAATIO-TOIMINNAN EDELLÄKÄVIJÄNÄ

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENOJEN REAALINEN KEHITYS 2000-LUVULLA

Lähteet: OECD MSTI -tietokanta 2000–2017, USD PPP kiintein vuoden 2010 hinnoin; Tilastokeskus t&k-tilasto 2017–2018, 2019 ennakoarvio (deflatoitu 2017 Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksillä ja 2018 Etlan inflaatioennusteella).

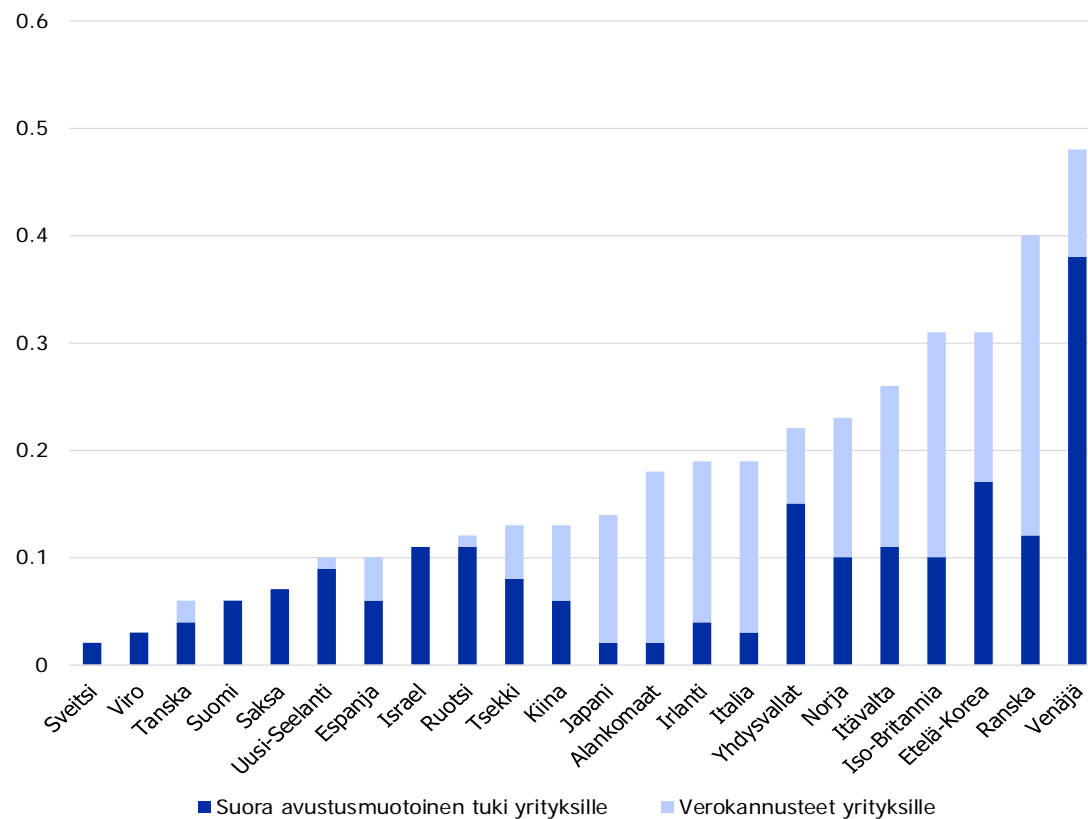
SUOMESSA VÄHÄN JULKISTA RAHOITUSTA YRITYSTEN TUTKIMUS- JA KEHITYSTOIMINTAAN

Globaali työnjako ja kilpailu asettavat entistä suurempia haasteita Suomen innovaatioympäristölle. Suomessa tehtävä tutkimus- ja kehitystyö kilpailee globaalisti maiden kanssa, joissa tutkimus- ja kehityspanokset ovat monikertaiset Suomeen verrattuna. Suomessa yritysten saama julkinen rahoitus tutkimus ja kehitystoimintaan on vaatimatonta kilpailijamaihin verrattuna ja olemme jäämässä yhä kauemmas tärkeistä kilpailijamaista.

Suomen innovaatiotoiminnan rahoitustilanne on ollut huolestuttava, koska yksityiset ja julkiset tutkimus- ja kehityspanostukset ovat vähentyneet yhtä aikaa. Vaikeassa taloustilanteessa säästöjä haettiin valtion t&k-panostuksesta toisin kuin esimerkiksi 1990-luvun laman aikana, jolloin kasvua haettiin lisäämällä julkista t&k-rahoitusta.

Vaikeassakin taloustilanteessa tulee muistaa, että julkinen t&k- ja innovaatorahoitus on pitkällä aikavälillä kannattavaa toimintaa. Tähän on kaksi syytä. Ensiksi, julkiset tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ja muut kansallista innovaatioympäristöä parantavat toimet vaikuttavat laajasti myönteisesti koko yhteiskuntaan. Toiseksi, Suomessa tehtävä tutkimus- ja kehitystyö sekä innovaatiotoiminta kilpailevat globaalisti niiden maiden kanssa, joissa tutkimus- ja kehityspanokset ovat monikertaiset Suomeen verrattuna. Onnistuaksemme kilpailussa tarvitsemme riittävät resurssit, selkeät strategiset valinnat ja toimivat kumppanuudet kansallisesti ja kansainvälisesti.

JULKINEN RAHOITUS YRITYSTEN T&K-TOIMINTAAN ON VÄHÄINEN VERRATTUNA KILPAILIJAMAIHIN

JULKINEN TUKI YRITYSTEN T&K-TOIMINTAAN VUONNA 2017, BKT-OSUUS (%)
Lähde: OECD 2021

Niin sanotun Ormalan raportin (2019) mukaan Suomi on menettänyt kansainvälistä kilpailukykyään viime vuosien kehityksen seurauksena ja yritykset ovat siirtäneet t&k-toimintaa pois Suomesta. Teknologia- ja innovaatiotukia on leikattu voimakkaasti ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on heikentynyt. Suomen menestyksen taustalla oleva yritysten ja yliopistojen välinen laaja ja luottamuksellinen yhteistyö on heikentynyt viime vuosina Suomessa voimakkaasti. Raportin mukaan soveltavaa tutkimusrahoitusta olisi lisättävä merkittävästi samalla, kun yhteistyötä julkisen tutkimustoiminnan ja yrityssektorin välillä tulisi vahvistaa.

Julkista rahoitusta yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan tulisi lisätä, koska yritykset siirtävät t&k-toimintaansa pois Suomesta.

JULKINEN T&K-RAHOITUS LISÄÄ YRITYSTEN T&K-TOIMINTAA MERKITTÄVÄSTI – KAUPALLISTAMISTA LISÄTTÄVÄ

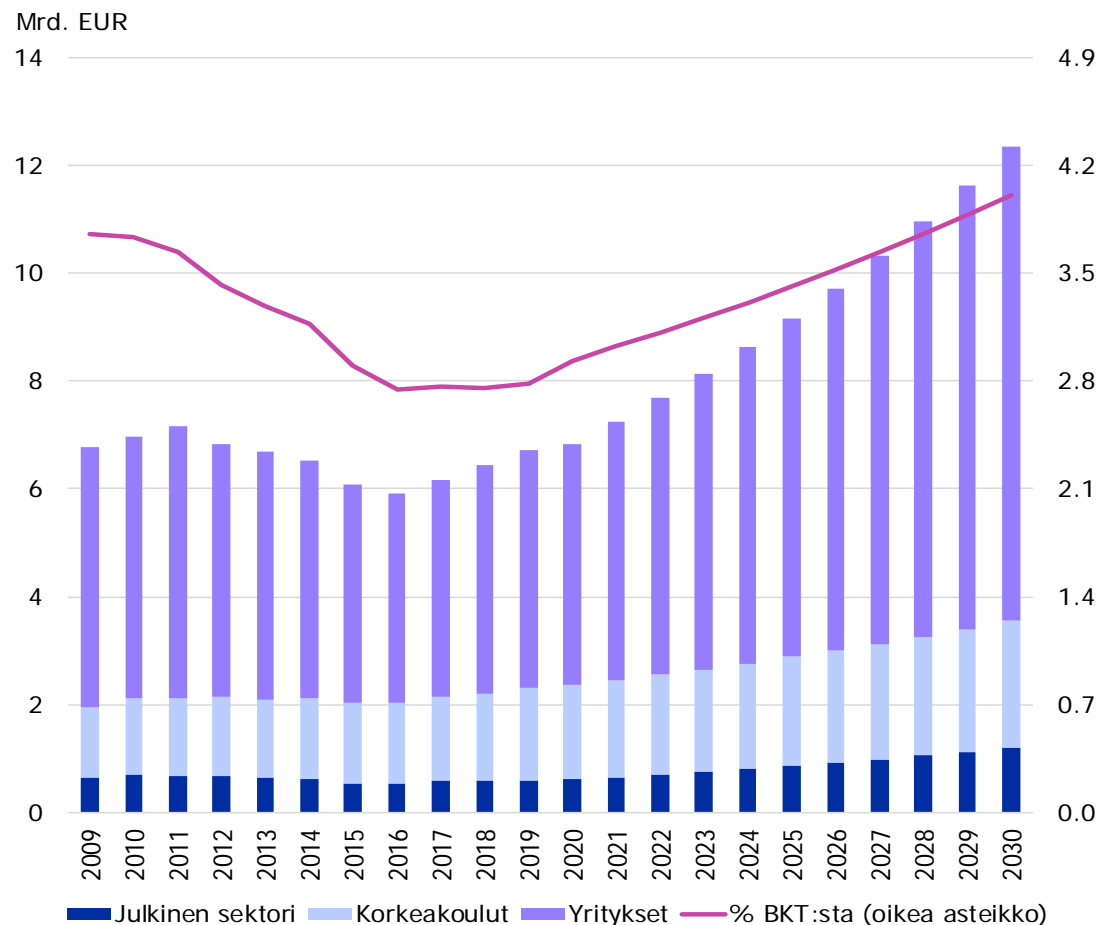
Euroopan komissio tilasi arvioinnin Tekesiltä vuonna 2015, joka päättyi vuonna 2020. Arviointi kohdistui kaiken kokoisiin yrityksiin, jotka olivat saaneet t&k-tukea vuosina 2010–2014 päättyneisiin Tekes-projekteihin. Arvioinnin mukaan T&k-rahoituksella oli positiiviset vaikutukset työntekijämäärän kasvuun ja t&k-intensiteettiin pitkällä aikavälillä. T&k-tuet lisäsivät yritysten t&k-työntekijöiden määrää keskimäärin 16 prosenttia. Tämä vastaa noin 0,8 lisätyöntekijän palkkaamista per tukea saanut yritys, ja tilastollisesti merkittävä kesto oli 6 vuotta. Lisäksi tukia saaneiden yritysten t&k-intensiteetti nousi keskimäärin noin 30 prosenttia t&k-tuen saamista seuraavina vuosina. Yhden prosentin kasvu t&k-tukieuroissa nosti otoksen yritysten t&k-intensiteettiä noin 2,5 prosenttia. Tämän vaikutuksen tilastollisesti merkittävä kesto oli 8 vuotta. Tämä oli merkittävä tulos, että t&k-panokset yrityksissä kasvavat enemmän kuin julkinen t&k-rahoitus. Arvioinnin tulosten mukaan tuottavuuden kasvuun tulisi panostaa entistä ponnekkaammin. Täten kaupallistaminen ja sitä kautta arvonlisäys tuetuissa yrityksissä tulisi saada nopeammin kasvuun.

HALLITUSOHJELMAN 4 %-N T&K-TAVOITE TUPLAISI PANOSTUKSET VUOTEEN 2030 MENNESSÄ

Suomen innovaatiotoiminta on heikentynyt merkittävästi ja t&k-panostukset ovat laskeneet 2,7 %:iin BKT:sta. Suuret yritykset eivät tällä hetkellä juurikaan kasvata tutkimus- ja kehittämispanostustaan Suomessa, vaan tekevät sitä mieluummin jossain muualla. Tämä vaikuttaa suoraan elinkeinojen uudistumiseen ja talouskasvuun.

Hallitusohjelman mukaan Suomeen on laadittava pitkän aikavälin suunnitelma, jonka avulla TKI-toimintaympäristö paranee, ja sitä kautta yksityisten ja julkisten investointien ja rahoituksen tasossa tavoitellaan neljän prosentin bruttokansantuoteosuutta. Samalla vahvistetaan suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Korona-kriisin vaikutukset on huomioitu VM:n ennusteessa siten, että BKT laskee 3,3 % vuonna 2020 ja kokonaistuotanto toipuu vuoden 2019 tasolle jo vuonna 2022. Tämän jälkeen BKT kasvaisi VM:n ennusteen perusuran mukaisesti nimellisesti 2,7 % vuodessa vuoteen 2030 saakka.

SKENAARIO T&K-PANOSTUSTEN NOSTAMISEKSI 4 %:IIN VUOTEEN 2030 MENNESSÄ

Skenaariossa oletetaan, että 4 %:n tavoitteen saavuttamiseksi julkinen rahoitus tulisi tuplata vuoteen 2030 mennessä. Tässä tapauksessa julkinen rahoitus t&k-toimintaan kasvaisi 1,2 Mrd. euroon (0,61 mrd. euroa vuonna 2020) ja korkeakoulusektorin rahoitus lähes 2,4 Mrd. euroon (1,74 mrd. euroa vuonna 2020). Tämä tarkoittaisi, että yritysten tulisi myös lähes tuplata oma t&k-rahoituksensa 4,5 Mrd. eurosta lähes 8,8 Mrd. euroon.

VETURIRAOHITUS LISÄÄ T&K- JA INNOVAATIOPANOSTUKSIA SUOMEEN

Hallitus on asettanut tavoitteen, jonka mukaan Suomen tutkimus- ja kehitysmenojen tason tulisi olla 4 % bruttokansantuotteesta vuonna 2030. Business Finland pyrkii omalta osaltaan myötävaikuttamaan hallituksen tavoitteeseen, ja siksi olemme käynnistäneet haastekilpailun veturiyrityksille. Tavoitteena on saada etenkin suuret yritykset lisäämään huomattavasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaansa Suomessa ja luomaan uuteen liiketoimintaan tähtääviä miljardiluokan ekosysteemejä. Suurten yritysten rooli 4 %:n tavoitteen saavuttamisessa on keskeinen.

Kilpailuun osallistuvien veturiyritysten tulee tarjota ratkaisuja merkittäviin tulevaisuuden haasteisiin, joko ns. missioihin tai merkittäviin teknologiahaasteisiin, ja vaikuttaa oleellisesti Suomen osaamiseen, kilpailukykyyn ja TKI-panostuksiin.

Vuonna 2020 kilpailusta rahoitettiin yhteensä kuutta veturia, joille kullekin myönnettiin 20 miljoonaa euroa,

Ekosysteemit lisäävät systeemisiä vaikutuksia ja edistävät rakennemuutosta

eli yhteensä 120 miljoonaa euroa. Veturi saa jatkoa tulevina vuosina, sillä EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä ja sen elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) on allokoitu 100 miljoonaa Veturihankkeiden toteutukseen.

Business Finlandin veturirahoituksen edellytyksenä on, että veturi sitoutuu lisäämään omaa TKI-toimintaansa Suomessa vähintään kaksinkertaisesti Business Finlandin rahoitukseen verrattuna projektin keston aikana. Rahoituksella on oltava heijastevaikutus myös muihin ekosysteemin toimijoihin, joiden TKI-projekteja Business Finland voi myös rahoittaa.

EKOSYSTEEMIT KEHITTÄVÄT SUOMEN INNOVAATIOYMPÄRISTÖÄ PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

Pitkällä aikavälillä julkisen innovaatorahoituksen tulee tuottaa uutta tietoa ja osaamista, joka hyödyttää koko yhteiskuntaa. Yhtä lailla tärkeä perustelu on innovaatiojärjestelmän kokonaisuuden tai ”innovaatioekosysteemin” pitkäjänteinen kehittäminen. Julkista rahoitusta motivoi myös kansakuntien väliseen kilpailuun liittyvä strateginen ajattelu: monikansallisesti toimivien yritys-

ten toiminnoilla on lukuisia vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja ja maat kilpailevat erityisesti työntensiivisestä ja korkeapalkkaisesta innovaatiotoiminnasta.

Ekosysteemi on verkosto, jonka jäsenillä on jaettu päämäärä ja yhteiset toimintatavat ja niissä on mukana toimijoita sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Ekosysteemipolitiikassa julkisen sektorin keskeisin rooli on korjata ns. järjestelmäpuutteita; merkittävien uusien ekosysteemien syntyminen edellyttää yhtäaikaista ja samansuuntaista ponnistusta suurelta joukolta eri toimijoilta. Jotta yksittäinen toimija voisi saada aikaan ekosysteemiin vaadittavan verkoston, luotua sille yhteisen tavoitteen ja kasvuvision, sekä orkestroitua sille yhteisen muutosohjelman, tarvittaisiin äärettömän vahva veturi ja liiketoimintamalli. Julkisella sektorilla onkin perusteltu rooli tämän tyyppisen yhteiskunnan kannalta arvokkaan rakennemuutoksen käynnistäjänä ja fasilitoijana.

Yhteistyön rahoitus, verkostojen fasilitointi ja rahoituksen fokuointi kansantalouden kannalta erityisen lupaaville ekosysteemeille mahdollistaa rakennemuutoksia, jotka eivät muuten tapahtuisi. Monet innovaatiot ovat luonteeltaan systeemisiä, ja vaativat tuekseen täydentäviä innovaatiota, infrastruktuuria tai tuotteita.

Niihin voi liittyä myös verkostovaikutuksia, jotka eivät suoraan hyödytä alkuperäisen innovaatioinvestoinnin tekeviä yrityksiä. Systeemisten hyötyjen realisointi edellyttää koordinoitua, joka käytännössä onnistuu vain harvoin puhtaasti yksityisten toimijoiden yhteistyönä. Samalla ekosysteemit lisäävät Suomen innovaatioympäristön kiinnostavuutta t&k- ja innovaatio toiminnan sijaintipaikkana.

EKOSYSTEEMIT LISÄÄVÄT KASVUA JA UUDISTUMISTA

Vuonna 2020 toteutettiin arviointi, jossa tarkasteltiin Business Finlandin ekosysteemyön vaikuttavuutta. Aluksi käytiin läpi Business Finlandin koko ekosysteemiportfolio – yhteensä yli 30 ekosysteemiä, jossa tarkasteltiin muun muassa portfolioon kuuluvien ekosysteemien elinkaaren vaihetta, asiakassegmenttejä sekä muita ominaisuuksia. Tulosten mukaan valtaosa Business Finlandin tukemista ekosysteemeistä on varsin nuoria ja elinkaarensa alussa. Valtaosa ekosysteemeistä toimii business-to-business-markkinoilla ja bio- ja kiertotalouden ratkaisuiden parissa (Piirainen et al. 2020).

Varsinaiseen arviointiin valittiin 13 ekosysteemiä, jotka edustivat laajasti koko portfolioa sekä elinkaaren vaiheensa, toimialan tai teeman, että käytettyjen tuki-instrumenttien suhteen. Arvioinnin tulosten mukaan ekosysteemipolitiikalla on mahdollisuudet tuottaa merkittäviä hyötyjä Suomelle. Arvioinnin mukaan ekosysteemikonseptilla voidaan vastata sille asetettuihin tavoitteisiin, liittyen talouden uudistamiseen, kansainvälistymiseen ja kasvuun (Zegel et al. 2021).

Business Finlandin ekosysteemyö on vielä vasta alussa, mutta jo nyt tulosten mukaan on nähtävissä viitteitä siitä, että yhteistyön ajallinen kesto ja ekosysteemyritysten välisten suhteiden tiiviys korreloivat positiivisesti yritysten toteutuneen taloudellisen kasvun kanssa. Jotta positiivinen suuntaus saataisiin pidettyä yllä, tulisi koko Suomen innovaatiojärjestelmän sitoutua ekosysteemien pitkäjänteiseen tukemiseen sekä järjestelmän jatkuvaan kehittämiseen. Lisäksi arvioinnin mukaan ekosysteemeillä on vahva panostus tutkimukseen, johon liittyy suurten yritysten ja tutkimuslaitosten vahva ja keskeinen asema ekosysteemeissä.

OVATKO PANOSTUKSET EKOSYSTEEMEIHIIN KANNATTANEET (PANOSADDITIONALITEETTI)?

Arvioinnin mukaan valittu ekosysteempolitiikka vastaa hyvin havaittuihin systeemiin puutteisiin ja julkisen sektorin rooli systeempuutteiden paikkaajana on hyvä ja sopiva. Ekosysteemit hyötyisivät nykyistä laajemmasta ekosysteemitason tuesta ja palveluista. Erityisesti elinkaarensa alkuvaiheessa olevia ekosysteemeitä tulisi tukea ekosysteemitasolla, jotta niillä olisi paremmat mahdollisuudet kehittyä menestyksekkäästi. Lisäksi kaikilla ekosysteemeillä tulisi olla näkemys yhteisistä haasteista, yhteinen strategia sekä neutraali orkestraattori.

MILLAISIA KÄYTTÄYTYMISEEN LIITTYVIÄ MUUTOKSIA ON SAATU AIKAISEKSI (TOIMINTA-ADDITIONALITEETTI)?

Arvioinnin mukaan Business Finlandilla on ollut merkittävä rooli verkostojen ja ekosysteemien luomisessa jo kauan ennen varsinaisen ekosysteempolitiikan käyttöönottoa. Ekosysteemitasolla Business Finlandin roolia kuvaillaan mahdollistavaksi ja tukevaksi. Tämä rooli on myös tarkoituksenmukainen. Ekosysteemiportfolion näkökulmasta Business Finlandille suositellaan aktiivisempaa roolia, jossa ekosysteemeille tarjottaisiin mahdollisuuksia nimenomaan ekosysteemien kompetenssin kehittämiseen muun muassa koulutusten ja vertaisoppimisen avulla.

MILLAISIA TULOKSIA EKOSYSTEEMIPOLITIIKALLA ON SAATU AIKAAN (TUOTOSADDITIONALITEETTI)?

Ekosysteemeihin osallistuneiden yritysten taloudellinen kasvu on ollut vahvaa viime vuosina. Tulosten mukaan ekosysteemiin osallistuminen linkittyy positiivisesti taloudelliseen menestykseen. Ekosysteemirelevantti liikevaihto oli 13 tarkastellussa ekosysteemissä vuositasolla noin 1,17 miljardia euroa ja sen tekemiseen osallistui noin 2 760 työntekijää. Suurten yritysten rooli on merkittävä, sillä niitä on tarkastelussa monta ja niiden liikevaihto on suurta. Niillä on korostunut rooli myös viennissä, samoin kuin keskisuurilla yrityksillä. Samoin arvonlisän osalta suuret yritykset tuottavat työntekijätasolla moninkertaisesti enemmän kuin pienet yritykset.

MITKÄ OVAT VAIKUTUKSET KANSANTALOUTEEN JA YHTEISKUNTAAN?

Ekosysteemitöiminnan tavoitteena on stimuloida kasvua. Ekosysteemien jäsenten kasvu on ollut vahvaa viime vuosina ja arvioinnin mukaan ekosysteemien on mahdollista saavuttaa asetettu 20 miljardin euron tavoite suunnitellusti. Myös ekosysteemirelevantin liikevaihdon arvioidaan saavuttavan asetetun tavoitetason (1 miljardi) vuoteen 2028 mennessä. Arvioinnin mukaan euro-määräisten tavoitteiden määrittelyä tulisi vielä selkeyttää. Lisäksi COVID-19 -pandemiasta aiheutunut talouden taantuma tulee vaikuttamaan vuosien 2020–2021 talouskasvuun. Nämä tulee huomioida, kun ekosysteempolitiikan onnistuneisuutta arvioidaan seuraavan kerran.

Julkinen innovaatorahoitus edistää taloudellista uudistumista ja tiedon leviämistä yritysten välillä

Uudistuminen on ekosysteemipolitiikan keskeinen tavoite. Valtaosa ekosysteemeistä tavoittelee uudistumista innovaatiotoiminnan ja kasvun avulla: ne pyrkivät kasvamaan uutta liiketoimintaa luomalla, ennemmin kuin päivittämään tai korvaamaan nykyistä liiketoimintaansa. Valtaosa ekosysteemitoinnassa mukana olevista yrityksistä panostaa voimakkaasti innovaatiotoimintaan. Yli 40 % yrityksistä indikoi, että jopa neljännes niiden toiminnasta liittyy t&k-toimintaan ja yli puolet liikevaihdosta syntyy viimeisten viiden vuoden aikana tehdyistä innovaatioista. Lisäksi uudistumista tapahtuu uusien yritysten perustamisen myötä. Vuosina 2013–2018 syntyi yhteensä 40 uutta yritystä, joista valtaosa keskittyi kahteen startup-valtaiseen ekosysteemiin. Arviointi suosittaa, että ekosysteemien kehityksen tulisi pohjautua useamman yrityksen yhdessä laatimaan strategiaan, jolla vähennettäisiin startup-spesifiä riskiä.

SUURYRITYSTEN JA TUTKIMUKSEN YHTEISTYÖ LISÄÄ ULKOISVAIKUTUKSIA

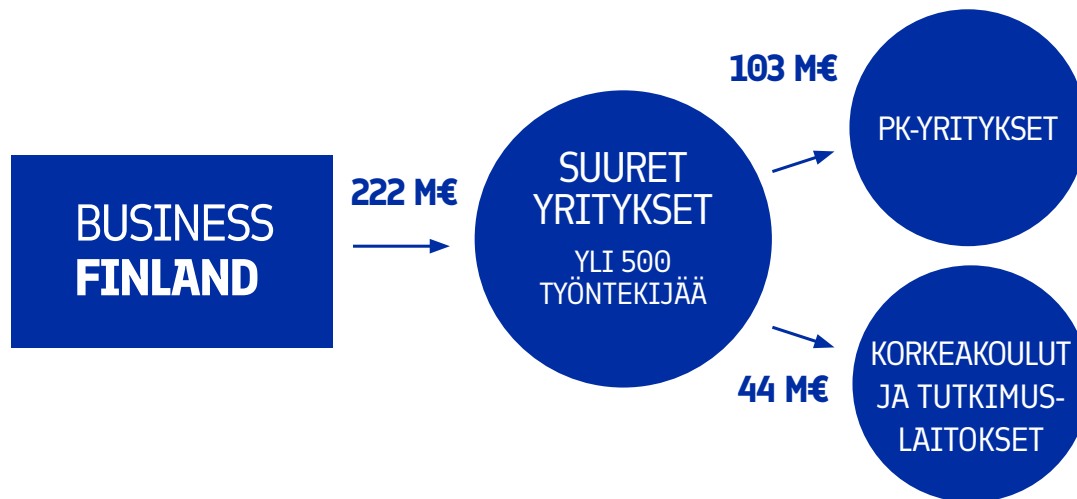
Teknologian ja osaamisen siirtyminen panostavasta yrityksistä muiden hyödyksi synnyttää ulkoisvaikutuksia

koko yhteiskunnassa. Julkisella toimijalla on tässä tärkeä rooli, koska yritysten saama hyöty omista tutkimus- ja kehityspanoksistaan on alle puolet syntyneistä kokonaisyödyistä.

Yli puolet hyödyistä tulee yhteiskunnalle ja kansantaloudelle ulkoisvaikutuksina, kun syntyvä osaaminen siirtyy eri tavoilla muiden hyödyksi. Se siirtyy työntekijöiden vaihtaessa työpaikkaa, yritysten tehdessä yhteistyötä innovaatiotoiminnassa, liiketoiminnan kumppanuus- ja arvoverkostoissa sekä yleisemmin uusien innovaatioiden rakentuessa kumulatiivisesti aiempien innovaatioiden varaan. Malirannan et al. (2016) tutkimusten mukaan innovaatiotukea saaneisiin yrityksiin alkaa usein siirtyä innovaattoreita muista korkean tuottavuuden yrityksistä. ”Havainnot viittaavat siihen, että julkinen innovaatorahoitus edistää taloudellista uudistumista ja tiedon leviämistä yritysten välillä.”

Business Finlandin rahoituksen ehtona suurille yrityksille on tutkimusyhteistyö pk-yritysten, tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa, ja lähes 75 prosenttia rahoituksesta kanavoitui suuryritysten kautta näille tahoille vuonna 2019. Suuret yritykset voivat hankkia tarvitsemansa osaamisen globaalisti ja rakentaa ydinosaami-

SUURTEN YRITYSTEN RAHOITUS TUOTTAA LAAJASTI ULKOISVAIKUTUKSIA

SUURILLE YRITYKSILLE MYÖNNETTY BUSINESS FINLANDIN RAHOITUS KANAVOITUU LÄHES KOKONAAN PK-YRITYKSILLE, KORKEAKOULUILLE JA TUTKIMUSLAITOKSILLE.

sensa keskittymät mihin maahan tahansa. Jos Suomi ei tarjoa niiden tarvitsemaa osaamista, samanlaisia kannusteita kuin muut maat ja jos yhteistyökulttuuri ei toimi, menetämme suurten yritysten innovaatioprojektit muualle.

Business Finland vaikuttaa verkottumiseen kannustavien rahoituskriteeriensä avulla suurten yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatioprojektien laatuun. Tämä tuottaa merkittäviä ulkoisvaikutuksia, kun osaaminen siirtyy suurten yritysten, yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä ja pk-yritykset kehittyvät suurten yritysten alihankkijoina ja strategisina kumppaneina. Suuret yritykset tekevät merkittävän osan Suomen tutkimus- ja kehitystoiminnasta, kehittävät osaamista ja tuottavat radikaaleja innovaatioita. Nämä yritykset ovat myös tärkeässä roolissa siten, että yhteistyössä yliopistojen kanssa ne suuntaavat yliopistojen tutkimusta. Myös pk-yritykset hyötyvät isojen yritysten kanssa tehdystä yhteistyöstä, koska niiden vienti suuntautuu usein isojen yritysten johtamiin verkostoihin.

Suuret yritykset ovat merkittäviä työllistäjiä ja yhteisöveron maksajia Suomessa. Jos suuret yritykset siirtävät ydinosaamisensa kehittämisen pois Suomesta, yritysten muutkin toiminnot seuraavat ennen pitkää perässä. Siksi suurten yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan julkinen rahoitus on Suomelle vielä tärkeämpää kuin suurille yrityksille itselleen.

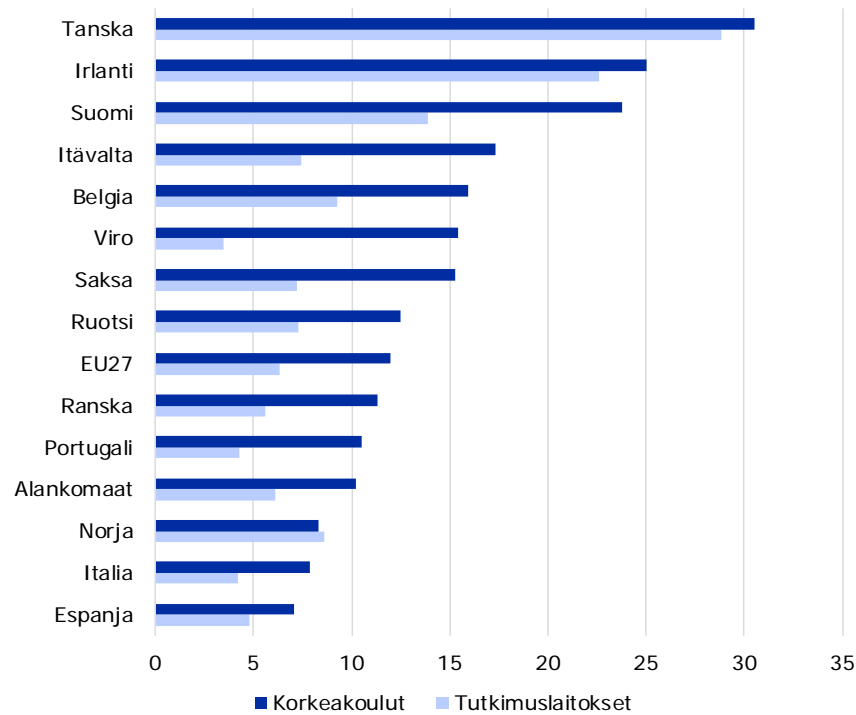
Vuonna 2020 Business Finland on rahoittanut suurten yritysten tutkimus-, kehitys ja innovaatioprojekteja yhteensä 222 miljoonalla eurolla. Business Finlandin rahoituksen ehtona suurille yrityksille on tutkimusyhteistyö pk-yritysten, tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Suurille yrityksille myönnetystä Business Finlandin rahoituksesta lähes 70 prosenttia kanavoituu alihankintoina pk-yrityksille tai tutkimuspalvelujen ostona tai tutkimuksen rahoituksena korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille.

Monet menestyneet yksityisen sektorin innovaatiot ovat saaneet alkuvaiheessa rahoitusta ja muita palveluita julkiselta sektorilta niin Yhdysvalloissa kuin muissakin kehittyneissä talouksissa. Suuryritysten tutkimusyhteistyö on kanavoitunut merkittäviksi innovaatioiksi myös Suomessa.

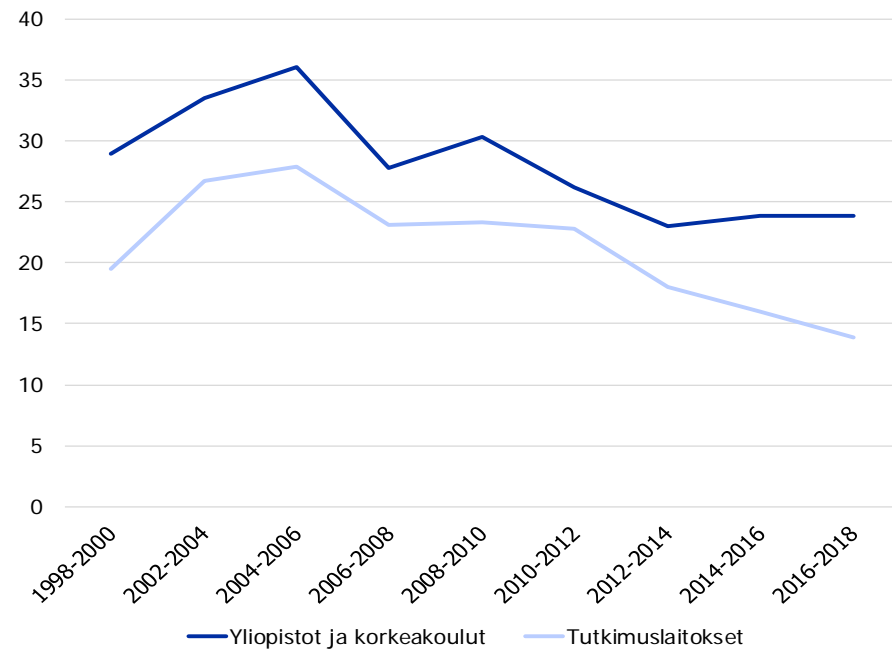
Korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten välinen yhteistyö rakentaa sellaista osaamista, joka sitoo yritysten innovaatiotoimintaa Suomeen. Myös suuret globaalit haasteet vaativat isojen yritysten mukanaoloa ja verkottumista pk-yritysten kanssa. Monille suurille yrityksille on haastavaa synnyttää radikaalisti uusia, omien vanhojen tuotteiden ja palvelujen valta-asemaa haastavia ratkaisuja. Oman uudistumisensa ja tulevan kilpailukykyä turvaamiseksi suuret yritykset hakevat usein innovaatiokumppanuuksia vanhentuneita ajatusmalleja haastavien alkavien ja pienten yritysten kanssa. Viime vuosina tapahtuneet t&k-rahoituksen leikkaukset ovat vähentäneet nimenomaan tutkimuksen ja yritysten välistä yhteistyötä.

SUOMI ON OLLUT KÄRKIMÄÄ YRITYSTEN JA TUTKIMUSORGANISAATIOIDEN INNOVAATIOYHTEISTYÖSSÄ – RAHOITUSLEIKKAUKSET OVAT HEIKENTÄNEET YHTEISTYÖTÄ

Yritysten innovaatioyhteistyö yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa

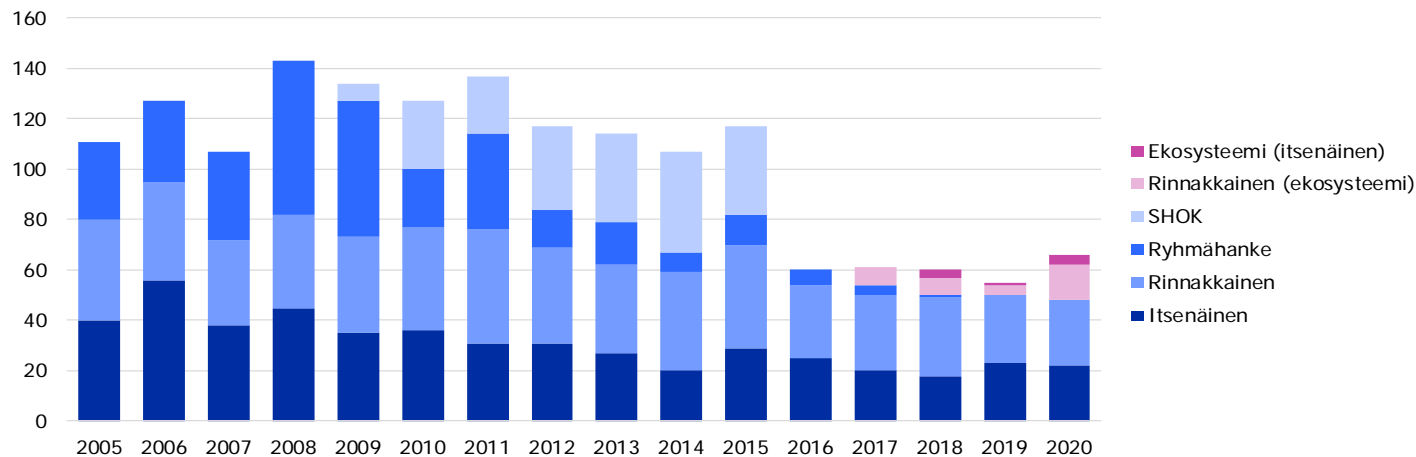
Yritysten innovaatiotoimintaan liittyvä yhteistyö korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, osuus tuotteisiin ja prosesseihin liittyvää innovaatiotoimintaa harjoittaneista (%)

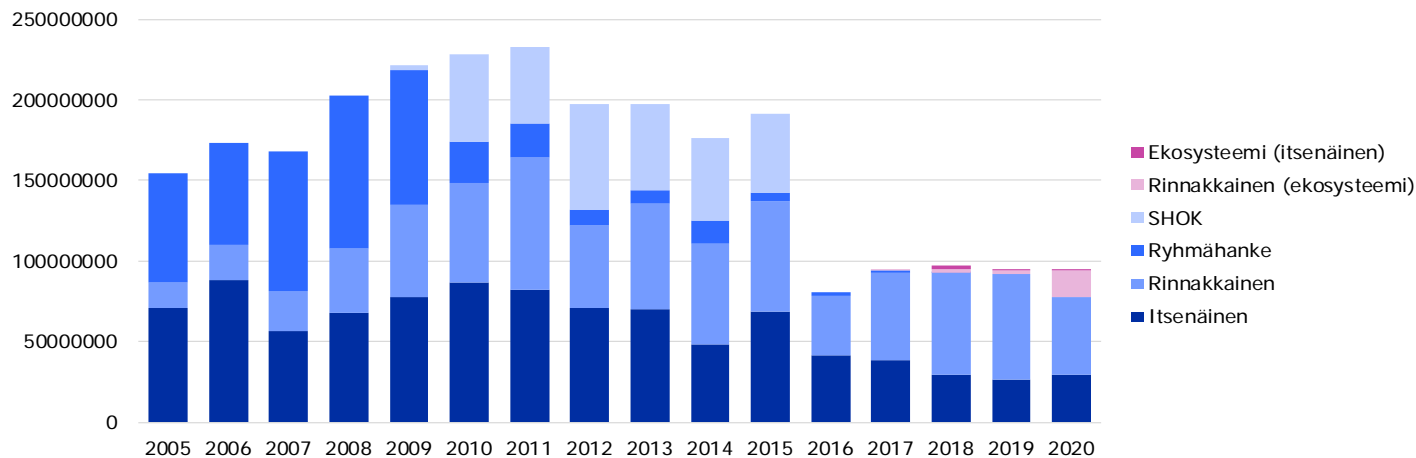
YRITYSTEN YHTEISTYÖ %-OSUUTENA INNOVAATIOTOIMINTAA HARJOITTANEISTA YRITYKSISTÄ YHTEISTYÖKUMPPANIN MUKAAN

Lähteet: Eurostat, Community Innovation Survey, Tilastokeskus

Yritysten määrä

Rahoituksen määrä, €

TEKESIN JA BUSINESS FINLANDIN JULKISEN TUTKIMUKSEN RAHOITUS JA YRITYSTEN LUKUMÄÄRÄ TUTKIMUSPROJEKTEISSA.

Itsenäinen hanke ei ole kytköksissä muihin (ei yhteistyötä), **Ryhmähanke** = rahoitus menee koordinaattorin kautta yhdellä hakemuksella **Rinnakkainen hanke** = jokainen osapuoli saa oman rahoituspäätöksen mutta projektit liitetään yhdeksi kokonaisuudeksi.

Lähde: Business Finland

DIGITAALISUUS ON JOHTAVA GLOBAALI VETURI

Digitalisaatio on tällä hetkellä suurin muutostrendi, joka vaikuttaa läpileikkaavasti kansantalouteen. Se muuttaa kansalaisten palvelujen tarjontaa niin terveydenhuollossa, pankkiasioinnissa, vapaa-ajan palveluissa sekä teollisuudessa eri prosessien uudistamisessa ja palvelumuotoilussa.

Digitaalisuuden hyödyntäminen on Suomelle erityisen tärkeää – elektroniikkateollisuus on ollut Suomen keskeinen menestystekijä jo 1990-luvun alusta. Pitkäaikainen panostus on johtanut muun muassa pelialan sekä IT-alan palveluviennin kasvuun. Digitalisaation käyttöönotto myös muilla aloilla on tärkeää, jotta kansainvälisen talouden potentiaali saadaan hyödynnettyä Suomen innovaatioympäristössä. Esimerkiksi pk-yritysten tulisi hyödyntää digitalisaatiota tehokkaammin teollisissa prosesseissa ja palvelualalla on vielä paljon tehtävää, jotta digitalisaation tuomaa arvonlisää saadaan nostettua.

Erityisen tärkeää digitalisaatio on terveysalalla ja cleantechissä. Terveysalalla tuottavuutta voitaisiin kasvattaa tietojärjestelmiä yhdenmukaistamalla ja sisällyttämällä digitalisaatiota nykyisiin palvelumalleihin. Cleantechissä Suomella on lukuisia mahdollisuuksia, koska olemme kehittäneet oman ympäristömme suojelemiseksi luonnonvaroja säästäviä ratkaisuja jo vuosikymmenten ajan.

DIGITALISAATIO-OHJELMAT OVAT VAUHDITTANEET YHTEISKEHITTÄMISEN KULTTUURIA JA KANSAINVÄLISTYMISEN KYVYKKYYKSIÄ

Digiohjelmien arvioinnissa (Nyman et al. 2021) arvioitiin viimeisen 15 vuoden aikana toteutetut digitalisaatioon liittyvät ohjelmat. Arvioinnin mukaan digiohjelmien jatkumo on strategiselta relevanssiltaan osunut hyvin digiteknologian murroskohtiin ja ennakoitun nousevia teknologioitaja markkinoita. Erityisen hyvin tämä on näkynyt mm. mobiiliteknologian kehityksen, IoT -teeman sekä eri toimialoilla (mm. bio- terveysalat) digitalisaation hyödyntämisen edistämisessä.

Ohjelmat ovat vauhdittaneet digitalisaatiokehitystä Suomessa, mahdollistaneet volyymiltaan ja potentiaalisilta hyödyiltään suurempaa kehittämistyötä ja mahdollistaneet kehittämistyön kytkeytymistä EU-tasolle. Lisäksi ohjelmat ovat koonneet kehittämissyhteisöä ja ohjanneet kehittämisen suuntaa sekä vahvistaneet pitkän aikavälin digiteknologioiden kehittämis- ja hyödyntämiskyvykkyyttä. Ohjelmien vaikutukset näkyvät myös muun muassa yhteiskehittämisen kulttuurin vahvistamisessa ja ekosysteemien kehityksessä, uusien ratkaisujen ja konseptien syntyemisessä sekä toimijoiden verkostoitumisessa ja kansainvälisen kasvun kyvykkyyden parantumisessa.

Arvioinnissa havaittiin, että ohjelmien välille on muodostunut kehittämisjatkumoa, mikä näkyy vanhempien ja tuoreempien ohjelmien teemojen linkittymisessä toisiinsa sekä ohjelmien projektien välisissä innovaatio-kaupallistamisprosessien jatkumoissa.

Tilastoanalyysin mukaan yritystasolla ohjelmiin osallistuneiden yritysten kehitys on ollut hieman myönteisempää kuin vastaavan kaltaisissa verrokkiyrityksissä. Esimerkiksi digiohjelmiin osallistuneilla yrityksillä, jotka ovat saaneet muutakin Business Finlandin rahoitusta, liikevaihdon kasvu, tuottavuus ja vienti on kasvanut nopeammin kuin vertailuyrityksissä.

Tulevaisuudessa digitalisaatio-teeman tulisi säilyä tärkeällä painoarvolla itsenäisenä teemana Business Finlandin agendalla sekä ohjelmatoiminnassa. Arvioinnissa suositellaan, että digitalisaation edistämisen on syytä kytkeytyä vahvasti EU-tasolle. Tämän asian edistämiseen on koottava laajasti kansalliset voimavarat ja lähtökohtana tulee olla globaali systeeminen kokonaisuus, jotta kehittämistyön tulokset eivät jää kansalliseksi, vaan voivat skaalautua Euroopassa ja globaalisti.

Tutkimus tuottaa uutta tietoa ja kyvykkyyksiä yhteistyössä yritysten kanssa

KASVUMOOTTORIT OVAT TÄRKEITÄ ALUSTATALOUELLE

Kasvumoottorit ovat yli miljardin euron uuteen liiketoimintaan tähtääviä yhteistyöverkostoja, ekosysteemejä. Kasvumoottoreita toteutetaan yritysvetoisella yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden kumppanuusmallilla, jolla tavoitellaan ratkaisuja globaaleihin markkinamurroksiin ja luodaan uusia kasvualoja Suomeen. Kasvumoottoreiden orkestrointivastuu kuuluu alustayhtiöille, joita rahoitetaan pääomalinalla. Kaikkiaan 15 kasvumoottoria on käynnissä.

MONIALAISELLA TUTKIMUKSELLA SYNTYY UUTTA LIIKETOIMINTAA YRITYKSIIN

Business Finland rahoittaa korkeatasoista tutkimusta, johon yhdistyy näkemys kaupallisista tai yhteiskunnallisista hyödyntämismahdollisuuksista. Siksi painopiste on monialaisessa tutkimuksessa, jonka tulosten avulla syntyy uusia liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisiin yrityksiin.

Elinkeinoelämän kanssa verkottunut tutkimus on tärkeä tutkimusrahoitusmuoto, jossa yliopistot, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset kehittävät ratkaisuja liiketoiminnan tarpeisiin. Näitä tutkimustuloksia yritykset voivat hyödyntää omissa yritysprojekteissaan.

Tutkimuksella on monia tärkeitä rooleja Suomen innovaatioympäristössä. Ensisijaisesti tutkimus tuottaa uutta tietoa yhteistyössä yritysten kanssa. Tutkimustulosten hyödyntäminen elinkeinoelämässä on ensisijaisen tärkeää.

TUTKIMUSRAHOITUKSELLA ON MERKITTÄVÄ VAIKUTUS VERKOSTOJEN JA EKOSYSTEEMIEN KEHITTÄMISEEN

Yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten välinen yhteistyö on Suomessa ollut perinteisesti tiivistä, mutta yhteistyö on rapautumassa. Suomessa ei tällä hetkellä ole ohjelmatyypistä kansallisen tason mekanismeja, jolla tuettaisiin tutkimuksen ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä, jolla luotaisiin uusia innovaatioita ja tuotavuuskehitystä ja joka vastaisi elinkeinoelämän välttämättömiin tarpeisiin.

Tutkimusprojektien vaikuttavuudesta tilattiin arviointi (Piirainen et al. 2019), jossa kohteena oli sekä tutkimuslaitosten, yliopistojen, suuryritysten ja SHOK:ien vuosina 2006–2017 päättyneitä hankkeita. Arvioinnin tavoitteena oli tarkastella sitä, miten tutkimushankkeet ovat kehittäneet alustoja ja ekosysteemejä Suomessa, miten tuloksia on hyödynnetty, miten ne vaikuttavat yritysten kilpailuetuun sekä kehittävät Suomen innovaatioympäristöä ja kansantaloutta kokonaisuutena. Päätulos oli, että tutkimushankkeilla on ollut merkittävä vaikutus verkostojen ja ekosysteemien kehittämiseen.

Arvioinnin mukaan Tekesin rahoitus on vaikuttanut panos-additionaliteettiin. Riskiä on voitu ottaa enemmän epävarmoissa ja uusissa avauksissa. Lisäksi kehittämisprosessi on nopeutunut. Myös ekosysteemien kehittämisessä on luotu yhteistyön malleja, joilla on palveltu loppukäyttäjiä. Lisäksi on luotu kyvykkyyksiä teknologian, markkinoiden ja IPR:n hyödyntämiseen uusille aloille.

Tuotos-additionaliteetin osalta on rakennettu laajempia kokonaisuuksia yritystoiminnan, tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Myös tietämystä teknologian kaupallistamisesta uusille aloille on lisätty.

Uuden sukupolven tutkijoita ja yritysjohtoa on aktivoitu, joilla on kyvykkyyksiä uudenlaisiin verkostotyyppeihin toimintamalleihin.

Arvioinnin mukaan suuryritykset nostavat t&k- ja innovaatiohankkeiden kunnianhimoisuutta sekä kykyä osallistua laajempiin arvoketjuihin, lisäksi suuryrityksillä on kykyä tukea innovaatioiden ja liiketoimintamallien skaalattavuutta globaaleilla markkinoilla.

Kansantalouden tasolla ekosysteemien kehittämisessä tutkimusrahoitus loi edellytyksiä yrityksille parantaa kilpailuetua suhteessa markkinajohtajiin. Lisäksi rahoituksella kehitettiin huipputason ratkaisuja ja teknologiaa sekä vaikutettiin muun muassa standardointiin. Kokonaisuudessaan tutkimusprojektit ovat lisänneet keskustelua yhteisestä visiosta regulaattoreiden, yritysten, tutkijoiden ja loppukäyttäjien välillä eri liiketoiminta-alueilla.

AUDIOVISUAALISEN ALAN TUOTANTOKANNUSTIMEN AVULLA KANSAINVÄLISIIN YHTEISTUOTOITAIHIN

Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin (AV-tuotantokannustin) on maksuhyvitysmuotoinen kannustin Suomessa toteutettavalle AV-tuotannolle. Kannustimen tavoitteena on lisätä kansainvälistä kiinnostusta Suomea kohtaan tuotantomaana sekä edistää suomalaisten yritysten kehitystä, kasvua ja kansainvälistymistä. Vuonna 2020 AV-tuotantokannustimen budjetti oli 12,35 miljoonaa euroa ja tukea myönnettiin 20:lle tuotannolle. Vuosien 2017–2019 aikana kannustinta on myönnetty yhteensä 58:lle tuotannolle, josta valtaosa on kohdistunut TV-sarjojen tuotantoon.

AV-tuotantokannustimen arvioinnin mukaan kannustin on toteuttanut hyvin sille asetettuja tavoitteita (Owal Group 2020b). Tuotantokannustimella on ollut suuri merkitys kannustinta saaneiden tuotantojen toteutumiselle ja kannustin on edistänyt kotimaisen tuotannon siirtymistä ja pysymistä Suomessa. Osana arviointia toteutetussa kyselyssä 80 % kannustinta hakeneista tuotantoyhtiöistä katsoi, että tuotanto ei olisi toteutunut ilman AV-tuotantokannustinta. Lisäksi kannustin on mahdollistanut aiemmin ulkomailla kuvattujen sarjamuotoisten tuotantojen siirtymisen Suomeen sekä kokonaan uusien tuotantojen toteuttamisen Suomessa.

Tuotantokannustin on vahvistanut erityisesti sarjamuotoisen tuotannon kasvua Suomessa.

Lajityypin kysyntä on ollut maailmanlaajuisesti suuressa kasvussa, minkä vuoksi tuotantokannustin on osunut oikeaan aikaan suomalaisen tuotannon tukemisen näkökulmasta.

Tuotantokannustin on kansainvälistänyt suomalaista av-alaa. Kansainvälistyminen näkyy tiivistyneenä yhteistyönä kansainvälisten toimijoiden kanssa, yhteishankkeina sekä lisääntyneenä kansainvälisenä myyntinä. Tuotantokannustin on helpottanut suomalaisten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan kansainvälisiin yhteistuotantoihin, mutta ulkomaisten tuotantojen houkuttelu Suomeen vaatii edelleen tehostamista.

Tuotantokannustin on vahvistanut toimialan työllisyyttä. AV-ala on työvoimavaltaista ja kannustimen vaikutus näkyy ennen muuta alan myönteisessä työllisyystilanteessa. Kannustinta saaneisiin tuotantoihin on työllistynyt yhteensä noin 4000 alan ammattilaista. Lisäksi tuotantokannustinta saaneiden yritysten kasvu on ollut selvästi vahvempaa kuin alan yritysten kasvu keskimäärin.

ULKOMAISET SUORAT SIJOITUKSET OVAT TÄRKEITÄ SUOMEN KILPAILUKYVYLLE

Business Finlandin Invest in -palvelut edistävät suorien investointien sijoittumista Suomeen. Kansainvälisten investointien hankintatyötä kehitetään ja koordinoidaan verkottuen aktiivisesti alueellisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Ulkomaisille investoijille tarjotaan esimerkiksi toimiala- ja markkinatietoa Suomesta sekä heitä ohjataan oikeille sidosryhmille Suomessa.

INVEST-IN PALVELUJEN INTERVENTIO-PERUSTELUT:

- Rajoitettu rationaalisuus (bounded rationality): ulkomaisilla yrityksillä ei ole riittävästi tietoa mahdollisuuksista investoida Suomeen
- Markkinapuute: Kansantalouden näkökulmasta yksityinen sektori ei panosta riittävästi palveluihin, jotka tukevat ulkomaisten yritysten houkuttelemista Suomeen

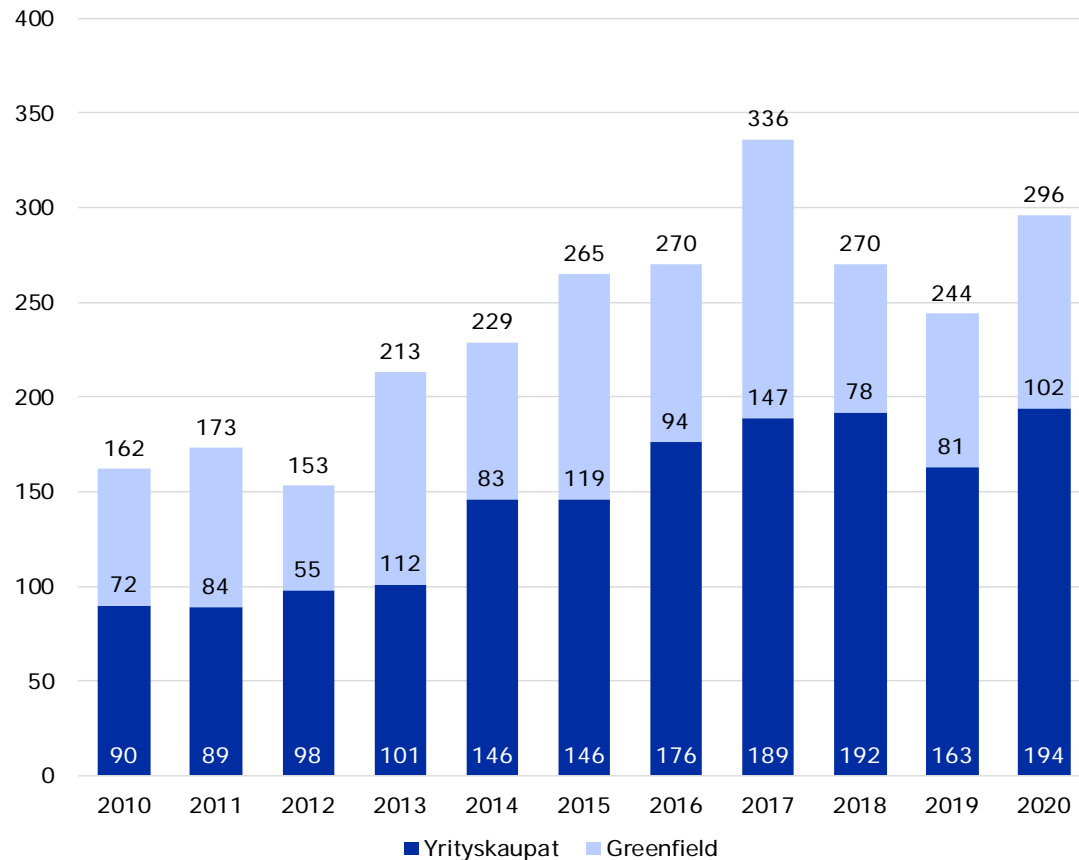
Suorat sijoitukset ulkomailta ovat tärkeä osa Suomen talouden kasvua ja elinkeinoelämän kehitystä. Suoria vaikutuksia kansantalouteen ovat yritysten maksamat palkat ja yritysten tekemä voitto sekä näistä syntyvät verotulot. Suorien vaikutuksien lisäksi syntyy myös

välillisiä vaikutuksia, kun ulkomaiset yritykset tekevät hankintoja suomalaisilta yrityksiltä ja vahvistavat näin asiakasyritystensä työllisyyttä. Ne tarjoavat kotimaisille yrityksille mahdollisuuksia integroitua globaaleihin arvoketjuihin ja innovaatioverkostoihin sekä osaamisen leviämisen spill-over -vaikutuksia.

Business Finlandin osana toimiva Invest in Finland on auttanut ulkomaisia yrityksiä liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseen Suomessa, tuottanut tietoa Suomesta investointikohteena sekä koordinoinut kansallista investointien hankintatyötä. Invest in Finlandin toiminta on lisännyt ja aikaistanut kansainvälisten yritysten sijoittumista Suomeen, sekä laajentanut osaa investointisuunnitelmista.

SUOMI OLI KIINNOSTAVA INVESTOINTIKOHDE MYÖS KORONAVUONNA

Koronan vaikutus globaaleihin suoriin investointeihin on merkittävä. Maailmanlaajuisesti investointivirrat romahtivat UNCTADin ennakkotietojen mukaan viime vuonna 42 prosenttia. Siitä huolimatta tilanne Suomessa vaikuttaa hyvältä. Finland as a Business Location 2020 -kyselytutkimuksen mukaan ulkomaisomisteiset yritykset kokevat Suomen liiketoimintaympäristön positiivisempänä kuin suomalaiset yritykset ja ovatkin olleet tyytyväisiä yhteiskunnan toimivuuteen, vakauteen ja digitaaliseen infrastruktuuriin koronavuoden aikanakin.

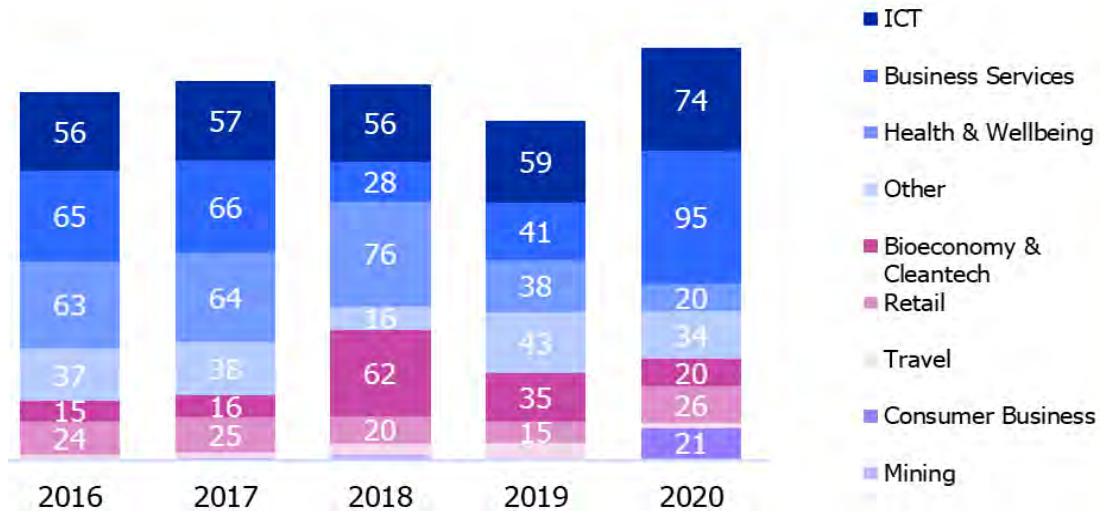

COVID-19 PANDEMIASTA HUOLIMATTA UUSIA ULKOMAISIA YRITYKSIÄ (KPL) TULI SUOMEEN MERKITTÄVÄ MÄÄRÄ VUONNA 2020.

Lähde: Business Finland

Business Finlandin seurannan mukaan uusia ulkomaisia yrityksiä tuli Suomeen vuonna 2020 Invest in Finland -asiakkuudet mukaan lukien yhteensä 296 kappaletta*, joista suuri osa tuli yritysostojen kautta, mutta myös uusia yrityksiä perustettiin huomattava määrä. Määrä on suurin huippuvuoden 2017 jälkeen. Eniten uusia ulkomaisia suoria sijoituksia tuli kappalemäärällisesti Ruotsista, Norjasta ja Iso-Britanniasta. Toimialoittain uusia ulkomaisia investointeja tehtiin eniten liike-elämän palveluihin sekä ICT-sektorille. Hieman yli 60 prosenttia investoinneista sijoittui Uudellemaalle, mutta investointeja tehtiin myös mm. Pohjois-Pohjanmaalle, Varsinais-Suomeen, Pirkanmaalle ja Pohjois-Savoon.

Uusien investointien lisäksi Suomessa jo operoivat ulkomaisomisteiset yritykset ovat tehneet yhteensä noin 130 jatkoinvestointia Suomeen vuonna 2020. Ulkomaisien yritysten jatkoinvestoinnit kertovat luottamuksesta Suomeen toimintaympäristönä. Etenkin pandemia-aihana jatkoinvestointien merkitys Suomen taloudelle korostuu. Valmistavassa teollisuudessa nähtiin useita jatkoinvestointeja, sekä useammat lääkeyritykset lisäsivät tuotantoaan ja henkilöstöään viime vuonna Suomessa. Myös vihreät arvot näkyvät ulkomaisien yritysten investoinneissa, esim. vuonna 2020 Suomeen tehtiin useampi merkittävä tuulivoimainvestointi.

VUONNA 2020 ENITEN ULKOMAISIA INVESTOINTEJA SIJOITUI ICT-SEKTORILLE JA LIIKE-ELÄMÄN PALVELUIHIN.

Lähde: Business Finland

INVEST IN FINLAND YLITTI TAVOITTEET KORONAVUODESTA HUOLIMATTA

Invest in -palveluiden tuloksellisuutta seurataan ensisijaisesti työllistävyyden ja investointieurojen kautta. Viime vuodet ovat sujuneet myönteisesti sekä luotujen työpaikkojen että investointieurojen suhteen. Vuonna 2020 Invest in Finland auttoi 34 ulkomaista yritystä sijoittumaan Suomeen. Näiden yritysten investoinnit toivat Suomeen viime vuonna yli 574 miljoonaa euroa (+15% yli tavoitteen) ja 916 uutta suoraa työpaikkaa (+26% yli tavoitteen). Invest in Finland neuvotteli viime vuonna yli 900 kansainvälisen yrityksen kanssa mahdollisesta sijoittumisesta Suomeen. Yli viidellekymmenelle näistä yrityksistä järjestettiin räätälöity yrityskohtainen, korkean profiilin vierailu tai virtuaalivierailu Suomeen.

ULKOMAISET YRITYKSET EDISTÄVÄT SUOMEN KILPAILUKYKYÄ LAAJA-ALAISESTI

Vaikka Suomessa vain noin yksi prosentti yrityksistä on ulkomaalaisomistuksessa, tämä joukko kantaa kortensa kekoon moninkertaisesti Suomen talouteen. Ne luovat työpaikkoja ja tuovat investointieuroja, kasvattavat vientiä, lisäävät innovaatioita ja monipuolistavat tietotaitoa. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan noin 4 400 ulkomaalaisomisteista yritystä työllistivät lähes 279 000 ihmistä (noin 18 prosenttia) ja tuottivat 98 miljardia euroa liikevaihtoa vuonna 2019. Invest in Finlandin arvion mukaan nämä yritykset tuottivat Suomelle yhteensä yli

1,4 miljardia euroa yhteisöveroa ja 15 miljardia ALV-tuloa vuonna 2019.

Ulkomaalaisomisteiset yritykset vaikuttavat myös tutkimus- ja kehittämistoimintaan Suomessa. Tilastokeskuksen mukaan yritysten omarahoitteen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi toiseksi merkittävin t&k-rahoituksen lähde oli konsernin ulkomaiset yksiköt, jotka kohdistivat Suomeen 684 miljoonaa t&k-rahoitusta vuonna 2019. Samana vuonna ulkomaalaisomisteisten yritysten osuus yritysten t&k-menoista oli 29 prosenttia. Osuus on pysynyt vakaana parin viime vuoden ajan, mutta nousu vuosikymmenen alkuun verrattuna on noin kymmenkunta prosenttiyksikköä. Suurimmaksi osaksi ulkomaalaisomisteisten t&k-menoista vastasivat teollisuusyritykset (61 %), informaatio ja viestintäyritykset (13%) sekä tekniset palvelut ja tutkimus ja kehittäminen (18%). Ulkomaisomisteisissä yrityksissä t&k-henkilöstön osuus oli 26 prosenttia.

Lisäksi ulkomaiset yritykset ovat tärkeitä erityisesti Suomen talouden taantumavaiheessa niiden globaalien arvoketjujen takia. Tullin mukaan vuonna 2019 ulkomaalaisomisteisten yritysten tavaraviennin arvon osuus Suomen koko viennin arvosta oli lähes 43 prosenttia, kun taas kokonaisvientä vastasi noin 31 prosenttia. Invest in Finlandin tietojen mukaan viennin arvo yli 35 mrd euroa.

CASE. ROBOTIN VERRAN EDELLÄ – MITSUBISHI LOGISNEXT PANOSTAA TÄYSILLÄ MLFI:N T&K-OSAAMISEEN JÄRVENPÄÄSSÄ

Mitsubishi Logisnext Europe Oy (MLFI) – aikaisemmin Rocla Oy – on koko globaalin Mitsubishi Logisnext -konsernin T&K-osaaja. Tulevaisuudessa Järvenpäässä tehdään vieläkin kovempia tuoteinnovaatioita: MLFI nappasi vastikään tuntuvaan investoinnin liittyen autonomisiin ajoneuvoihin (Automated Guided Vehicles eli AGV). Järvenpää on jo tälläkin hetkellä konsernin ykköspaikka AGV-puolella.

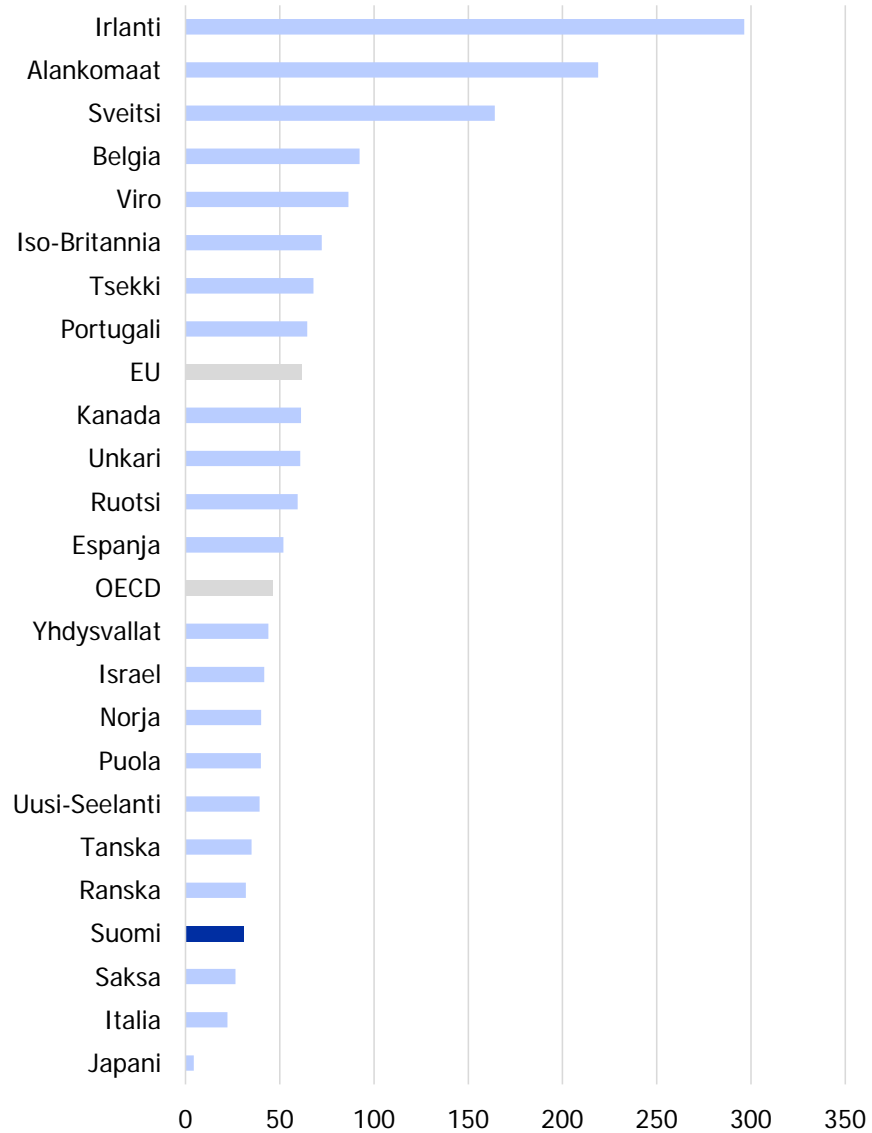
Mutta miksi japanilainen emoyhtiö valitsi juuri Suomen huippumodernin T&K-keskuksen sijaintipaikaksi? – MLFI Oy:n mukaan Suomessa on yrityksillä kovan luokan T&K-osaamista ja koulutettua työvoimaa, joiden varaan uskaltaa rakentaa. Lisäksi Suomessa on myös alaan liittyvää maailmanluokan tutkimusta yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa.

Ennen kuin emoyhtiö teki investointipäätöksensä, myös Suomen valtiolla oli sanansa sanottavana. Silloinen elinkeinoministeri Rehn vieraili Japanissa 2016 puhumassa Järvenpään puolesta ja tämän jälkeen Invest in Finlandin tiimit – sekä Suomessa että Japanissa – pitivät aihetta esillä. Kun Business Finland sitten myönsi innovaatiotukea tulevalle T&K-keskukselle, vaaka kallistui lopullisesti Suomen hyväksi.

Invest in Finlandin mukaan Suomessa on erinomainen autonomisten ajoneuvojen ekosysteemi. Myös uudet täydentävät teknologiat kuten 5G vievät ekosysteemiä ja kehitystä Suomessa uudelle tasolle.

MLFI Oy:n mukaan kyseessä on 16 miljoonan euron investointi itseohjautuviin AGV-ajoneuvoihin ja lisäpanostukset tuotekehitykseen paisuttavat myös tuotannon volyymejä lähitulevaisuudessa.

ULKOMAISTEN INVESTOINTIEN VARANTO SUHTEESSA BKT:HEN, %. VUOSI 2019.
Lähde OECD 2021

ULKOMAISTEN SIJOITUSTEN EDISTÄMISTYÖHÖN KANNATTAÄ PANOSTAA SUOMESSA

Suomella on vielä kirittävää ulkomaisten investointien varannossa. Esimerkiksi Suomeen tulevien ulkomaisten investointien sijoituskanta verrattuna BKT:hen oli Suomessa 30%, kun EU:n keskiarvo oli 61% vuonna 2019 (OECD 2021).

SUOMI ON PARANTANUT KANSAINVÄLISTÄ VETOVOIMAISUUTTAAN

Business Finlandin päämääräselvityksessä ”Maailmanluokan ekosysteemit ja kilpailukykyinen toimintaympäristö” arvioitiin invest in -toimintaa (Rytter–Sunesen et al. 2019). Arvioinnin päätulos oli, että Suomi on parantanut kansainvälistä vetovoimaisuuttaan.

Arvioinnissa tehtiin vaikuttavuuslaskelma 32 yrityksestä vuodelta 2016, jotka käyttivät Business Finlandin invest in -palveluja ja investoivat Suomeen. Arvioinnin mukaan nämä yritykset lisäsivät Suomeen 1600 työpaikkaa ja lisäsivät suoraan ja epäsuorasti ulkoisvaikutuksina 208 miljoonaa euroa BKT:ta. Yrityshaastatteluiden mukaan, suurin osa yrityksistä lisää kasvua investoinnin jälkeen, joten laskelmaa voidaan pitää alustavana kontribuutiona vuositasolla.

Haastatteluiden mukaan invest in -palvelut ovat toimivia, ja arvioinnissa löydettiin tuloksia, että palvelut ovat lisänneet ja aikaistaneet uusien suorien sijoitusten sijoittumista Suomeen, koska sekä yleinen että yritys-spesifi informaatio Suomesta suorien sijoitusten kohteena on lisääntynyt. Lisäksi joitakin investointeja tehtiin laajempaan, kuin aluksi yritys oli suunnitellut.

Yritykset hyödynsivät sekä invest in -palveluja että rahoitusta, joka viittaa siihen, että palvelut ovat tavoittaneet yritykset proaktiivisesti.

Arvioinnin mukaan Business Finlandissa on tarve edelleen hyödyntää olemassa olevia vahvuuksia ja priorisoida resurssit toimialoittain (ja jopa tiettyihin yrityksiin), jota kautta saadaan Suomen taloudelle suurimmat hyödyt. Tässä kannattaisi toteuttaa ”smart specialisation”-ajattelua tai niin sanottua toimipaikkaperusteista lähestymistapaa investointien edistämiseen.

Lähde: Rytter Sunesen et al. (2019)

Kuva: Antti Viitala

VISIT FINLAND TUKEE MATKAILUN KESTÄVÄÄ KASVUA

Matkailu on Suomessa 16 miljardin euron elinkeino, ja sen BKT-osuus on noussut jo 2,7 prosenttiin. Kasvu tulee matkailuviennistä, joka nousi Tilastokeskuksen tuoreimman matkailutilinpidon mukaan 4,9 miljardiin euroon vuonna 2018.

Visit Finland vastaa valtakunnallisena matkailualan asiantuntijana yhdessä matkailutoimialan kanssa ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun edistämisestä. Visit Finlandin päätehtävänä on Suomen matkailullisen imagon kehittäminen maailmalla. Strategian mukaisesti eri markkinoilla painotetaan eri toimenpiteitä riippuen mm. siitä, mikä on Suomen tunnettuus ja kiinnostus matkakohteena kyseisessä maassa. Visit Finland toteuttaa markkinointitoimenpiteitä yhteistyössä alan yritysten, muiden vienninedistäjien ja Team Finland -verkoston kanssa. Markkinointi- ja myyntitoimenpiteiden lisäksi Visit Finland on kerännyt ja analysoinut markkinatietoa matkailuteollisuuden tarpeisiin sekä tukenut matkailualan yritysten ja alueiden kansainvälistymistä, tuotekehitystä ja tuotteistamista.

Matkailuteollisuus on ollut koronapandemian suurimpia kärsijöitä. Suomen matkailuviennin kehitys on seurannut globaalia trendiä, jossa matkailukysyntä on dramaattisesti laskenut ja jopa pysähtynyt matkustusrajoitusten ollessa voimassa kaikilla päämarkkinoilla. Lisäksi Suomi on myös itse rajoittanut maahantuloa pyrkiessään hallitsemaan pandemian leviämistä. Epä-

varmuus matkailun elpymisen ajankohdasta on edelleen suuri ja on sidoksissa mm. rokotekattavuuden kehitykseen Suomessa ja päämarkkinoillamme.

Visit Finland on sopeuttanut toimiaan korona-aikana. Seminaarit ovat muuttuneet webinaareiksi, myyntitapahtumat siirtyneet verkkoon, kansainvälisen lehdistön vierailut on korvattu virtuaalisilla lehdistötilaisuuksilla ja markkinointikampanjat odottavat rajojen avautumista. Visit Finland on keskittynyt tukemaan ja kouluttamaan matkailutoimialaa, jotta toimiala saadaan taas käyntiin terveysturvallisesti mahdollisimman pian. Visit Finland rakentaa työkaluja muun muassa kestävän matkailun ja alan digitalisaation edistämiseksi. Tavoite on vahvistaa Suomen kilpailukykyä kovassa kansainvälisessä kilpailussa mutta samalla myös tukea yritysten toimintavalmiuksia kotimaan markkinalla.

Kriisivuoden aikana Visit Finland käynnisti useita toimialan elpymistä tukevia toimenpiteitä. Matkailuelinkeinolle järjestettiin lukuisia webinaareja, jotka sisälsivät tietoa matkailun kehityksestä ja kuluttajatren-

dien muutoksesta. Kriisin alkuvaiheessa käynnistettiin myös projektiryhmä valmistelemaan matkailun jälleen käynnistymiseen liittyviä toimenpiteitä. Terveysturvallisen matkailun kehitystyö yhdessä kotimaisen matkailuelinkeinon kanssa lähti käyntiin keväällä 2020. Visit Finland panosti virtuaalisten palveluiden kehitystyöhön. Esimerkiksi kansainvälisten ostajien tapaamisia ja kohtauttamisia kotimaisen elinkeinon kanssa alettiin tehdä virtuaalisten työkalujen avulla. Näistä tapahtumista Visit Finland on saanut erinomaista asiakaspalautetta. Sidosryhmätyytyväisyys on 4,4:n ennätystasolla ja suositteluluku 73.

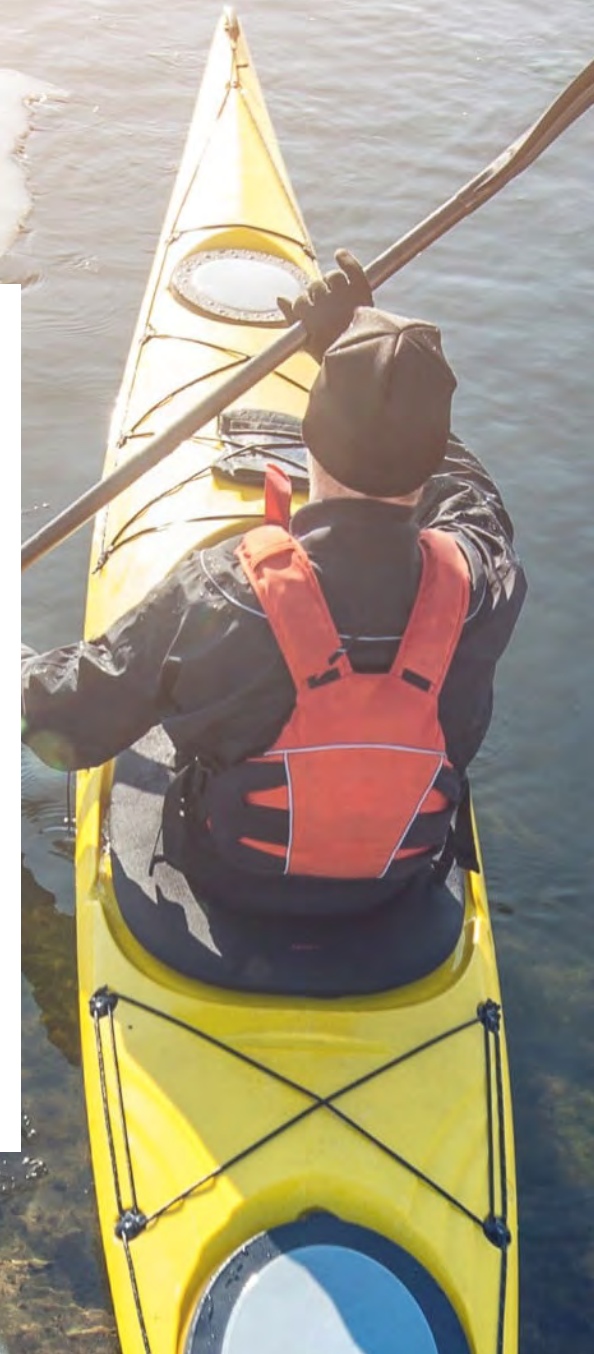
VISIT FINLAND ON ONNISTUNUT MATKAILUN KEHITTÄMISESSÄ

Visit Finlandin toiminnan vaikuttavuutta arvioitiin suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin ja tehtäviin (Wenberg – Oosi 2021). Arvioinnin tavoitteena oli mitata, miten Visit Finland on pystynyt kehittämään Suomen imagoa matkailukohteena ja auttamaan suomalaisia matkailuyrityksiä kansainvälistymään ja kehittämään, myymään ja markkinoimaan korkealaatuisia matkailutuotteita.

Arvioinnin mukaan matkailualan yritykset kokevat Visit Finlandin toiminnan hyödylliseksi. Lähes kaikki yritykset kokivat, että Visit Finlandin toiminnasta on hyötyä enemmänkin koko matkailun toimialalle, kuin välittömiä hyötyjä omalle yritykselle. Yritykset kokevat vaikutuksiltaan merkittävimmäksi Visit Finlandin tarjoamat verkostot ja kontaktit kansainvälisille markkinoille. Lähes 80 % vastaajista oli osallistunut seminaareihin tai webinaareihin ja 55% oli käyttänyt Visit Finlandin tuottamia markkinointitietoja tai tilastoja.

Visit Finlandin palvelut nähdään korkealaatuisina kansainvälisten markkinointikumppaneiden keskuudessa. Markkinointikumppanit kohdemarkkinoilla ovat yleensä erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön Visit Finlandin kanssa. Vaikkakin vaihtelua esiintyy markkinointikumppaneiden välillä eri kohdemarkkinoilla. Kuitenkin palvelut nähdään kansainvälisten markkinointikumppaneiden kannalta merkityksellisinä ja laadukkaina.

Arvioinnissa suositellaan, että Visit Finland vahvistaisi edelleen toimintansa liiketoimintalähtöisyyttä ja tuloksellisuuskulttuuria. Toimenpiteiden vaikutuksia matkailukysyntään ja sitä kautta alan yritystoimintaan tulisi myös seurata järjestelmällisesti. Arvioinnissa suositellaan myös selkeämpää strategista asemoitumista suhteessa matkailualueisiin ja -kohteisiin.

SUOMI SAI KANSAINVÄLISTÄ MEDIANÄKYVYYTTÄ MATKAKOHTEENA

Kansainvälinen matkailumarkkinointi keskittyi kriisi-vuotena 2020 ”Dream now, travel later” hengessä ylläpitämään mielikuvaa Suomesta houkuttelevana matkailumaana. Suurimmat kampanjat olivat vuoden 2019 kansainväliseksi hitiksi nousseen Rent a Finn kampanjaa jatkanut Rent a Finn goes virtual -kamppis ja Say it with Santa. PR-työ toi Suomelle loistavat tulokset näkyvyydessä kansainvälisessä mediassa. Laskettu julkisuuden arvo on jopa suurempi mitä matkailun ennätysvuonna 2019, sillä PR työn kehittämällä päästiin entistä laadukkaampiin medioihin.

KORONAVIRUSPANDEMIA UHKAA VUODEN 2020 TULOSTA GLOBAALISTI

Maailman matkailujärjestön UNWTO:n mukaan vuonna 2019 kansainvälinen matkailu kasvoi 5 prosenttia. Alkuvuonna 2020 UNWTO arvioi kansainvälisen matkailun kasvavan tänä vuonna noin 3–4 prosenttia. Kiinan Wuhanista joulukuussa 2019 alkanut koronavirusepidemia, joka aluksi näytti koskevan ainoastaan kiinalaisista ryhmämatkailijoista riippuvaisia aloja, laajeni helmi-maaliskuussa 2020 globaaliksi, yhteiskuntien perustuksia horjuttavaksi kriisiksi.

Kriisin myötä UNWTO ja monet muut organisaatiot kuten Oxford Economics sekä maailmanlaajuinen lentoyhtiöiden etu- ja yhteistyöjärjestö IATA ovat joutuneet päi-

vittämään ennusteitaan useamman kerran. Maaliskuun lopulla Oxford Economics arvioi kansainvälisen matkailun laskevan 39 prosenttia. Ensi vuonna nähdään nopea elpyminen. Vuoden 2019 taso tullaan kuitenkin saavuttamaan vasta 2023.

Matkailun merkitys Suomen kansantaloudelle on tuoreimman matkailutilinpidon lukujen valossa kasvanut viime vuosina. Matkailutulo on ollut useamman vuoden noin 14 Mrd. EUR. Vuonna 2019 matkailun kokonaiskysyntä nousi ennakkotietojen mukaan 16,1 Mrd. EUR. Tämä vastasi jo 2,7 % BKT:stä. Matkailuvienti kasvoi 5 miljardiin EUR.

KANSAINVÄLINEN MATKAILU SUOMEEN SUPISTUI RAJUSTI

Koronapandemian leviämisen johdosta tehdyt matkustuslinjaukset ja rajoitustoimet Suomessa sekä muissa maissa vaikuttivat rajat ylittävään matkailuun vakavasti. Vuonna 2020 koronakriisi leikkasi ennakoarvion mukaan ulkomaisesta matkailijoiden kulutuksesta Suomessa lähes 67 prosenttia eli 3,3 miljardia euroa.

Matkailun tilanteeseen Suomessa vaikuttaa voimakkaasti kansainvälisen matkailun käynnistyminen. Suomeen suuntautuva matkailu ja suomalaisten ulkomaanmatkailu elpyvät huomattavasti kotimaanmatkailua hitaammin.

Vuonna 2021 koronakriisi leikkaa ulkomaisten matkailijoiden kulutuksesta Suomessa noin 80 prosenttia

Matkailu on merkittävä vientiala ja työllistäjä Suomessa

eli 3,8–4,2 miljardia euroa vuoteen 2019 nähden. Tämä on merkittävä osuus Suomen palveluviennistä, josta matkailu muodosti 16 prosenttia aiempina vuosina ja oli näin toiseksi merkittävin palveluviennin ala. Matkailuvienti on viimeisten vuosien ajan ollut vahvassa kasvussa. Matkailuvientiä on ulkomaalaisten matkailusta Suomeen jäävä raha.

Arviot perustuvat Työ- ja elinkeinoministeriön virkатыönä laatimaan matkailukysynnän kehitystä kuvaavan arvioon yhdessä Visit Finlandin, Tilastokeskuksen, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Suomen Matkailualan liitto SMAL ry:n kanssa.

Matkailuklusteri työllistää Suomessa 140 000 henkilöä noin 29.000 yrityksessä. Alalla on muutamia suuryrityksiä – lähinnä kuljetus- ja hotelli- ja ravintolapalveluissa – sekä suuri määrä pieniä palvelutuotantoyrityksiä jakautuneena eri puolille maata. Alalla on myös erittäin merkittäviä kerrannaisvaikutuksia muille toimialoille kuten rakennus-, kuljetus- ja kaupan alaan. Lisäksi vuokratyövoiman käyttö on yleistä.

Merkillepantavaa matkailuteollisuuden työllistävässä vaikutuksessa on, että työpaikkoja syntyy matkailuteollisuuden kautta myös harvaan asutuille seuduille,

joissa matkailun merkitys alueelliselle hyvinvoinnille on erittäin merkittävä. Tämä heijastuu tällä hetkellä myös kasvavaan työvoimapulaan eritoten ammattitaitoisesta palveluhenkilökunnasta matkailun kannalta suosituilla alueilla kuten Lapissa.

Matkailun merkitys Suomen kansantaloudelle on matkailutilinpidon lukujen valossa pysynyt 2,5 prosentin tuntumassa vuosina 2011–2016. Vuonna 2018 matkailun osuus nousi 2,7 prosenttiin Tilastokeskuksen tuoreimman, maaliskuussa 2020 valmistuneen matkailutilinpidon mukaan. Verrattuna muihin toimialoihin matkailun osuus on saman verran kuin maa-, metsä- ja kalataloudella ja puolitoista kertaa enemmän kuin elintarviketeollisuudella.

Matkailuteollisuus on hyvässä nosteessa ja Suomella on paljon potentiaalia nousta pohjoismaiden houkuttelevimmaksi matkakohteeksi. Avain menestykseen on Visit Finlandin mukaan valtakunnallisessa yhteistyössä.

SUOMESTA KESTÄVIMMIN KASVAVA MATKAILUMAA

Suomesta kehitetään kestävän matkailun kärkimaata. Arktisen alueen matkailu perustuu vahvasti alueen erityisiin luonnonolosuhteisiin ja niiden ympärille rakennettavaan liiketoimintaan. Arktiseen alueeseen kohdistuu myös globaalia mielenkiintoa, mm. ilmastonmuutoksen seurausten takia. Luonnon koskemattomuus, kasvillisuus ja eläimistö, puhdas ilma ja vesi, kaamos, yötön yö ja hiljaisuus sekä alueen erityinen kulttuuri ovat vetovoimatekijöitä, joiden ympärille matkailu rakentuu. Jotta vetovoimatekijämme säilyvät tulevaisuudessakin, on toimintamme oltava kestävää. Tämä on myös arvokysymys; sillä suomalaisille ominainen erityinen luontosuhde ja hyvinvointi ovat riippuvaisia puhtaasta luonnosta ja sen rikkauksista.

Jotta matkailuelinkeino pystyy vastaamaan muuttuvaan kysyntään ja kasvamaan jatkossakin, on kehityksen oltava kestävää. Tätä varten Visit Finland on luonut matkailuelinkeinolle tarkoitetun Sustainable Finland -merkin ja kehityspolun, jonka tarkoituksena on edistää kestävä matkailua Suomessa. Yrityksille suunnattu merkki tarjoaa matalan kynnyksen mallin jolla omaksua kestävän

matkailun mukaisia toimenpiteitä yrityksen arkeen. Lisäksi merkki on ns. sateenvarjomerkki, joka yhdistää olemassa olevat kestävä matkailua edistävät sertifikaatit.

Matkailualueille suunnatun Sustainable Finland -merkin ja siihen liittyvän kehittämisspolun avulla kohteet pystyvät systemaattisesti ja pitkäjänteisesti toimimaan kestävän matkailun edistämiseksi, kokoamaan saman merkin alle kaikki Sustainable Finland -merkin saaneet yritykset ja edelleen lisäämään alueen tunnettuutta kestävä matkailukohteena. Lisäksi merkin tavoitteena on helpommin ja yhtenäisemmin viestiä Suomesta kestävä matkailun maana ja edelleen helpottaa matkailijoiden valintoja matkustuspäätöksiä tehtäessä.

Osana kestävän matkailun ohjelmaa Visit Finland julkaisi viime vuonna muun muassa valtakunnalliset kestävä matkailun periaatteet ja sitoumuksen.

LÄHDELUETTELO

Adcock, C. – X. Hua – K. Mazouz – S. Yin (2014): Does the stock market reward innovation? European stock index reaction to negative news during the global financial crisis, *Journal of International Money and Finance*, 2014, vol. 49.

Aghion, P – X. Jaravel (2015): Knowledge Spillovers, Innovation and Growth, *The Economic Journal*, 125.

Autio, E. – H. Rannikko (2016): Retaining winners: Can policy boost high-growth entrepreneurship? *Research Policy*, 2016, vol. 45, issue 1.

Baldwin, R (2020a), “It’s not exponential: An economist’s view of the epidemiological curve”, *VoxEU.org*, 12 March.

Baldwin, R (2020b), “Keeping the lights on: Economic medicine for a medical shock”, *VoxEU.org*, 13 March.

Barlevy, G. (2007). On the cyclicity of research and development. *American Economic Review*, 97(4).

Bloom, N. – M. Schankerman – J. Van Reenen (2013): Identifying Technology Spillovers and Product Market Rivalry. *Econometrica*, 81 (4).

Brautzsch, H. – J. Günther – B. Loose – U. Ludwig – N. Nulscha (2015): Can R&D subsidies counteract the economic crisis? – Macroeconomic effects in Germany, *Research Policy*, Volume 44, Issue 3.

Einiö, E. (2014): R&D Subsidies and Company Performance: Evidence from Geographic Variation in Government Funding based on the ERDF Population-Density Rule. *Review of Economics & Statistics*, Vol. 96.

ETLA (2016): 70 v. juhlaulkaisu, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos.

Global Access Program GAP-analyysi (2020), *Business Finland*

Halme, K. – P. Rouvinen – V. Salminen – J. Wiikeri – A. Kotiranta – M. Pajarinen – B. Barge – A. Walker – C. Miller – P. Borella – E. Autio (2018a): Startups, Accelerators and Role of Tekes, 1/2018, Business Finland.

Halme, K. – P. Rouvinen – A. Kotiranta – M. Pajarinen – I. Ylhäinen – K. Piirainen – V. Salminen (2018b): Efforts of Finnvera, Finpro, and Tekes in Promoting Internationally oriented SMEs, 3/2018, Business Finland.

van der Have, R. (2020): Preliminary results from the INNOPACT project carried out by VTT Technical Research Centre of Finland Ltd., March 2020.

Hjelt, M. – K. Hietala – S. Sepponen – R. Sirppiniemi – P. Luoma (2020): Finland on the road to a carbon-neutral society – Business Finland's role in promoting low-carbon solutions, Impact Brief 4/2020, Business Finland

Holm, P. – P. Huovinen – J. Koskinen (2016): Yritysvero- tus, investoinnit ja kasvu, Taloustutkimus Oy.

Härmälä, V – U. Roiha – V. Salminen – K. Arovuori (2020): Evaluation of Food export programs – Final Report 1/2020, Business Finland

Innovaatiotoiminnan pullonkaulat -analyysi (2016), Gaia Consulting Oy, Tekes

Jacob, S. – S. Speer – J. Furudo (2015): The institutionalization of evaluation matters: Updating the International Atlas of Evaluation 10 years later, Evaluation, Volume 21, Issue 1.

Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus (2021): Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:12.

Koski, H. – M. Pajarinen – I. Piirainen – P. Fornaro (2020a): Evaluation of Tekes R&D Funding for European Commission, Report 3/2020, Business Finland.

Koski, H. – M. Pajarinen – I. Piirainen – J. Nevavuo (2020b): Global Growth for Companies, Report 4/2020, Business Finland.

Koski, H. – A. Kotiranta – M. Pajarinen – P. Rouvinen – I. Ylhäinen (2017): Tekesin vaikuttavuuden tavoitteet pitkällä aikavälillä, Tekes Report 337/2017.

Lahtinen, H. – H. Pekkala – K. Halme – V. Salminen – V. Härmälä – J. Wiikeri – H. Lamminkoski – K. Lähde – K. Mikkilä – P. Rouvinen – A. Kotiranta – M. Pajarinen – M. Dalziel – B. Barge – C. Meade – X. Zhao (2016): Startup-yritysten kasvun ajurit ja pullonkaulat, 30/2016, VNK.

Luoma, P. – L. Larvus – M. Hjelt – J. Vanhanen – M. Päällysaho – E. Heikinheimo – M. Kara – K. Simola – S. Harder (2017): Innovation for sustainable growth, Evaluation of the results and impacts of selected Tekes cleantech programmes, Tekes Report 1/2017.

Luoma, P. – S. Roschier – L. Larvus – S. Sepponen – M. Hjelt – K. Haila (2018): Tekesin merkitys Suomen biotalouden uudistumiselle, Impact Brief 4/2018, Business Finland.

Maliranta, M. – N. Määttä – M. Pajarinen (2016): Firm Subsidies, Wages and Labor Mobility, Reports 60, ETLA.

NIY Nettovaikutusanalyysi, UpRight Oy, Business Finland Nyman et al. (2021): Evaluation of Business Finland Programmes Advancing Digitalisation, Business Finland (tulossa)

Ormal, E. (2019): Suomen kilpailukyvyyn ja talouskasvun turvaaminen 2020-luvulla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 1:2019.

Owal Group (2020a): Talent Boost -toimenpideohjelman Business Finlandin osuuden ennakoiva arviointi, Business Finland

Owal Group (2020b): Audiovisuaalisen tuotantokannustimen väliarviointi, Business Finland

Paunov, C. (2012): The global crisis and firms' investments in innovation, Research Policy, Volume 41, Issue 1.

Piirainen, K. – V. Salminen – J. Kettinen – A. Reid – S. Zegel (2020): Impact Study: World-class Ecosystems in the Finnish Economy, Part A – A New HoPE, Business Finland

Piirainen, K. (ed.) – K. Halme – A-M. Järvelin – T. Fängström – H. Engblom – A. Mensink – T. Åström (2019): Impact Study of Research Organisations, Large Enterprises and SHOKS – The Big Three, Evaluation Report 2019, Business Finland.

Pohjola, M (2020): Teknologia, investoinnit, rakennemuutos ja tuottavuus – Suomi kansainvälisessä vertailussa, TEM julkaisuja 2020:5.

Romer, P. (2000): “Should the Government Subsidize Supply or Demand in the Market for Scientists and Engineers?” *Innovation Policy and the Economy* 1.

Romer, P. (1990): Endogenous Technological Change, *The Journal of Political Economy*, Vol. 98, No. 5.

Rytter Sunesen, E. – M. Thelle – J. Henriksen – K. Kantanen – A. Dressler – P. Buhrmann (2019): World-class Ecosystems and Competitive Business Environment – Impact Study, 3/2019, Business Finland.

UNCTAD Investment Trend Monitor 2020

UNCTAD World Investment Report 2020

BUSINESS FINLAND

Business Finland on globaalin kasvun kiihdyttämö. Luomme edellytyksiä uudelle kasvulle auttamalla yrityksiä kansainvälistymään sekä rahoittamalla tutkimusta ja innovaatioita. Huippuasiantuntijamme ja uusien tietojen nopeuttavat markkinoiden mahdollisuuksien tunnistamista ja auttavat muuttamaan ne kansainvälisiksi menestystarinoiksi.

WWW.BUSINESSFINLAND.FI